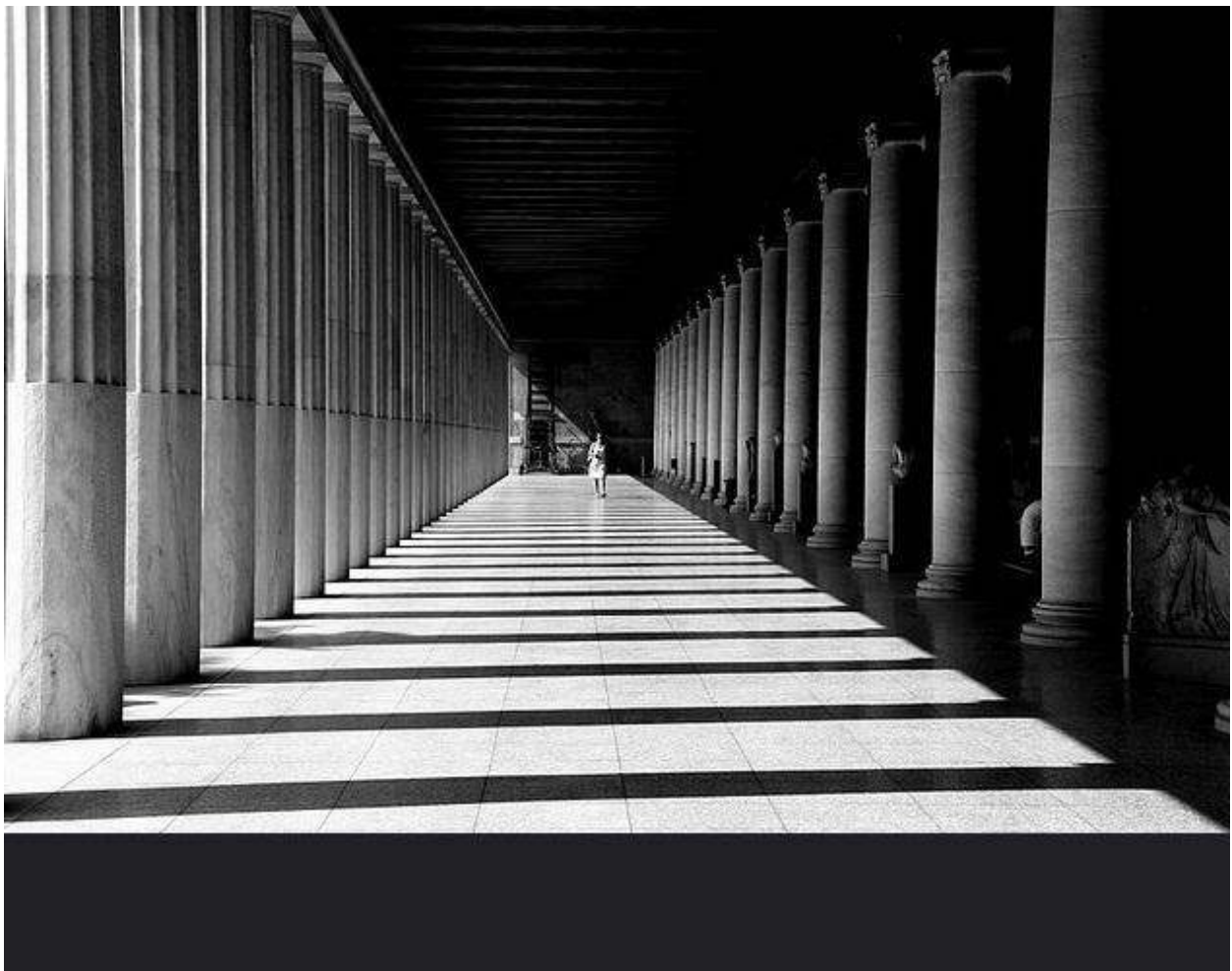

Η στρατηγική της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, 2016- 2020

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ανώτατη Εκπαίδευση (Α.Ε.) στην Ελλάδα έχει αναπτυχθεί σημαντικά κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, αντιμετωπίζει σήμερα μια σειρά από σημαντικές προκλήσεις και χρειάζεται μια Εθνική Στρατηγική προκειμένου να τεθούν στόχοι και να καθοριστούν προτεραιότητες.

Η Ελλάδα χρειάζεται να καθορίσει μια στρατηγική για την Α.Ε. σε μια περίοδο παρατεταμένης οικονομικής κρίσης σε συνδυασμό με σοβαρές διαρθρωτικές και θεσμικές αδυναμίες στην παραγωγική βάση της οικονομίας. Το πλαίσιο αυτό δείχνει ότι ο ρόλος της επιστημονικής βάσης της χώρας γίνεται πολύ κρίσιμος για το μέλλον της οικονομίας και τις προοπτικές απασχόλησης της νέας γενιάς.

Η Στρατηγική για την Α.Ε. στην Ελλάδα πρέπει να λάβει υπόψη τις συνθήκες και τις προκλήσεις του εγχώριου και διεθνούς περιβάλλοντος, τα δυνατά και αδύνατα στοιχεία στη λειτουργία του συστήματος της Α.Ε., τις σχέσεις μεταξύ των βασικών παραγόντων της πολιτικής (Υπουργείο και Ανώτατα Ιδρύματα), τις ανάγκες των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, το Ευρωπαϊκό και Εθνικό περιβάλλον πολιτικής, αλλά και τις σοβαρές οικονομικές δυσκολίες που προκύπτουν από τις πολιτικές της δημοσιονομικής εξυγίανσης.

Το παρόν κείμενο αποτυπώνει κυρίως τις υπάρχουσες ανάγκες στην Ανώτατη Εκπαίδευση και τις δράσεις που είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση της ποιότητας. Οι στόχοι και οι δράσεις οφείλουν να επικαιροποιούνται κάθε φορά που η δημοκρατική διαβούλευση γύρω από τα θέματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα καταλήγουν σε συγκεκριμένα συμπεράσματα.

1. Κρίσιμες πτυχές της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Η εξέλιξη των φοιτητών/τριών, των ακαδημαϊκών τμημάτων και του διδακτικού προσωπικού

Η Ανώτατη Εκπαίδευση παρέχεται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) τα οποία είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα και διακρίνονται σε δύο παράλληλους τομείς:

α) τον Πανεπιστημιακό Τομέα, που περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, τα οποία αναφέρονται ως «Πανεπιστήμια» και

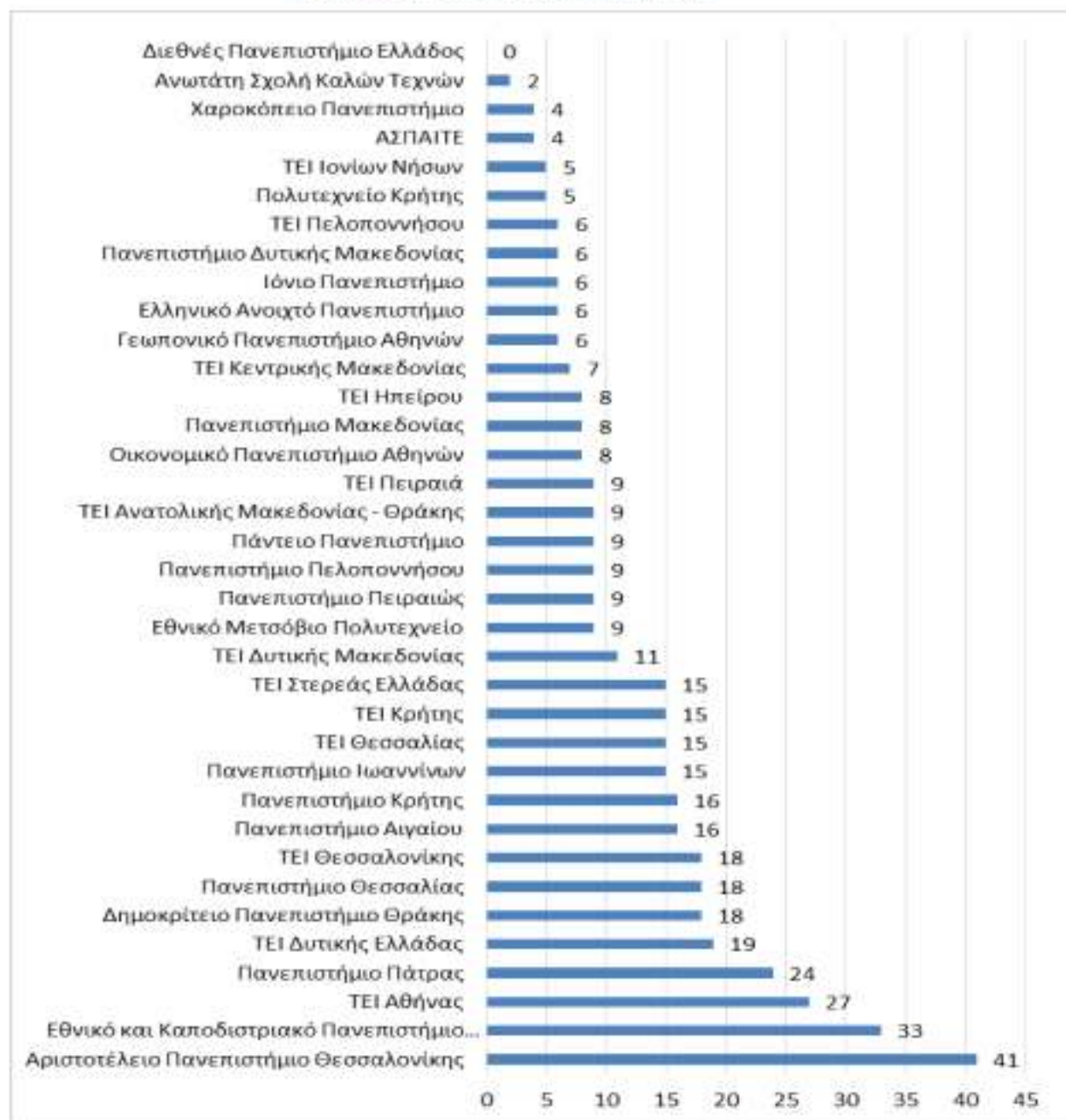
β) τον Τεχνολογικό Τομέα, που περιλαμβάνει τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) και την Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.), τα οποία αναφέρονται ως «Τ.Ε.Ι.».

Το σύστημα της Α.Ε. στην Ελλάδα αποτελείται από είκοσι δύο (22) «Πανεπιστήμια» και δεκατέσσερα (14) «Τ.Ε.Ι.», με διακόσια εξήντα οκτώ (268) και εκατόν εξήντα οκτώ (168)

τμήματα αντίστοιχα, κατανομημένα σε όλες τις μεγάλες πόλεις της χώρας, με παραρτήματα στους περισσότερους νομούς και με το μεγαλύτερο μερίδιο των Ιδρυμάτων, των τμημάτων, των φοιτητών/τριών και του αντίστοιχου προσωπικού να βρίσκεται στις μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (Σχήματα 1, 2). Τα Α.Ε.Ι. ποικίλουν σημαντικά ως προς το μέγεθος, την ηλικία, την εξειδίκευση και την ικανότητα, με τα παλαιότερα και μεγαλύτερα Ιδρύματα να βρίσκονται κυρίως στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Τα νεότερα Ιδρύματα βρίσκονται συνήθως σε μικρότερες και περιφερειακές πόλεις της χώρας.

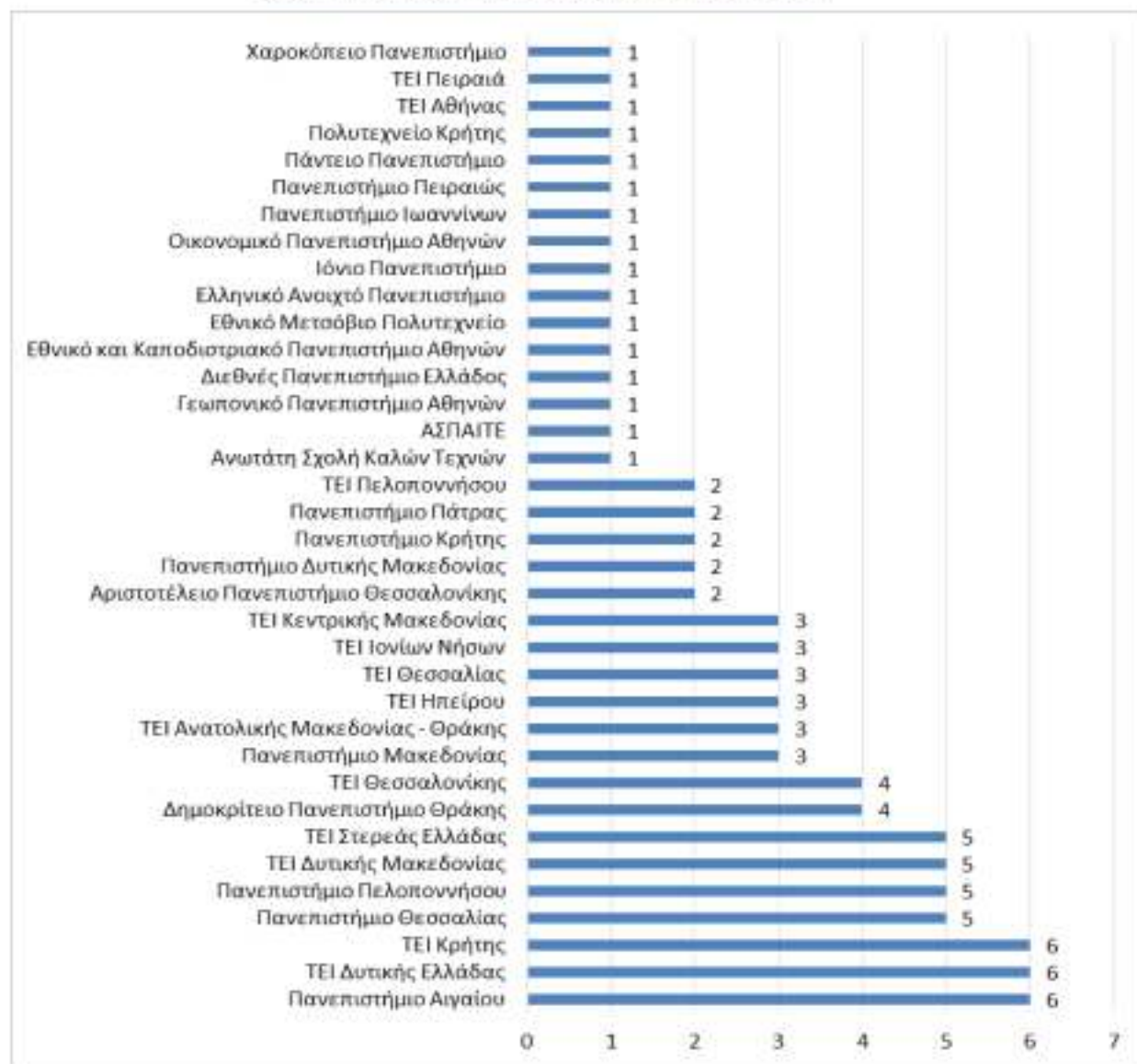
Σε ακαδημαϊκούς όρους, το σύστημα είναι σχετικά ισορροπημένο και ποικίλο, καθώς περιλαμβάνει μια κρίσιμη μάζα και μια ποικιλία Τμημάτων σε όλα τα επιστημονικά πεδία και υπό αυτή την έννοια μπορεί να υπηρετήσει με ικανοποιητικό τρόπο τις ανάγκες της χώρας για Ανώτατη Εκπαίδευση.

Σχήμα 1: Αριθμός Τμημάτων ανά Ίδρυμα

Πηγή: Α.ΔΙ.Π. Επεξεργασία: Μονάδα Α, Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Σχήμα 2: Γεωγραφική Διασπορά των ΑΕΙ (2013-2014)

Πίνακας 1: Ανώτατη Εκπαίδευση (Πανεπιστήμια): Διδακτικό προσωπικό, φοιτητές και πτυχιούχοι, λήξη ακαδημαϊκών ετών 2003/04 - 2014/15

	2003/0 4	2004/0 5	2005/0 6	2006/0 7	2007/0 8	2008/0 9	2009/1 0	2010/1 1	2011/1 2	2012/1 3	2013/1 4	2014/1 5
Διδακτικό προσωπικό ⁽¹⁾	11.074	11.794	12.684	13.143	13.328	13.722	13.299	12.626	11.531	11.076	10.801	10.546
Τακτικοί Φοιτητές	169.188	168.660	170.629	166.960	165.463	163.718	165.443	168.478	168.804	168.637	174.039	180.480
Τακτικοί Φοιτητές Άντρες	68.483	69.268	69.568	67.780	66.494	65.268	66.273	68.248	69.056	70.474	73.731	75.018
Τακτικοί Φοιτητές Γυναίκες	100.705	99.392	101.061	99.180	98.969	98.450	99.170	100.230	99.748	98.163	100.308	105.462
Φοιτητές ν+ ⁽²⁾	106.925	117.694	139.493	155.595	161.591	173.161	176.393	178.826	183.986	182.034	193.207	213.098
Πτυχιούχοι	28.113	34.489	32.781	29.483	33.719	31.353	31.602	31.711	31.516	32.430	32.982	
Πτυχιούχοι Άντρες	10.121	12.319	11.693	10.374	11.860	11.020	11.306	11.108	11.400	11.896	12.433	
Πτυχιούχοι Γυναίκες	17.992	22.170	21.088	19.109	21.859	20.333	20.296	20.603	20.116	20.534	20.549	
Μεταπτυχιακοί φοιτητές	16.972	21.990	24.165	26.508	27.497	30.346	31.071	32.247	32.255	33.687	36.572	37.298
Μεταπτυχιακοί φοιτητές Άντρες	7.456	9.906	10.990	11.649	11.842	13.420	13.255	13.406	13.615	14.142	15.132	15.717
Μεταπτυχιακοί φοιτητές Γυναίκες	9.516	12.084	13.175	14.859	15.655	16.926	17.816	18.841	18.640	19.549	21.440	21.581
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού ⁽³⁾	4.283	5.425	6.191	7.067	7.578	8.352	8.127	8.366	9.695	8.900	9.231	
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού Άντρες	1.827	2.585	2.540	3.031	3.307	3.673	3.482	3.445	3.720	3.568	3.632	
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού Γυναίκες	2.456	2.840	3.651	4.036	4.271	4.679	4.645	4.921	5.975	5.332	5.599	
Διδακτορικοί φοιτητές	12.169	16.572	18.193	21.641	21.547	23.841	22.636	22.563	23.371	22.931	23.795	23.156
Διδακτορικοί φοιτητές Άντρες	7.072	9.810	10.652	12.452	12.109	13.339	12.404	12.376	12.512	12.040	12.589	12.330
Διδακτορικοί φοιτητές Γυναίκες	5.097	6.762	7.541	9.189	9.438	10.502	10.232	10.187	10.859	10.891	11.206	10.826
Κάτοχοι Διδακτορικού	949	1.589	1.187	2.348	1.404	1.797	1.892	1.685	1.726	1.522	1.596	
Κάτοχοι Διδακτορικού Άντρες	617	1.145	708	1.375	857	1.059	1.100	1.041	969	836	815	
Κάτοχοι Διδακτορικού Γυναίκες	332	444	479	973	547	738	792	644	757	686	781	

Πηγή: Διεύθυνση Κοινωνικών Στατιστικών ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α, Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

- (1) Αφορά στο διδακτικό προσωπικό που ανήκει στο τμήμα και διδάσκει σε αυτό.
(2) Φοιτητές που έχουν τελειώσει τα προβλεπόμενα από το νόμο έτη σπουδών και οφείλουν μαθήματα.
(3) MSc, MA, MBA κλπ.

Πίνακας 2: Ανώτατη Εκπαίδευση (Τ.Ε.Ι.): Διδακτικό προσωπικό, φοιτητές και πτυχιούχοι, λήξη ακαδημαϊκών ετών 2003/04 - 2014/15

	2003/0 4	2004/0 5	2005/0 6	2006/0 7	2007/0 8	2008/0 9	2009/1 0	2010/1 1	2011/1 2	2012/1 3	2013/1 4	2014/1 5
Διδακτικό προσωπικό ^{(1), (2)}	11.571	11.578	11.475	10.741	10.844	10.897	11.337	10.245	6.826	5.487	4.004	4.140
Τακτικοί Φοιτητές	139.097	137.627	140.987	128.974	118.347	106.390	97.310	111.909	106.104	107.519	99.389	99.391
Τακτικοί Φοιτητές Άντρες	68.423	68.495	69.815	63.896	58.144	52.518	47.810	56.989	53.395	55.387	52.616	51.491
Τακτικοί Φοιτητές Γυναίκες	70.674	69.132	71.172	65.078	60.203	53.872	49.500	54.920	52.709	52.132	46.773	47.900
Φοιτητές ν+ ⁽³⁾	56.112	67.315	78.496	88.393	94.674	104.834	115.736	110.748	115.809	106.295	104.872	115.644
Πτυχιούχοι	14.407	16.931	17.618	16.350	18.113	18.998	19.742	19.017	19.253	18.707	18.560	
Πτυχιούχοι Άντρες	5.601	6.499	6.761	6.119	7.124	7.750	8.214	8.224	10.593	8.660	9.010	
Πτυχιούχοι Γυναίκες	8.806	10.432	10.857	10.231	10.989	11.248	11.528	10.793	8.660	10.047	9.550	
Μεταπτυχιακοί φοιτητές				704	878	656	1.239	839	965	1.551	2.069	2.519
Μεταπτυχιακοί φοιτητές Άντρες				417	517	456	801	488	536	872	1.209	1.361
Μεταπτυχιακοί φοιτητές Γυναίκες				287	361	200	438	351	429	679	860	1.158
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού ⁽⁴⁾				296	377	464	317	317	262	501	461	
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού Άντρες				199	247	278	190	193	165	266	268	340
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού Γυναίκες				97	130	186	127	124	97	235	193	244

Πηγή: Διεύθυνση Κοινωνικών Στατιστικών ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α, Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

- (1) Αφορά στο διδακτικό προσωπικό που ανήκει στο τμήμα και διδάσκει σε αυτό.
- (2) Η μείωση από 2001 και μετά, αφορά κυρίως, στο προσωπικό με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου (Ν. 3986/2011, άρθρο 37, παρ. 3).
- (3) Φοιτητές που έχουν τελειώσει τα προβλεπόμενα από το νόμο έτη σπουδών και οφείλουν μαθήματα.
- (4) MSc, MA, MBA κλπ.
- Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

Πίνακας 3: Ανώτατη Εκπαίδευση (Α.Ε.Ι.): Διδακτικό προσωπικό, φοιτητές και πτυχιούχοι, λήξη ακαδημαϊκών ετών 2003/04 - 2014/15

	2003/0 4	2004/0 5	2005/0 6	2006/0 7	2007/0 8	2008/0 9	2009/1 0	2010/1 1	2011/1 2	2012/1 3	2013/1 4	2014/1 5
Διδακτικό προσωπικό	22.645	23.372	24.159	23.884	24.172	24.619	24.636	22.871	18.357	16.563	14.805	14.686
Τακτικοί Φοιτητές	308.285	306.287	311.616	295.934	283.810	270.108	262.753	280.387	274.908	276.156	273.428	279.871
Τακτικοί Φοιτητές Άντρες	136.906	137.763	139.383	131.676	124.638	117.786	114.083	128.283	121.643	125.861	126.347	126.509
Τακτικοί Φοιτητές Γυναίκες	171.379	168.524	172.233	164.258	159.172	152.322	148.670	161.302	152.939	150.295	147.081	153.362
Φοιτητές ν+ ⁽¹⁾	163.037	185.009	217.989	243.988	256.265	277.995	292.129	289.574	299.795	288.329	298.079	328.742
Πτυχιούχοι	42.520	51.420	50.399	45.833	51.832	50.351	51.344	50.728	50.769	51.137	51.542	
Πτυχιούχοι Άντρες	15.722	18.818	18.454	16.493	18.984	18.768	19.520	19.332	21.993	20.556	21.443	
Πτυχιούχοι Γυναίκες	26.798	32.602	31.945	29.340	32.848	31.579	31.824	31.396	28.776	30.581	30.099	

Πηγή: Διεύθυνση Κοινωνικών Στατιστικών ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α, Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

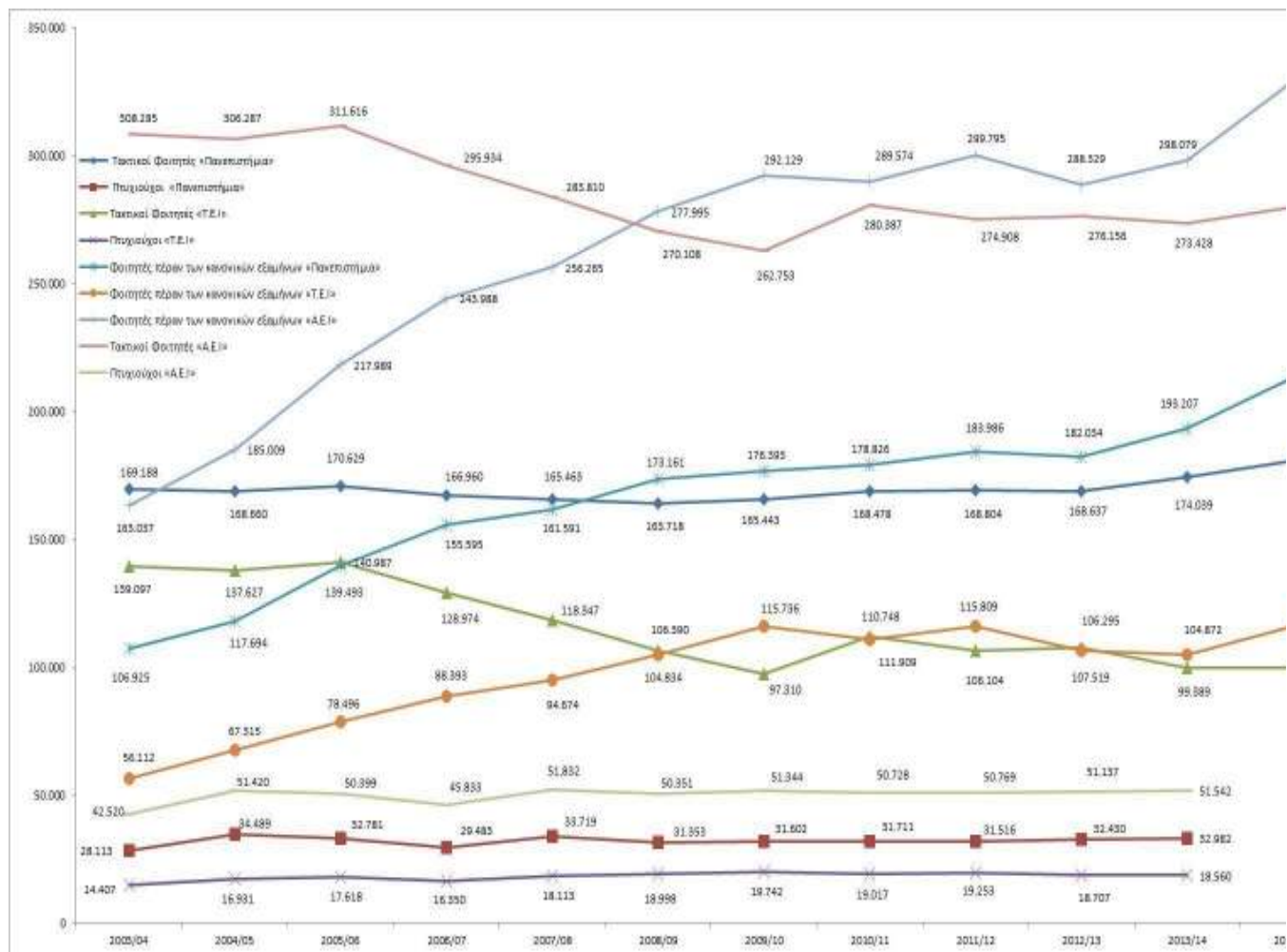
(1) Φοιτητές που έχουν τελειώσει τα προβλεπόμενα από το νόμο έτη σπουδών και οφείλουν μαθήματα.

Πηγή: Α.Δι.Π, Επεξεργασία: Μονάδα Α, Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Κάθε χρόνο, τα Α.Ε.Ι. δέχονται περίπου 70.000 με 80.000 νέους/ες φοιτητές/τριες μέσω ενός κεντρικού συστήματος επιλογής εθνικών εξετάσεων. Ο συνολικός αριθμός των τακτικών¹ φοιτητών/τριών μειώθηκε κατά 15,7% από το μέγιστο των 311.616 φοιτητών/τριών του 2005/06 στο ελάχιστο των 262.753 φοιτητών/τριών του 2009/10 για να σταθεροποιηθεί την τελευταία πενταετία στο επίπεδο των 270.000-280.000 φοιτητών/τριών. Ωστόσο, ο αριθμός των φοιτητών που έχουν τελειώσει τα προβλεπόμενα από το νόμο έτη σπουδών και οφείλουν μαθήματα έχει διπλασιαστεί την τελευταία δωδεκαετία στα Πανεπιστήμια και στα Τ.Ε.Ι. (Πίνακες 1, 2, & 3, Σχήμα 3).

¹ Ο χαρακτηρισμός τακτικοί φοιτητές αναφέρεται στους προπτυχιακούς φοιτητές που φοιτούν σε κανονικό εξάμηνο σπουδών και δεν έχουν υπερβεί την προβλεπόμενη για το τμήμα διάρκεια σπουδών.

Σχήμα 3: Εξέλιξη του πληθυσμού των φοιτητών/τριών ανά κατηγορία, περίοδος 2003/04-2014/15

Πηγή: Διεύθυνση Κοινωνικών Στατιστικών ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α, Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Όπως φαίνεται από το Σχήμα 3 η διαχρονική εξέλιξη του τακτικού φοιτητικού πληθυσμού διαφοροποιείται μεταξύ Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι. Συγκεκριμένα, ο φοιτητικός πληθυσμός των Πανεπιστημίων παραμένει περίπου σταθερός στο επίπεδο των 167.500 φοιτητών/τριών, την περίοδο 2003/04- 2012/13, για να αυξηθεί κατά 7% τα τελευταία δύο χρόνια στο επίπεδο των 180.000. Απεναντίας, ο τακτικός φοιτητικός των Τ.Ε.Ι. μειώνεται κατά 30% την περίοδο 2003/04- 2009/10, από 139.097 σε 97.310, για να σταθεροποιηθεί στο επίπεδο των 99.500 τα τελευταία δύο χρόνια.

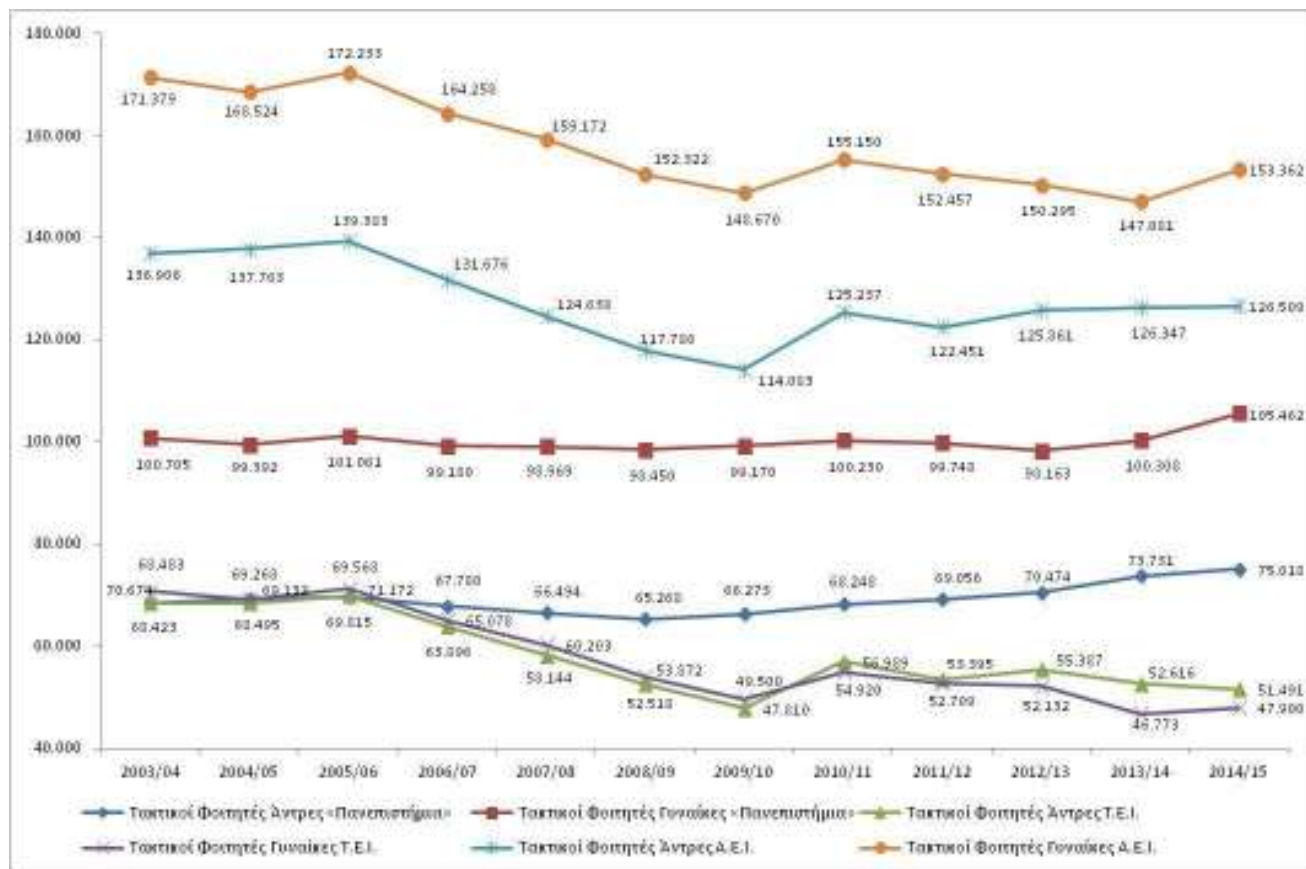
Μεταξύ των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στα ποσοστά αποφοίτησης. Ο μέσος ρυθμός αποφοίτησης, ο οποίος είναι κρίσιμος παράγοντας στην αύξηση του αριθμού πτυχιούχων Ανώτατης Εκπαίδευσης, παρουσιάζει σχετική σταθερότητα την τελευταία εντεκαετία στα Α.Ε.Ι.. Συνολικά, από το 2004 έως το 2014 λαμβάνουν πτυχίο κάθε χρόνο, κατά μέσο όρο, περίπου πενήντα χιλιάδες (50.000) φοιτητές/τριες που αντιστοιχεί περίπου στο 66,6% των εισακτέων κάθε έτους. Το ποσοστό όμως των αποφοίτων ανά έτος, τα τελευταία χρόνια, ανέρχεται στο 18% περίπου του συνόλου των ενεργών² φοιτητών, με αποτέλεσμα, όπως αναφέρθηκε, την ραγδαία αύξηση του συνολικού αριθμού των φοιτητών/τριών πέραν των κανονικών εξαμήνων. Για αυτή τη σχετικά χαμηλή επίδοση στα έγκαιρα ποσοστά αποφοίτησης σημαντικό ρόλο έχουν παράγοντες, όπως το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον της δημοσιονομικής κρίσης, τα προβλήματα διοίκησης και διαχείρισης των ιδρυμάτων, η δομή και η ποιότητα της διδασκαλίας, η ελλειμματική φοιτητική μέριμνα και η συρρικνωμένη υποστήριξη των φοιτητών καθώς επίσης οι ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας του κάθε ιδρύματος (πχ. ιδρύματα σε απομακρυσμένες περιοχές) κ.λπ.

Από τους τακτικούς φοιτητές/τριες των Πανεπιστημίων, κατά μέσο όρο την τελευταία δωδεκαετία, το 40,9% είναι άντρες και το 59,1% γυναίκες, με τα ποσοστά στους πτυχιούχους να διαμορφώνονται σε 35,8% και 64,2% αντίστοιχα. Στο σύνολο των Πανεπιστημίων, την τελευταία δωδεκαετία, είχαμε 350.179 πτυχιούχους από τους οποίους οι 125.530 είναι άνδρες και οι 224.649 γυναίκες. Δηλαδή, έχουμε 99.119 περισσότερες γυναίκες πτυχιούχους έναντι των αντρών. Από τους τακτικούς φοιτητές/τριες των Τ.Ε.Ι., κατά μέσο όρο την τελευταία δωδεκαετία, το 50,2% είναι άντρες και το 49,8% γυναίκες με τα ποσοστά στους πτυχιούχους να διαμορφώνονται σε 42,8% και 57,2% αντίστοιχα. Στο σύνολο των Τ.Ε.Ι., την τελευταία δωδεκαετία, είχαμε 197.696 πτυχιούχους από τους οποίους οι 84.555 είναι άνδρες και οι 113.141 γυναίκες. Δηλαδή, έχουμε 28.586 περισσότερες γυναίκες πτυχιούχους έναντι των αντρών. Στο σύνολο των Α.Ε.Ι. για τους τακτικούς φοιτητές/τριες, κατά μέσο όρο την τελευταία δωδεκαετία, το 44,7% άντρες και 55,3% γυναίκες με τα ποσοστά στους πτυχιούχους να διαμορφώνονται σε 38,3% και 61,7% αντίστοιχα. Στο σύνολο των Α.Ε.Ι., την τελευταία δωδεκαετία, είχαμε 547.875 πτυχιούχους από τους οποίους οι 210.085 είναι άνδρες και οι 337.790 γυναίκες. Δηλαδή, στο σύνολο των Α.Ε.Ι. την τελευταία δωδεκαετία έχουμε 127.705 περισσότερες γυναίκες πτυχιούχο έναντι των αντρών (Σχήματα 4 & 5).

Τα ανωτέρω αναδεικνύουν ότι ο γυναικείο φύλο κυριαρχεί τόσο στο φοιτητικό πληθυσμό των Α.Ε.Ι., όσο και στους αντίστοιχους πτυχιούχους.

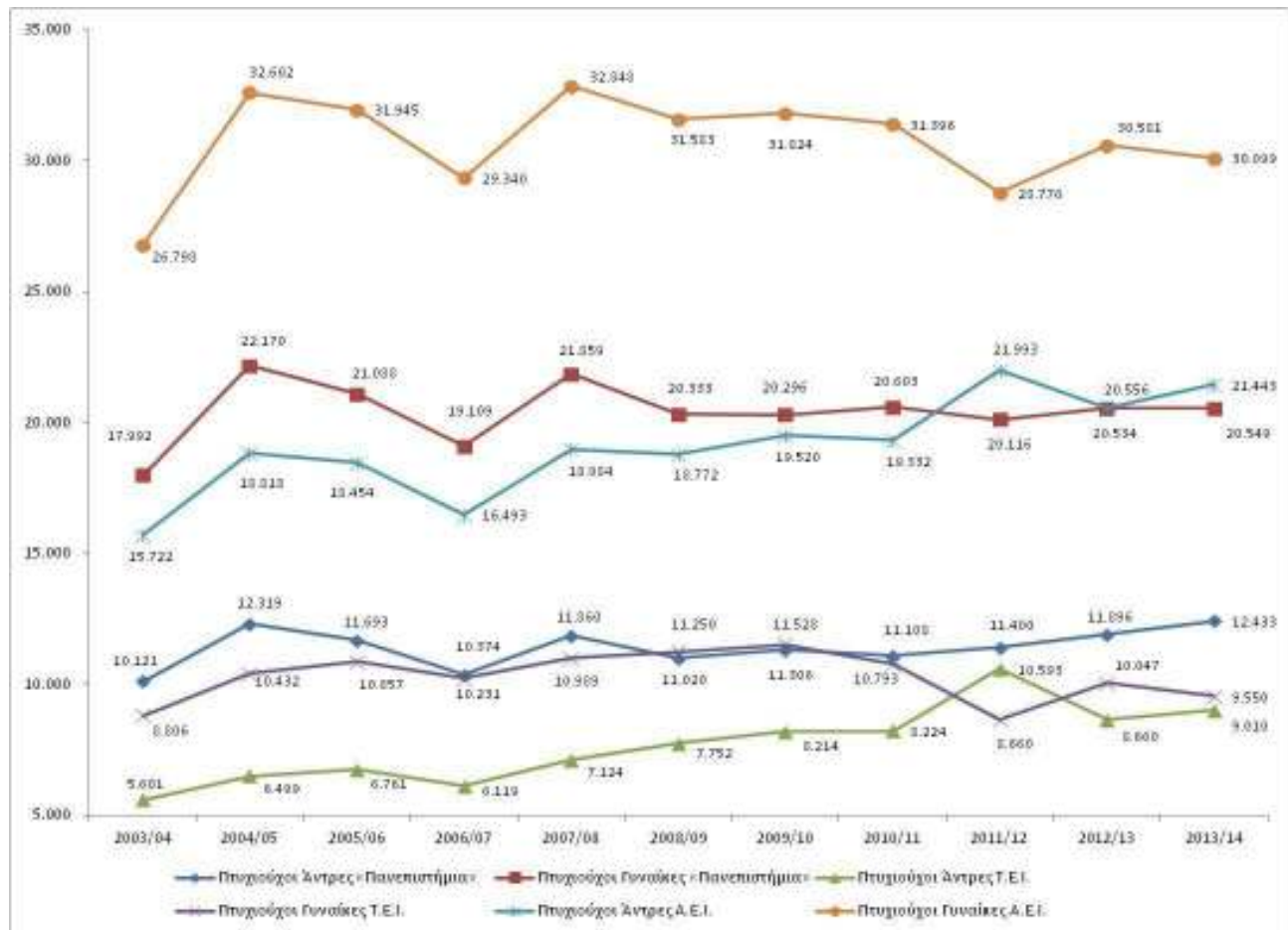
² «Ενεργοί φοιτητές»: οι φοιτητές των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι., οι οποίοι εγγράφονται και των οποίων η διάρκεια φοίτησης δεν έχει υπερβεί τη διάρκεια των εξαμήνων που απαιτούνται για τη λήψη του τίτλου σπουδών σύμφωνα με το ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών, προσαυξανόμενη κατά τέσσερα εξάμηνα.

Σχήμα 4: Εξέλιξη του πληθυσμού των φοιτητών/τριών ανά κατηγορία και φύλο, περίοδος 2003/04-2014/15

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α, Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Σχήμα 5: Εξέλιξη του πληθυσμού των πτυχιούχων, ανά κατηγορία και φύλο, περίοδος 2003/04-2014/15

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Τα Πανεπιστήμια έχουν ιδρύσει την τελευταία δωδεκαετία έναν αυξανόμενο αριθμό μεταπτυχιακών προγραμμάτων που προσελκύουν αυξητικά σημαντικό αριθμό φοιτητών/τριών, ο οποίος και έχει υπέρ-διπλασιαστεί την τελευταία δωδεκαετία (αύξηση 119,8%), με το 1/4 περίπου αυτών όμως να λαμβάνει τελικώς μεταπτυχιακό δίπλωμα. Παρομοίως, οι υποψήφιοι διδάκτορες φοιτητές/τριες έχουν σχεδόν διπλασιαστεί από το 2003 στο 2014 (αύξηση 90,3%), με λιγότερο από το 1/10 αυτών όμως τελικά να ολοκληρώνει τη διδακτορική διατριβή. Παρομοίως, τα Τ.Ε.Ι., έχουν ιδρύσει τα τελευταία χρόνια έναν αυξανόμενο αριθμό μεταπτυχιακών προγραμμάτων που προσελκύουν πολλαπλασιαστικά αυξανόμενο αριθμό φοιτητών/τριών, ο οποίος και έχει αυξηθεί κατά 257,8% από το 2006, με κυμαινόμενο αριθμό απόφοιτων από 25%-50% (Πίνακες 1, 2 & Σχήμα 6).

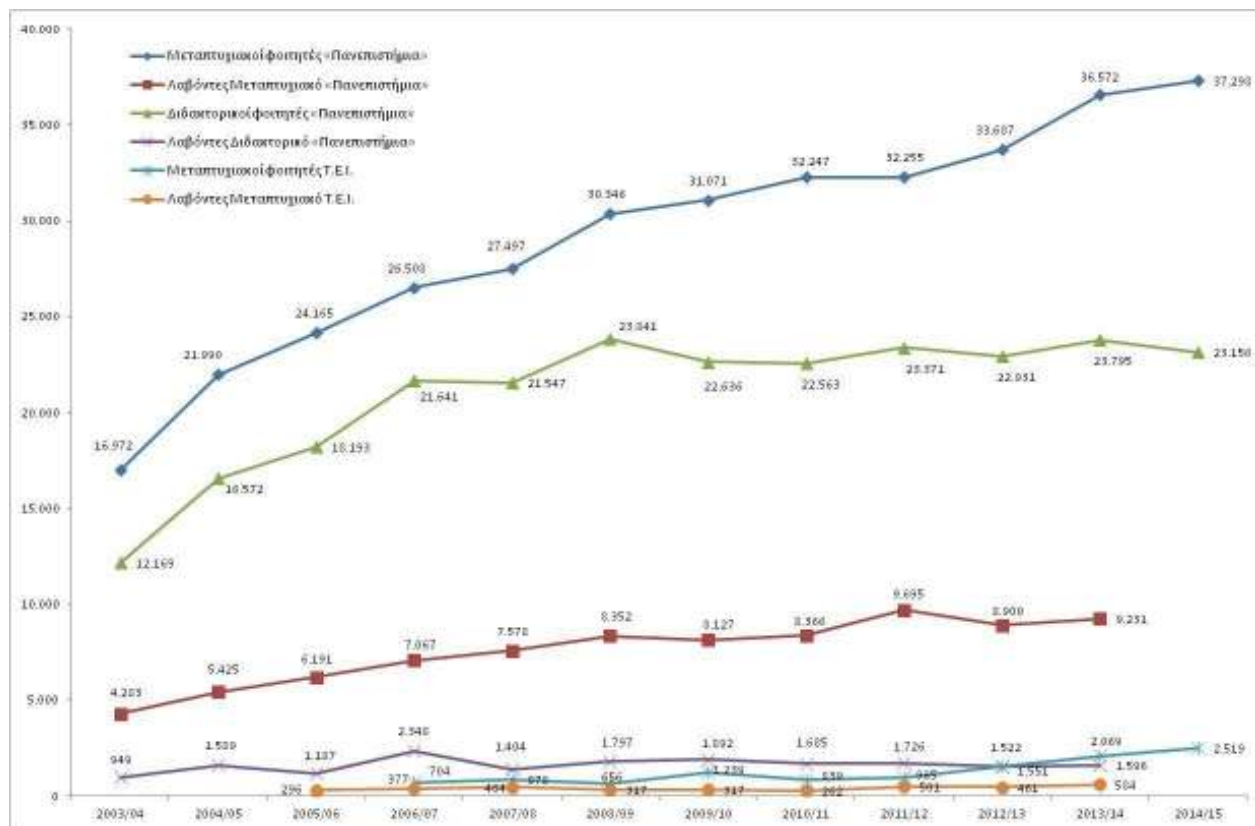
Από τους φοιτητές/τριες των μεταπτυχιακών προγραμμάτων των Πανεπιστημίων, κατά μέσο όρο την τελευταία δωδεκαετία το 42,9% είναι άντρες και το 57,1% γυναίκες με τα αντίστοιχα ποσοστά σε εκείνους που λαμβάνουν τελικά μεταπτυχιακό τίτλο να διαμορφώνονται σε 41,8% και 58,2% αντίστοιχα. Στο σύνολο των Πανεπιστημίων, την τελευταία δωδεκαετία, είχαμε 83.215 κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, από τους οποίους οι 34.810 είναι άνδρες και οι 48.405 γυναίκες. Δηλαδή, έχουμε 13.595 περισσότερες γυναίκες πτυχιούχους μεταπτυχιακού έναντι των αντρών.

Στους υποψήφιους διδάκτορες των Πανεπιστημίων της τελευταίας δωδεκαετίας, τα αντίστοιχα ποσοστά διαμορφώνονται σε 55,3% για τους Άντρες και 44,7% για τις Γυναίκες και σε 59,5% και 40,5% σε εκείνους που λαμβάνουν διδακτορικό. Στο σύνολο των Πανεπιστημίων, την τελευταία δωδεκαετία, είχαμε 17.695 κατόχους διδακτορικού τίτλου σπουδών, από τους οποίους οι 10.522 είναι άνδρες και οι 7.173 γυναίκες. Δηλαδή, έχουμε 3.349 περισσότερους άντρες κατόχους διδακτορικού τίτλου, έναντι των γυναικών.

Συνολικά παρατηρείται κυριαρχία του γυναικείου φύλου στα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών (υποψήφιοι και κάτοχοι σχετικών τίτλων), ενώ στο επίπεδο διδακτορικών σπουδών κυριαρχεί το αντρικό φύλο, με το γυναικείο φύλο να παρουσιάζει υψηλότερα ποσοστά μη ολοκλήρωσης των διδακτορικών σπουδών.

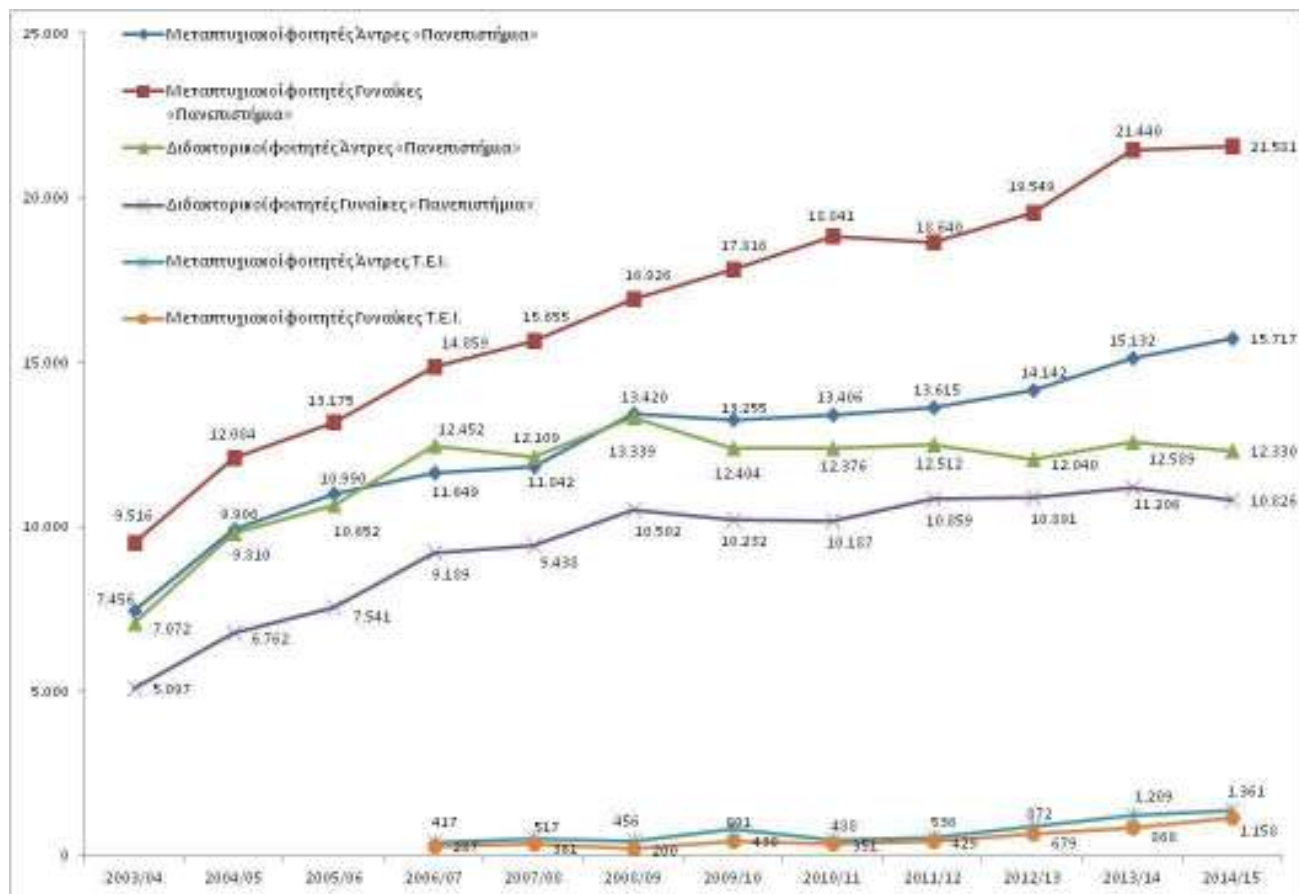
Από τους φοιτητές/τριες των μεταπτυχιακών προγραμμάτων των Τ.Ε.Ι., κατά μέσο όρο τα προηγούμενα εννέα χρόνια, το 58,3% είναι Άντρες και το 41,7% γυναίκες με τα αντίστοιχα ποσοστά σε εκείνους που λαμβάνουν τελικά μεταπτυχιακό τίτλο να διαμορφώνονται σε 60,0% και 40,0% αντίστοιχα. Στο σύνολο των Τ.Ε.Ι., τα τελευταία εννέα χρόνια, είχαμε 3.579 κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, από τους οποίους οι 2.146 είναι άνδρες και οι 1.433 γυναίκες. Δηλαδή, έχουμε 713 περισσότερους άνδρες πτυχιούχους μεταπτυχιακού έναντι των γυναικών (Σχήματα 7 & 8).

Σχήμα 6. Μεταπτυχιακοί φοιτητές Πανεπιστήμια & Τ.Ε.Ι. - Διδακτορικοί φοιτητές «Πανεπιστήμια»

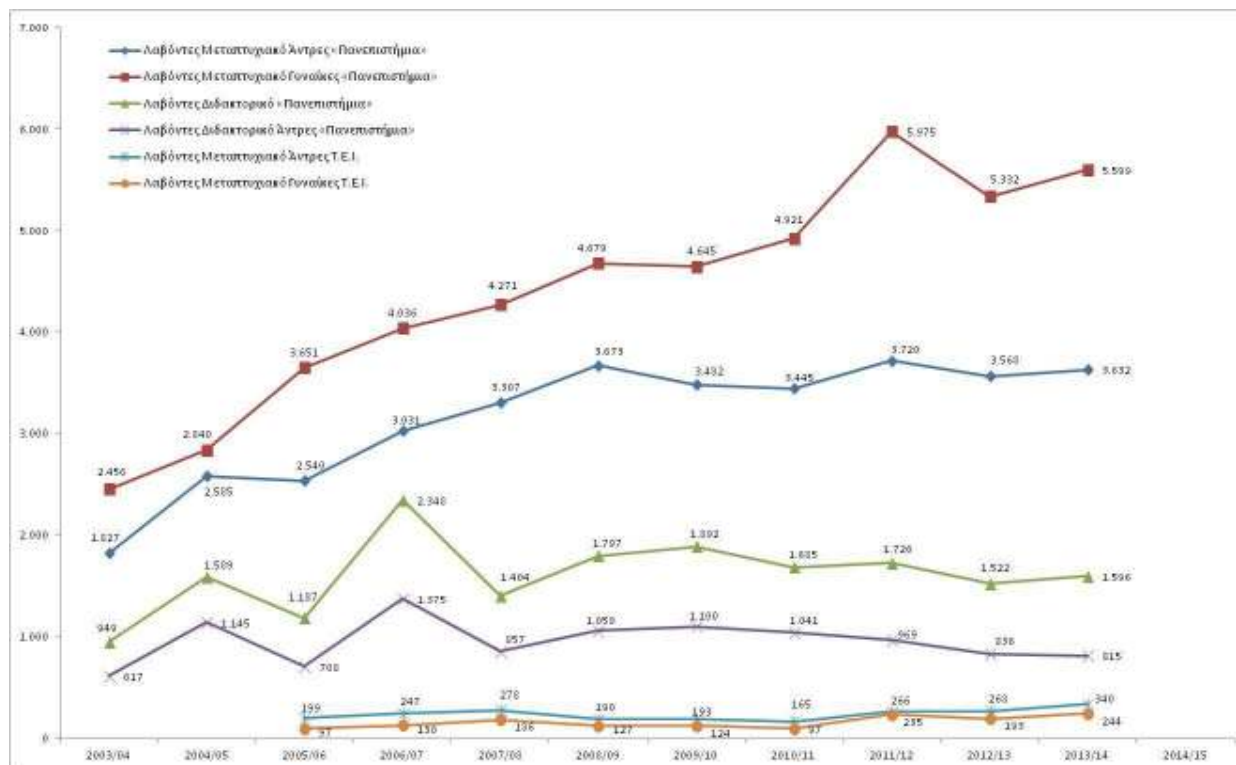
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Σχήμα 7: Εξέλιξη του πληθυσμού των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών και υποψήφιων διδασκόντων, ανά κατηγορία και φύλο, περίοδος 2003/04-2014/15

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Σχήμα 8: Εξέλιξη του πληθυσμού των πτυχιούχων μεταπτυχιακών και διδακτορικών, ανά κατηγορία και φύλο, περίοδος 2003/04-2014/15

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέας Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Αυτή η αλματώδης αύξηση του αριθμού των μεταπτυχιακών προγραμμάτων και των προσφερόμενων διδακτορικών σχετίζεται με την αυξανόμενη ικανότητα των Α.Ε.Ι. να προσφέρουν ποιοτικές σπουδές με βάση την έρευνα σε πιο προχωρημένο και απαιτητικό επίπεδο, αλλά επίσης οφείλεται και σε ένα πιο αποκεντρωμένο και με βάση το Πανεπιστήμιο σύστημα που θεσπίζει νέα προγράμματα και ελέγχει τις εισαγωγές.

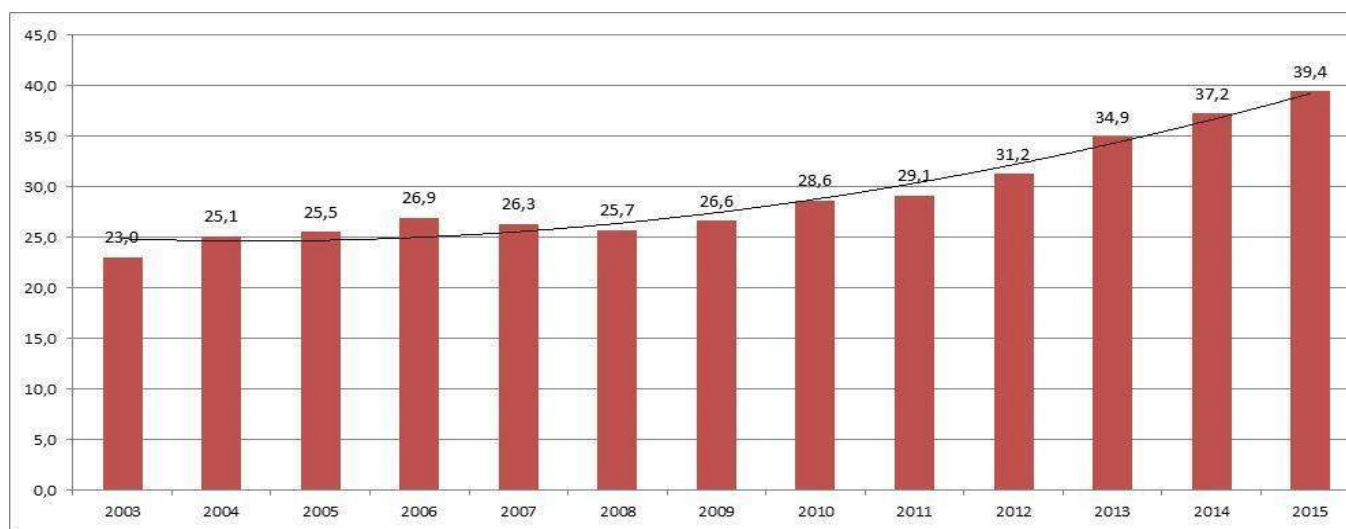
Η ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των νέων ηλικίας 30-34 ετών αποτελεί έναν από τους δείκτες για την «Ευρώπη 2020». Σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 30-34 με πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να είναι, τουλάχιστον, 40%. Από το 2003 μέχρι το 2015 καταγράφεται στην Ελλάδα μια σημαντική αύξηση του ποσοστού αυτού από 23,0% το 2003 στο 39,4% το 2015, το οποίο όμως εξακολουθεί να είναι, αν και ελάχιστα, χαμηλότερο από τον Ευρωπαϊκό στόχο του 40,0% (Πίνακας 4 & Σχήματα 9 και 10).

Πίνακας 4: Άτομα 30 - 34 ετών που είναι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2003 - 2014

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Σύνολο	192.544	212.777	216.689	228.184	224.616	221.396	227.470	242.341	241.102	253.144	278.860	289.336
%	23,0	25,1	25,5	26,9	26,3	25,7	26,6	28,6	29,1	31,2	34,9	37,2
Άντρες	90.411	100.727	100.691	107.206	106.987	101.672	102.615	112.532	110.964	113.031	124.030	129.632
%	22	23,6	23,6	25,5	25,4	23,7	24,3	26,2	26,8	28,1	30,8	32,9
Γυναίκες	102.133	112.05	115.998	120.978	117.629	119.724	124.855	129.809	130.138	140.113	154.830	159.704
%	24,1	26,7	27,5	28,2	27,2	27,8	29,0	31,1	31,5	34,2	39,0	41,6

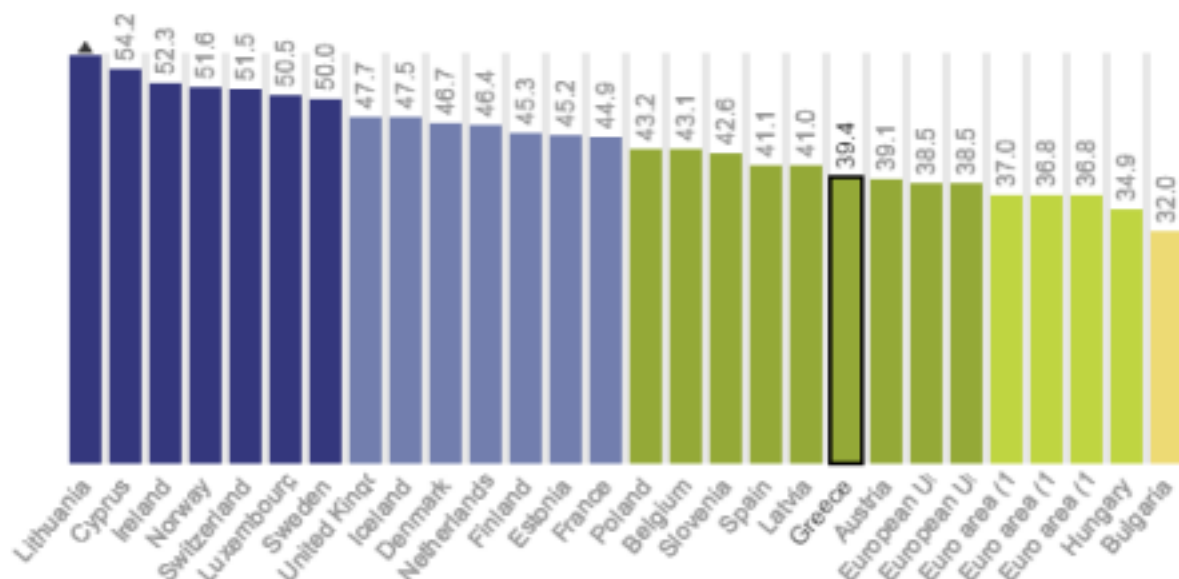
Πηγή: Διεύθυνση Στατιστικών Πληθυσμού και Αγοράς Εργασίας **ΕΛΣΤΑΤ**.

Σχήμα 9. Άτομα 30 - 34 ετών που είναι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Σχήμα 10. Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών, έτος 2015

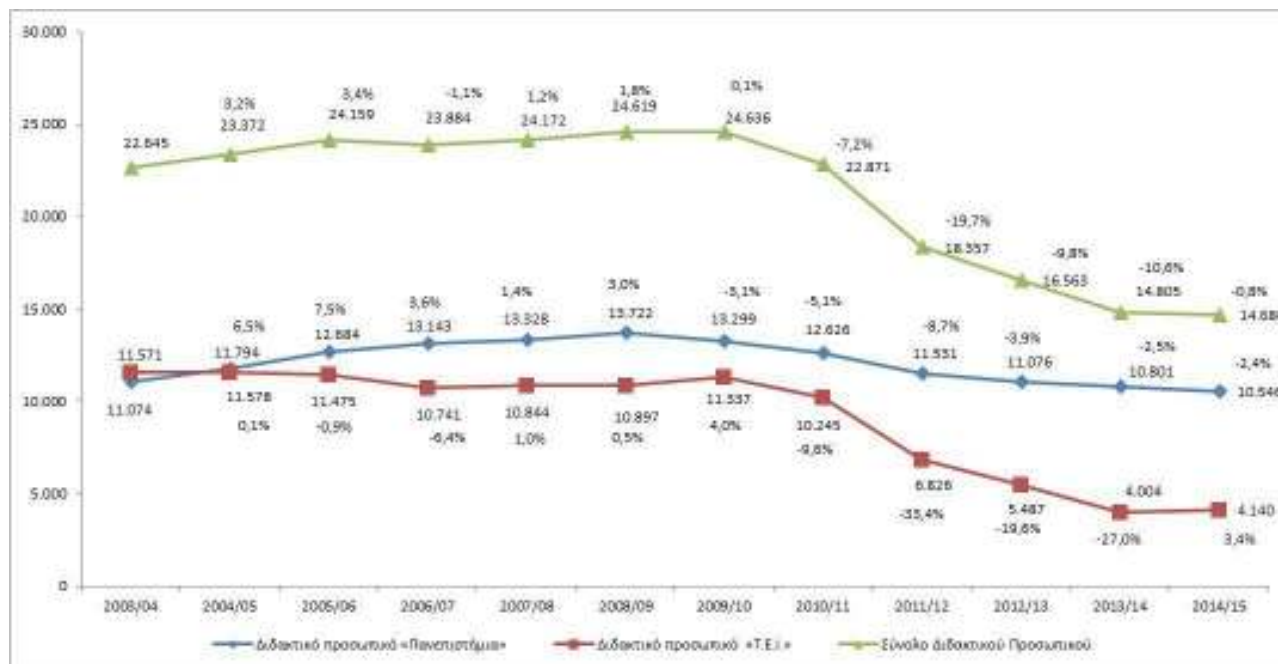
Πηγή: Eurostat. Ανακτήθηκε: 01/03/2016

Τα ανωτέρω στοιχεία δείχνουν ότι ο ετήσιος αριθμός τακτικών φοιτητών/τριών έχει σταθεροποιηθεί στα προπτυχιακά προγράμματα, ενώ ο αριθμός των φοιτητών/τριών που παρακολουθούν μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα αυξάνεται, κάτι που συνεπάγεται μια ποιοτική βελτίωση του συνολικού φοιτητικού πληθυσμού.

Από την άλλη πλευρά, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 30-34 που είναι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει φτάσει το 39,4%, το οποίο είναι πολύ κοντά στον Ευρωπαϊκό στόχο. Αυτό δείχνει ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα μπορεί τώρα να δώσει μεγαλύτερη έμφαση σε ποιοτικούς, παρά σε ποσοτικούς στόχους.

Το πλήθος του διδακτικού προσωπικού στα Ελληνικά Α.Ε.Ι. έχει μειωθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια, από το μέγιστο 24.636 το 2009/10 σε 14.686 το 2014/15. Πρόκειται για μια μείωση της τάξης του 40% σε σύντομο χρονικό διάστημα στα χρόνια της δημοσιονομικής κρίσης, λόγω της συνταξιοδότησης του μόνιμου διδακτικού προσωπικού και της σοβαρής μείωσης των κονδυλίων για τις προσωρινές θέσεις διδασκαλίας. Η μείωση αυτή είναι μικρότερη στα Πανεπιστήμια (περίπου 21%), κυρίως λόγω των συνταξιοδοτήσεων των μελών Δ.Ε.Π και πολύ μεγαλύτερη στα Τ.Ε.Ι (περίπου 65%), κυρίως λόγω της μη ανανέωσης των συμβάσεων του προσωπικού με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου (Πίνακες 1, 2 και 3 και Σχήμα 11).

Σχήμα 11: Διδακτικό προσωπικό που απασχολείται στην ανώτατη εκπαίδευση και ποσοστά μεταβολής αυτού, περίοδος 2003-2014

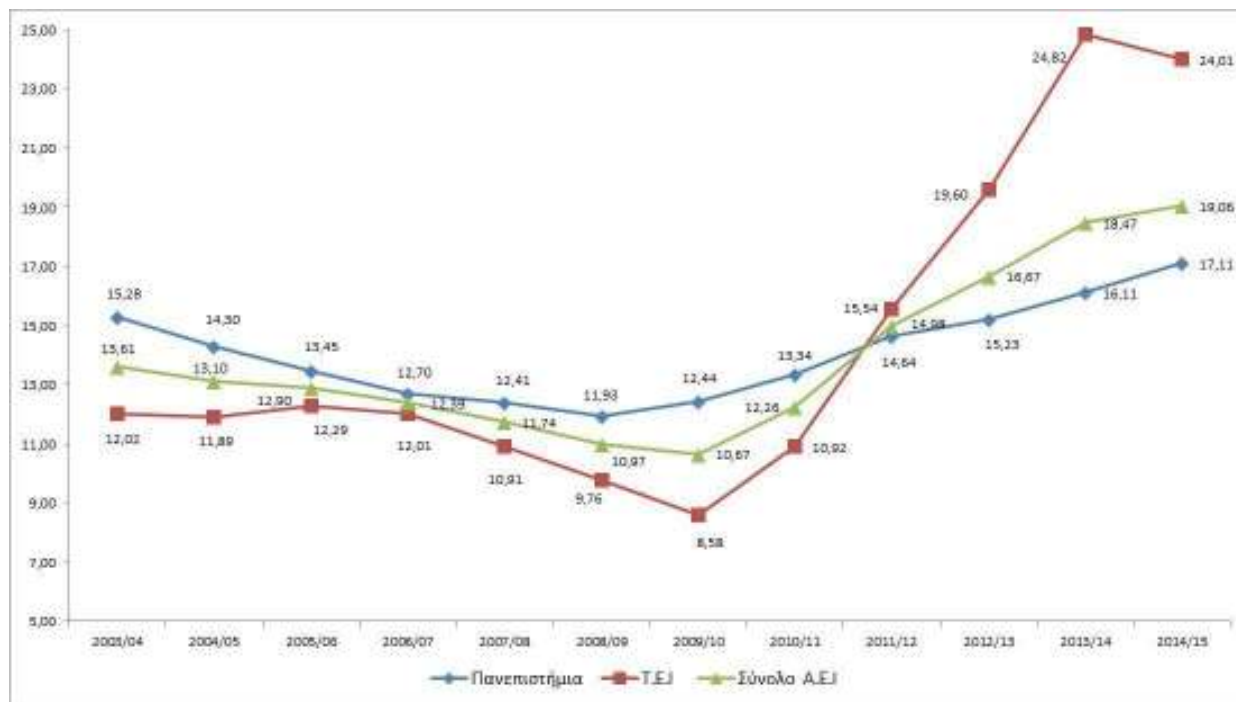

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η αναλογία «τακτικών φοιτητών»/«διδακτικού προσωπικού» να αυξηθεί κατά μέσο όρο στο 19,06 στο σύνολο των Α.Ε.Ι, ενώ επί μέρους η αναλογία αυτή αυξήθηκε στο 17,11 για τα Πανεπιστήμια και στο 24,01 για τα Τ.Ε.Ι., που είναι δυσανάλογα υψηλά νούμερα σε σύγκριση με τα Ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα (Πίνακες 1, 2 και 3 και Σχήμα 12)³.

³ Η μέση αναλογία φοιτητών/τριών-προσωπικού στο Πανεπιστήμιο του Cambridge είναι 11, ενώ στο Πανεπιστήμιο του Leeds είναι 14. Στα περισσότερα κορυφαία Πανεπιστήμια είναι γύρω ή κάτω από 15. Μια σειρά από διεθνείς εκθέσεις παρέχουν βέλτιστους κανόνες για την αναλογία φοιτητών/τριών-προσωπικού και χώρου ανά φοιτητή/τρια σε διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους. Βλέπε, για παράδειγμα: Προγραμματισμός Kilner (2010), Μοντέλα Υπολογισμού Χώρου (SAMs) και Προφίλ Χώρου, Οδηγός Χρήσης παραγωγής εκ μέρους των ΑUDE και SMG (2006), «Αναθεώρηση των Κανόνων Χώρου» Πρόγραμμα Διαχείρισης Χώρου της Ανώτατης Εκπαίδευσης του Ηνωμένου Βασιλείου, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.smg.ac.uk/documents/spacenorms.pdf>.

Σχήμα 12: Αναλογία «ενεργών φοιτητών»/«διδασκτικού προσωπικού» για τα διδακτικά έτη 2003/04 – 2014/15

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

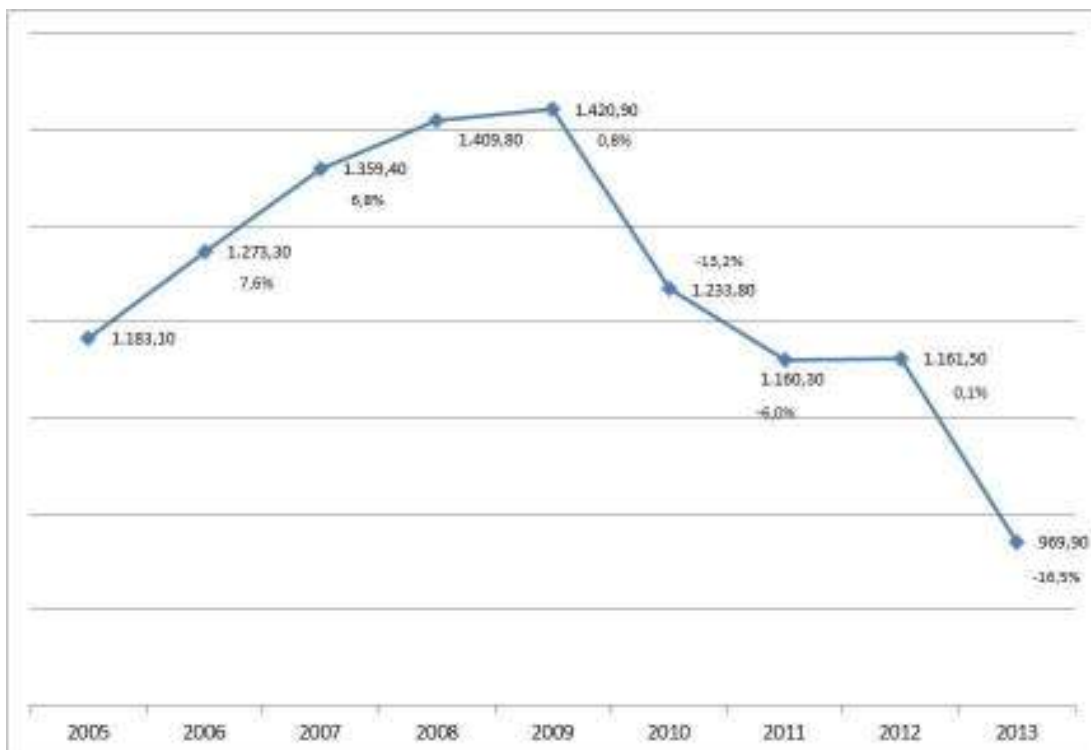
Ο μειούμενος αριθμός του διδακτικού προσωπικού έκανε τη λειτουργία αρκετών νέων Τμημάτων εξαιρετικά προβληματική ενώ περαιτέρω το σχέδιο Αθηνά οδήγησε σε δραστική μείωση 20% των ακαδημαϊκών Τμημάτων μέσω της συγχώνευσής τους σε ευρύτερους κλάδους, το 2012. Αυτή η ενοποίηση Τμημάτων και επιστημονικών κλάδων ήταν ιδιαίτερα έντονη στα Τ.Ε.Ι. που μειώθηκαν από 25 σε 14 και είχαν 36% μείωση του αριθμού των Τμημάτων το 2012. Μια σχετικά μικρή μείωση του 7% υπήρξε επίσης στον αριθμό των ακαδημαϊκών τμημάτων των Πανεπιστημίων. Σε γενικές γραμμές, η διαδικασία της ενοποίησης επηρέασε περισσότερο τα Τ.Ε.Ι. παρά τα Πανεπιστήμια, τα νεότερα παρά τα παλαιότερα Τμήματα και όσα είχαν πολύ εξειδικευμένους κλάδους.

Η χρηματοδότηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης

Η Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα θεωρείται από το Σύνταγμα ως δημόσιο αγαθό και χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό για τα λειτουργικά της έξοδα και τις ανάγκες της σε επενδύσεις και υποδομές. Τα προγράμματα δημοσιονομικής εξυγίανσης που εφαρμόζονται από το 2010 οδήγησαν σε μια δραματική μείωση των κονδυλίων από τον Κρατικό προϋπολογισμό για την Α.Ε. Η καταγεγραμμένη μείωση, με βάση τα διαθέσιμα

στοιχεία για την περίοδο 2009-2013, ανέρχεται περίπου στο 31,74% (Σχήμα 13), αλλά η πραγματική μείωση τα τελευταία 6 χρόνια είναι πολύ μεγαλύτερη. Περιλαμβάνονται οι μειώσεις στους μισθούς του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού κατά περίπου 30-40%, περικοπές σε λειτουργικά έξοδα κατά περίπου 50-60% και σημαντικότερες περικοπές κατά 60-80% στον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων που αφορούσε στην συντήρηση, στον επιστημονικό εξοπλισμό για τα εργαστήρια και την έρευνα ή τις εκπαιδευτικές υποδομές.

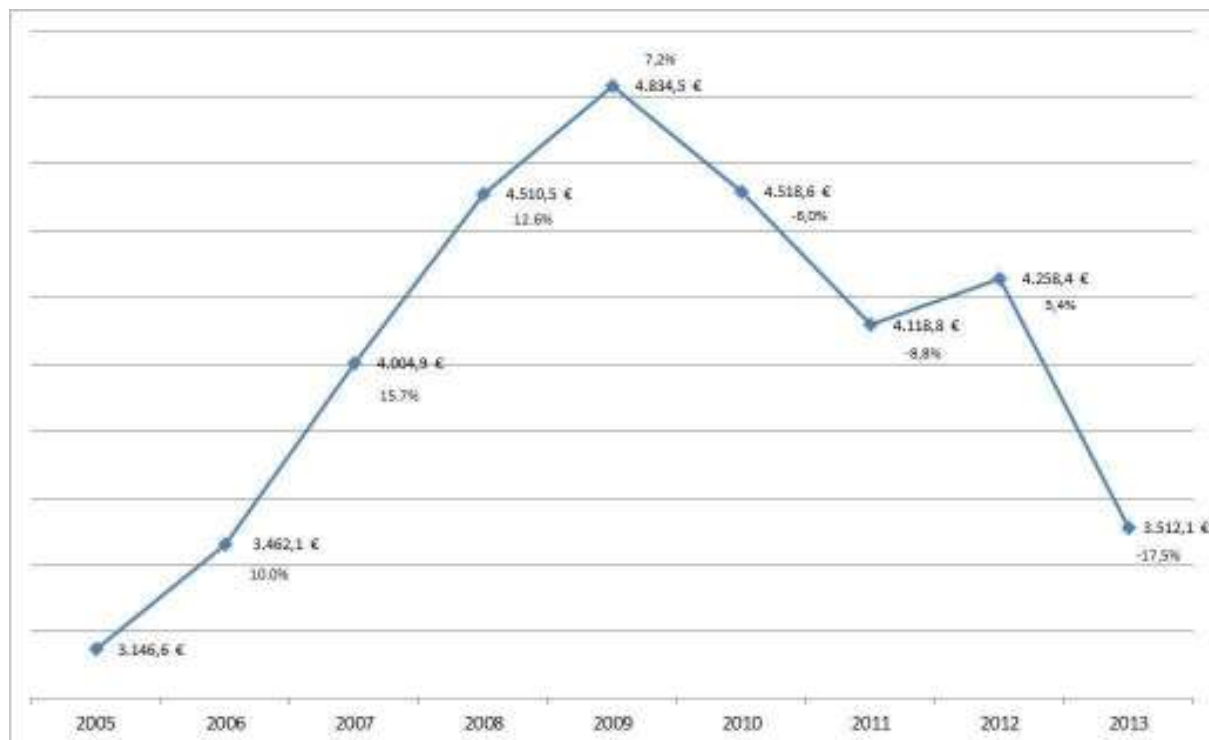
Σχήμα 13: Συνολικές, δημόσιες δαπάνες για Τριτοβάθμια εκπαίδευση (σε εκ. €) και ρυθμός μεταβολής του δείκτη την περίοδο 2005-2013.

Πηγή: τα Βασικά μεγέθη της Ελληνικής Εκπαίδευσης. Κέντρο Ανάπτυξης εκπαιδευτικής πολιτικής. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Κατά την πενταετία 2009-2013 (εντός κρίσης) οι πραγματοποιηθείσες συνολικές δημόσιες δαπάνες για Τριτοβάθμια εκπαίδευση σε σταθερές τιμές ανά φοιτητή καταγράφουν υψηλή μείωση κατά -27,4% (ή 1.322,3€) από 4.834,5€ το 2009 σε 3.512,1€ το 2013. (Σχήμα 14).

Σχήμα 14: Συνολικές, δημόσιες δαπάνες για Τριτοβάθμια εκπαίδευση σε σταθερές τιμές ανά φοιτητή και ρυθμός μεταβολής του δείκτη την περίοδο 2005-2013

Πηγή: τα Βασικά μεγέθη της Ελληνικής Εκπαίδευσης. Κέντρο Ανάπτυξης εκπαιδευτικής πολιτικής, 2015. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Οι περικοπές στον προϋπολογισμό για τα τρέχοντα έξοδα καθιστά την λειτουργία των Α.Ε.Ι. πολύ δύσκολη, καθώς δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις βασικές τους ανάγκες. Μέρος των λειτουργικών εξόδων των Α.Ε.Ι. και κυρίως των Πανεπιστημίων καλύπτεται σε πολλές περιπτώσεις από ίδιες πηγές που προέρχονται από τις γενικές δαπάνες των ερευνητικών προγραμμάτων, όπως επίσης και από έσοδα από άλλες δραστηριότητες, όπως αμοιβές από μεταπτυχιακά προγράμματα, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή υπηρεσίες εργαστηρίων.

Στον τομέα των επενδύσεων σε υποδομές και επιστημονικό εξοπλισμό, τα Α.Ε.Ι. και ιδίως τα Πανεπιστήμια διατρέχουν έναν πραγματικό κίνδυνο αυξανόμενης υποκεφαλαιοποίησης. Ένα αυξανόμενο χάσμα παρατηρείται μεταξύ των ελάχιστων υπαρκτών αναγκών για επενδύσεις (ώστε να διατηρηθεί η επιδιωκόμενη ποιότητα) και της υφιστάμενης χρηματοδότησης, η οποία απειλεί την προοπτική της χώρας στο να συμβαδίσει με τις εξελίξεις στον τομέα της

Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Έρευνας. Το κεφαλαιακό έλλειμμα στην Α.Ε. υπολογίζεται σήμερα κοντά στο 1δς ευρώ όπως παρουσιάζεται και αναλύεται στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5: Βασικές Επενδυτικές Ανάγκες στα Ελληνικά Πανεπιστήμια για την περίοδο 2015-20 (εκ. ευρώ)

	Πρώτη Φάση του Προγράμματος: Ένδια προγράμματα που θα υλοποιηθούν την περίοδο 2016- 18			Δεύτερη Φάση του Προγράμματος : Προγράμματα που θα ωριμάσουν σε επόμενο στάδιο και θα υλοποιηθούν την περίοδο 2018-20			Συνολικό Πρόγραμμα για την περίοδο 2016-20		
	Χρηματο δότηση ΕΤΕπ	Εθνική συγχρηματ οδότηση	Σύνολ ο	Χρηματοδότηση ΕΤΕπ	Εθνική συγχρηματοδότηση	Σύνολ ο	Χρηματο δότηση ΕΤΕπ	Εθνική συγχρηματο δότηση	Σύνολο
Υποδομές για την Ανώτατη Εκπαίδευση	143,9	61,7	205,5	255,5	109,5	365	399,4	171,2	570,5
Επιστημονικός εξοπλισμός	36,5	15,6	52,2	4,2	1,8	6	40,7	17,4	58,2
Συντήρηση, επισκευή και ανακαίνιση	36,4	15,6	52	38,7	16,6	55,3	75,1	32,2	107,3
Τεχνικές μελέτες για τα έργα της Δεύτερης Φάσης	30,1	12,9	43	0	0	0	30,1	12,9	43
Σύνολο	246,9	105,8	352,7	298,4	127,9	426,3	545,3	233,7	779

Πηγή : Τεχνική Έκθεση, Ειδική Επιτροπή για τον υπολογισμό των επενδυτικών αναγκών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια, Υπουργείο Παιδείας, 2015.

Σημείωση: Οι δαπάνες σε όλες τις κατηγορίες επενδύσεων υπολογίζονται στην βάση του προϋπολογισμού των συμβάσεων. Οι υφιστάμενες δαπάνες (βασισμένες σε υπογεγραμμένες συμβάσεις) υπολογίζεται να μειωθούν κατά τουλάχιστον 20% .

Διαδικασίες Διασφάλισης Ποιότητας των Α.Ε.Ι.

Η Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση αποτελεί το βασικό στόχο του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, στον οποίο έχει ενταχθεί και η Ελλάδα, μαζί με 45 άλλες ευρωπαϊκές χώρες, με τη θεσμοθέτηση του Ν.3374/2005. Βασική αρχή που διέπει τη διασφάλιση ποιότητας είναι το υψηλό αίσθημα ευθύνης του κάθε ιδρύματος απέναντι στους φοιτητές και την κοινωνία για την παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης.

Η πολιτική και οι διαδικασίες Διασφάλισης Ποιότητας των Α.Ε.Ι., όπως και των ακαδημαϊκών τους μονάδων (Σχολών, Τμημάτων κλπ.), αξιολογούνται και πιστοποιούνται περιοδικά - τόσο εσωτερικά, με ευθύνη των ΜΟΔΙΠ (Μονάδες Διασφάλισης Ποιότητας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων), όσο και εξωτερικά, με ευθύνη της Α.ΔΙ.Π. (Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση).

Σύμφωνα με τον Νόμο 4009/2011, οι προϋποθέσεις, τα κριτήρια (ποιότητα των Προγραμμάτων Σπουδών, της Εκπαίδευσης, της Έρευνας, των Λοιπών Υπηρεσιών) και οι διαδικασίες της Εσωτερικής αλλά και της Εξωτερικής αξιολόγησης και Πιστοποίησης του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης της ποιότητας των Α.Ε.Ι. αναλύονται και εξειδικεύονται με ειδικές κατευθύνσεις και οδηγίες, που δημοσιοποιούνται από την Α.ΔΙ.Π.

Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης επικουρεί τα Α.Ε.Ι. στην επιθεώρηση των εσωτερικών διαδικασιών τους με σεβασμό στην παροχή και την ποιότητα της εκπαίδευσης, την ποιότητα των εγκαταστάσεών τους, καθώς και την ποιότητα των ανθρώπινων πόρων. Η διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης πραγματοποιείται με την βοήθεια ανεξάρτητων αξιολογητών που συνήθως είναι ανώτερα μέλη Δ.Ε.Π σε αναγνωρισμένα Πανεπιστήμια του εξωτερικού και αναλαμβάνουν την ευθύνη να διαβάσουν όλα τα έγγραφα της εσωτερικής αξιολόγησης, να επισκεφθούν το συγκεκριμένο Τμήμα που αξιολογείται και να συναντήσουν τους φοιτητές του, τα μέλη Δ.Ε.Π, το Επιστημονικό Προσωπικό (Ε.Π) και το διοικητικό προσωπικό, να εξετάσουν την ποιότητα των υποδομών, την ποιότητα της έρευνας και όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης. Οι εξωτερικοί αξιολογητές πρέπει να ετοιμάσουν μια εμπειριστατωμένη έκθεση που κατατίθεται στην Α.ΔΙ.Π. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 6, όλα τα ακαδημαϊκά Τμήματα των Α.Ε.Ι. ολοκλήρωσαν τις εξωτερικές τους αξιολογήσεις ως το 2014.

Πίνακας 6: Εξέλιξη της εξωτερικής αξιολόγησης ΑΕΙ ανά επιστημονικό πεδίο

Επιστημονικό πεδίο	Τμήματα						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Επιστήμες Υγείας	0	0	8	18	6	16	11
Οικονομικά και Διοίκηση	0	0	4	7	4	8	21
Μηχανική	3	0	7	11	18	38	10
Ανθρωπιστικές Επιστήμες	0	0	6	10	2	37	29
Επιστήμες κ Πληροφορική	2	0	10	34	16	15	2
Νομική, Πολιτικές και κοινωνικές επιστήμες	0	0	1	0	3	11	16
Σύνολο	5	0	36	80	49	125	89
Γενικό Σύνολο	384						

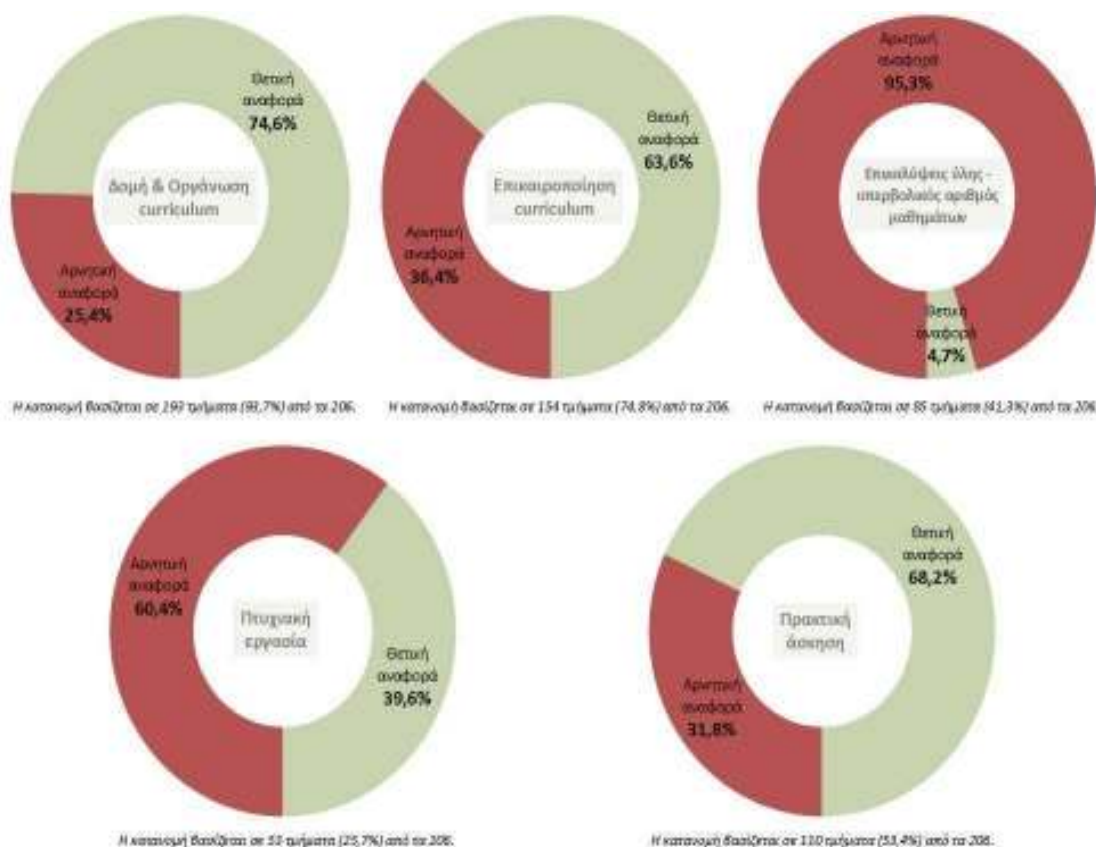
Πηγή: Α.ΔΙ.Π. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Τα αποτελέσματα της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης των Τμημάτων είναι δημοσιευμένα και δίνουν μια εικόνα των ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος των Α.Ε.Ι. στην Ελλάδα.

Στο ακόλουθο Σχήμα 15 αποτυπώνονται τα πέντε ποιοτικά χαρακτηριστικά των Προγραμμάτων Σπουδών στο σύνολο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το 2014.

Τα σχήματα δείχνουν ότι η μεγάλη πλειοψηφία των εκθέσεων αξιολόγησης διαπιστώνουν ότι η δομή και η οργάνωση των προγραμμάτων σπουδών, η επικαιροποίηση του προγράμματος σπουδών και η πρακτική άσκηση είναι ικανοποιητικά. Προκύπτουν ανησυχίες σχετικά με την ύπαρξη επικαλύψεων και του υπερβολικού όγκου μαθημάτων, καθώς και για το ζήτημα της πτυχιακής εργασίας.

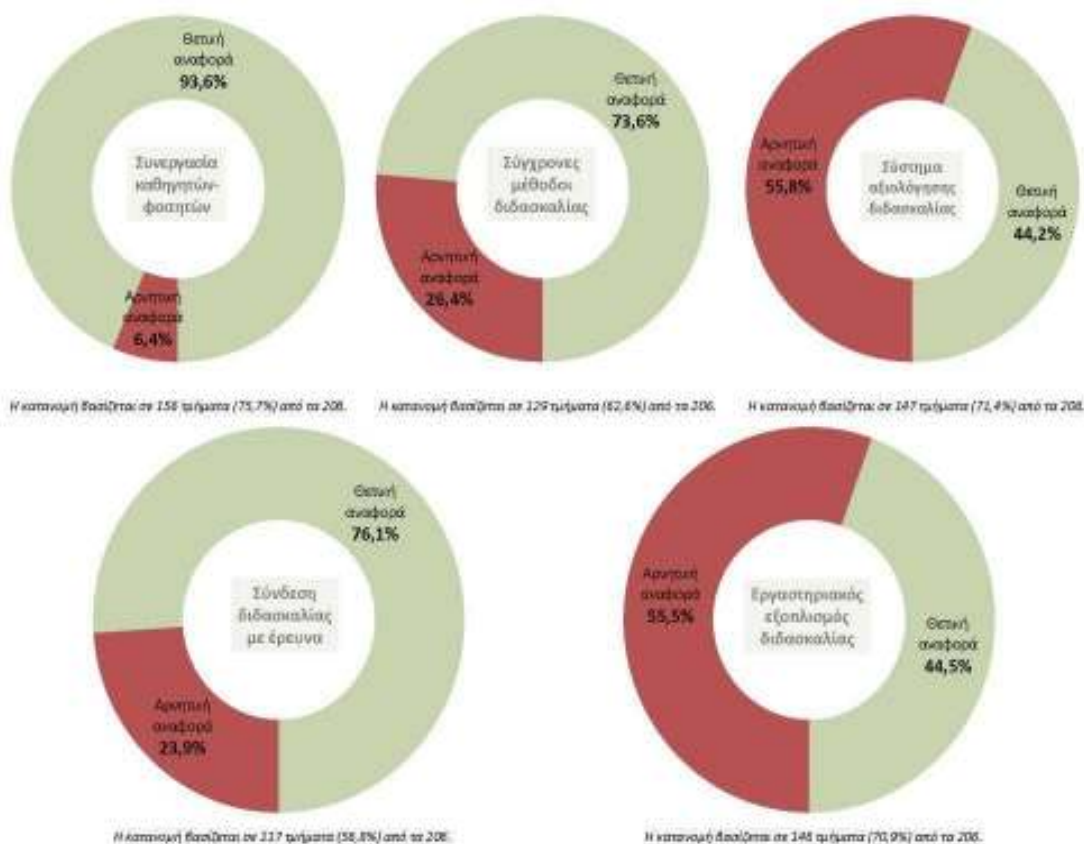
Σχήμα 15: Ποιοτικά χαρακτηριστικά Προγραμμάτων Σπουδών στο σύνολο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 2014.

Πηγή: Α.ΔΙ.Π (2014) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Στο ακόλουθο Σχήμα 16 αποτυπώνεται η αξιολόγηση των τμημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε κάθε ένα από τα πέντε ποιοτικά χαρακτηριστικά της Διδασκαλίας για το 2014.

Σχήμα 16: Ποιοτικά χαρακτηριστικά της διδασκαλίας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, 2014

Πηγή: Α.Δι.Π (2014) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

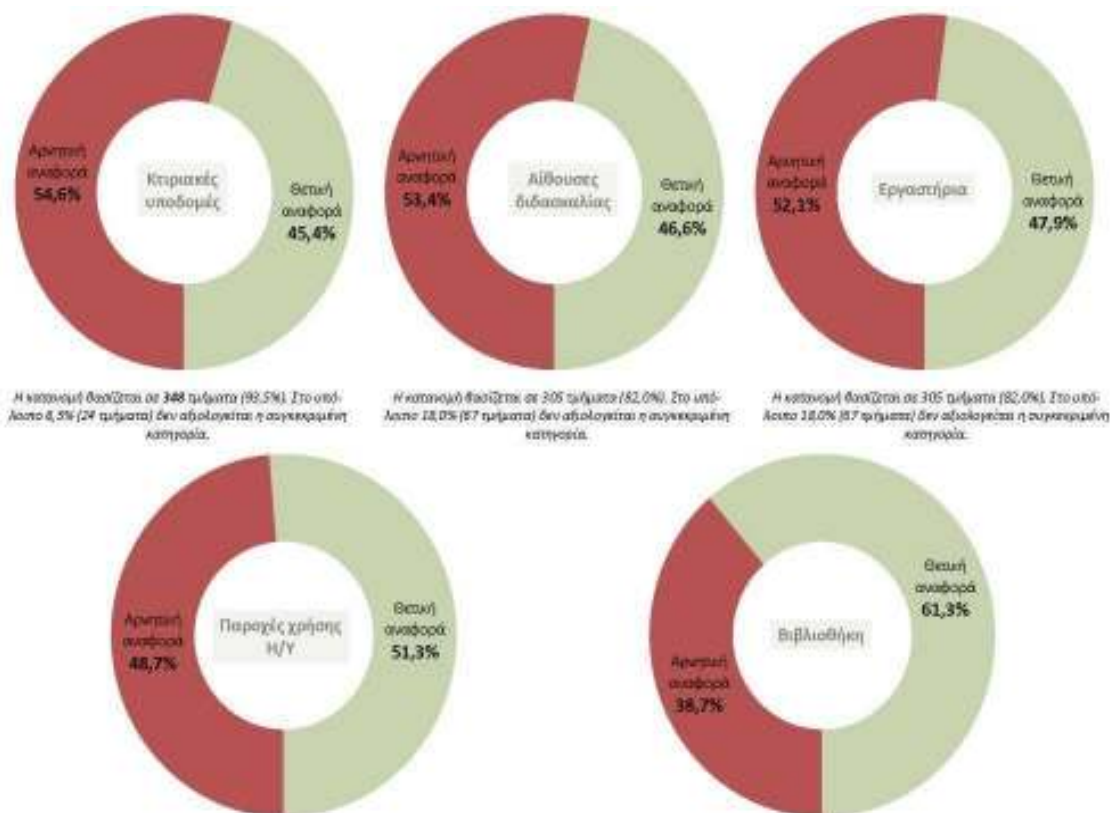
Τα σχήματα δείχνουν ότι η μεγάλη πλειοψηφία των εκθέσεων αξιολόγησης διαπιστώνουν ότι οι μέθοδοι διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται, το επίπεδο συνεργασίας μεταξύ Ιδρύματος και φοιτητών και η σύνδεση διδασκαλίας – έρευνας είναι ικανοποιητικά. Προκύπτουν ανησυχίες σε διάφορες εκθέσεις σχετικά με το σύστημα αξιολόγησης της διδασκαλίας που εφαρμόζεται στα περισσότερα Α.Ε.Ι. και την ποιότητα του εργαστηριακού εξοπλισμού διδασκαλίας.

Στο ακόλουθο Σχήμα 17 αποτυπώνεται η αξιολόγηση των τμημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε κάθε ένα από τα πέντε ποιοτικά χαρακτηριστικά των Υποδομών, όπως προκύπτει από το σύνολο των 372 εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης των τμημάτων της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Α.Δι.Π την περίοδο 2008-2014.

Τα σχήματα δείχνουν ότι οι περισσότερες εκθέσεις που αναφέρονται στην διαθεσιμότητα και την ποιότητα των κτιριακών υποδομών, των τάξεων και των ερευνητικών υποδομών είναι αρνητικές. Μεγάλος αριθμός εκθέσεων είναι επίσης αρνητικός αναφορικά με τη διαθεσιμότητα

και την ποιότητα του ψηφιακού εξοπλισμού και την ποιότητα των βιβλιοθηκών. Αυτή η εκτίμηση των ανεξάρτητων αξιολογητών αποδίδεται στην υποχρηματοδότηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης και στο σημαντικό κεφαλαιακό έλλειμμα που υπάρχει όσον αφορά στις υποδομές και τον εξοπλισμό των εργαστηρίων και/ή των τάξεων.

Σχήμα 17: Ποιοτικά χαρακτηριστικά Υποδομών στο σύνολο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης την περίοδο 2008-2014.

Πηγή: Α.Δι.Π – Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης (2008-2014) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Το θεσμικό πλαίσιο της Ανώτατης Εκπαίδευσης: αυτονομία, δημόσιος έλεγχος και διοικητική επιβάρυνση

Αντίθετα με τα υπόλοιπα ιδρύματα του δημόσιου τομέα όπου οι επικεφαλής διορίζονται από τον Υπουργό, όλα τα Α.Ε.Ι. στη Ελλάδα είναι αυτόνομα, υπό την έννοια ότι τα όργανα λήψης αποφάσεων αποτελούνται από μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας (Σύγκλητος/Συνέλευση, Όργανα Συνελεύσεων Σχολών και Τμημάτων) ή εκλέγονται αποκλειστικά από μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας (Πρύτανης/Πρόεδρος Ιδρύματος, Κοσμήτορας/Διευθυντής Σχολής,

Πρόεδρος Τμήματος). Η διοικητική αυτονομία επιτρέπει στην Σχολή, αλλά και σε κάποιο βαθμό στους φοιτητές και το προσωπικό, να παίρνουν μέρος στην λήψη αποφάσεων στην Α.Ε. και να κάνουν τις δικές τους επιλογές μέσα στο υπάρχον νομικό πλαίσιο για την Α.Ε.

Παρά την αυτονομία, τα Α.Ε.Ι. εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις αποφάσεις του Υπουργού Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων για την λειτουργία τους, καθώς και ο ετήσιος προϋπολογισμός του κάθε ιδρύματος (συνήθως χαμηλότερος απ' αυτόν που ζητάνε τα Α.Ε.Ι.) όσο και ο αριθμός των νέων φοιτητών (συνήθως μεγαλύτερος από αυτόν που θέλουν ή είναι ικανά να δεχθούν τα Α.Ε.Ι.) αποφασίζεται κάθε χρόνο από το Υπουργείο. Αυτά τα δυο μεγέθη που είναι καθοριστικά για την αποτελεσματική λειτουργία των Α.Ε.Ι. (και συνδέονται άμεσα μεταξύ τους) πρέπει να οριστούν με αμερόληπτο τρόπο και σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Επιπλέον, εσωτερικές τροποποιήσεις (χωρίς συνολική αύξηση) στον διατιθέμενο προϋπολογισμό των Α.Ε.Ι. πρέπει κάθε φορά να εγκριθούν από το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, κάτι που προκαλεί καθυστερήσεις στην υλοποίηση.

Αυτή η έξωθεν επιβεβλημένη γραφειοκρατία, σε συνδυασμό με την εσωτερική γραφειοκρατία ανθίσταται στην απλοποίηση των διαδικασιών και επιβάλλει μια τεράστια διοικητική επιβάρυνση στην εκπαίδευση και τις ερευνητικές δραστηριότητες. Πραγματοποιήθηκε μια απλοποίηση τα τελευταία χρόνια με την εφαρμογή των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) στη διαχείριση των φακέλων των φοιτητών (εγγραφή, βαθμοί, επίβλεψη προόδου, κλπ.), η εισαγωγή της ηλεκτρονικής πλατφόρμας υποστήριξης της διδασκαλίας (πλατφόρμα υποστήριξης εκπαίδευσης/διδασκαλίας e-class) όπως επίσης και η ηλεκτρονική πρόσβαση στις βιβλιοθήκες και τα διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Ωστόσο, είναι προφανές ότι απαιτούνται πιο δυναμικές ενέργειες για την απλοποίηση και την μείωση της γραφειοκρατικής επιβάρυνσης.

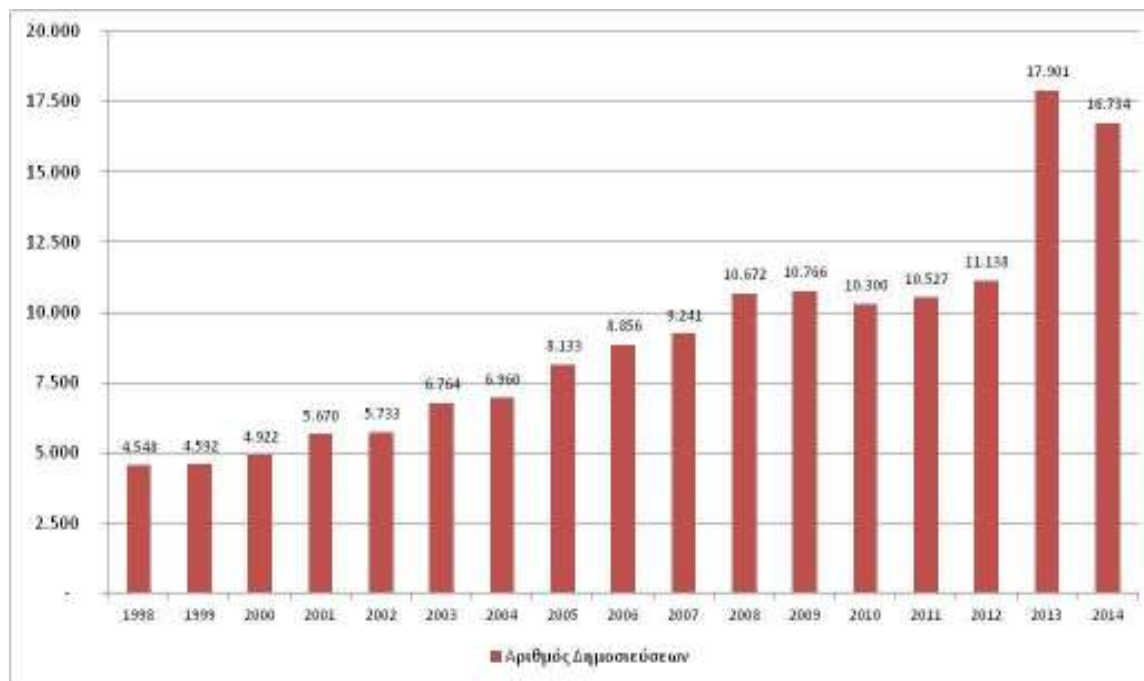
Ποιότητα έρευνας και επίδοσης

Το επίπεδο και η ποιότητα της έρευνας είναι μια από τις πιο κρίσιμες πτυχές της επίδοσης των Α.Ε.Ι. στην Ελλάδα. Είναι πολύ στενά συνδεδεμένα με την διεθνοποίηση και τη δικτύωση της επιστημονικής δραστηριότητας, την ποιότητα της γνώσης που μεταδίδεται μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος στο ανθρώπινο κεφάλαιο της χώρας και τις προοπτικές για καινοτομία και ανάπτυξη με βάση την έρευνα. Το επίπεδο και η ποιότητα της έρευνας που παράγεται σε ένα Ανώτατο Ίδρυμα ή μια χώρα υπολογίζεται με βάση τον αριθμό των δημοσιεύσεων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά που έχουν αξιολογηθεί από ομότιμους κριτές και τον αριθμό αναφορών, που αποτελούν μέτρο της επιρροής ή του αντίκτυπου της έρευνας στην διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα. Υπολογίζεται επίσης σε μια αποτελεσματική ως προς το κόστος βάση, η οποία καταγράφει το ύψος του δημοσίου χρήματος που ξοδεύει μια χώρα ώστε να παράγει ένα αποτέλεσμα μιας δεδομένης έρευνας.

Το Σχήμα 18 δείχνει το επίπεδο των επιστημονικών δημοσιεύσεων των Α.Ε.Ι. στην Ελλάδα την περίοδο 1998-2014.

Όπως παρατηρούμε, οι ελληνικές δημοσιεύσεις ακολουθούν διαχρονικά ανοδική πορεία με εξαίρεση τα έτη 2010 και 2011 και σε διάστημα 10 ετών από το 2004-2014 έχουν υπερδιπλασιαστεί.

Σχήμα 18: Επιστημονικές Δημοσιεύσεις, περίοδος 1998-2014.

Πηγή: Σαχίνη Ε., Μάλλιου Ν., Χούσος Ν., Καραϊσκος Δ. (2014), Ελληνικές Επιστημονικές Δημοσιεύσεις 1998-2012: Βιβλιομετρική Ανάλυση Ελληνικών Δημοσιεύσεων σε Διεθνή Επιστημονικά Περιοδικά – Web of Science, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Ανοδική πορεία όμως, και μάλιστα με ταχύτερους ρυθμούς σε σχέση με την Ε.Ε. και τον ΟΟΣΑ, καταγράφει και ο αριθμός των αναφορών σε ελληνικές δημοσιεύσεις, ο οποίος για την πενταετία 2008-2012 ανήλθε σε 279.178.

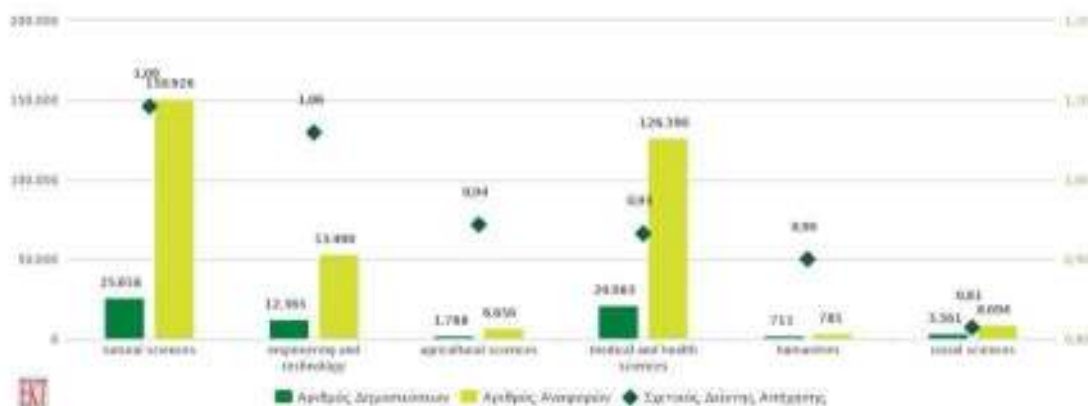
Όσον αφορά το σχετικό δείκτη απήχησης, για το διάστημα 2008-2012 ανήλθε σε 5,23⁴, ενώ για το σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ ανήλθε σε 5,71 και το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. σε 5,70⁵, αντανακλώντας την επιρροή των ελληνικών δημοσιεύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο και

⁴ Μέσος όρος αναφορών ανά δημοσίευση.

⁵ Σαχίνη Ε., Μάλλιου Ν., Χούσος Ν., Καραϊσκος Δ. (2014), Ελληνικές Επιστημονικές Δημοσιεύσεις 1998-2012: Βιβλιομετρική Ανάλυση Ελληνικών Δημοσιεύσεων σε Διεθνή Επιστημονικά Περιοδικά – Web of Science, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης

μειώνοντας το χάσμα με ταχείς ρυθμούς. Αναλυτικότερα, ο σχετικός δείκτης απήχησης των ελληνικών δημοσιεύσεων στα έξι κύρια επιστημονικά πεδία για την πενταετία 2008-2012 απεικονίζεται στο Σχήμα 19. Όπως παρατηρούμε οι σχετικοί δείκτες απήχησης των ελληνικών δημοσιεύσεων πλησιάζουν το παγκόσμιο μέσο όρο, καθώς οι τιμές κυμαίνονται από 0,81 έως 1,09. Σημαντική απήχηση και ανώτερη του μέσου όρου παρουσιάζουν τα επιστημονικά πεδία «Φυσικές Επιστήμες» και «Επιστήμες Μηχανικού και Τεχνολογίας» με σχετικούς δείκτες απήχησης 1,09 και 1,06 αντίστοιχα, ενώ ακολουθούν οι «Αγροτικές Επιστήμες» (0,94), οι «Ιατρικές Επιστήμες και Επιστήμες Υγείας» (0,93), οι «Ανθρωπιστικές Επιστήμες» (0,90) και τέλος οι «Κοινωνικές Επιστήμες» (0,81).

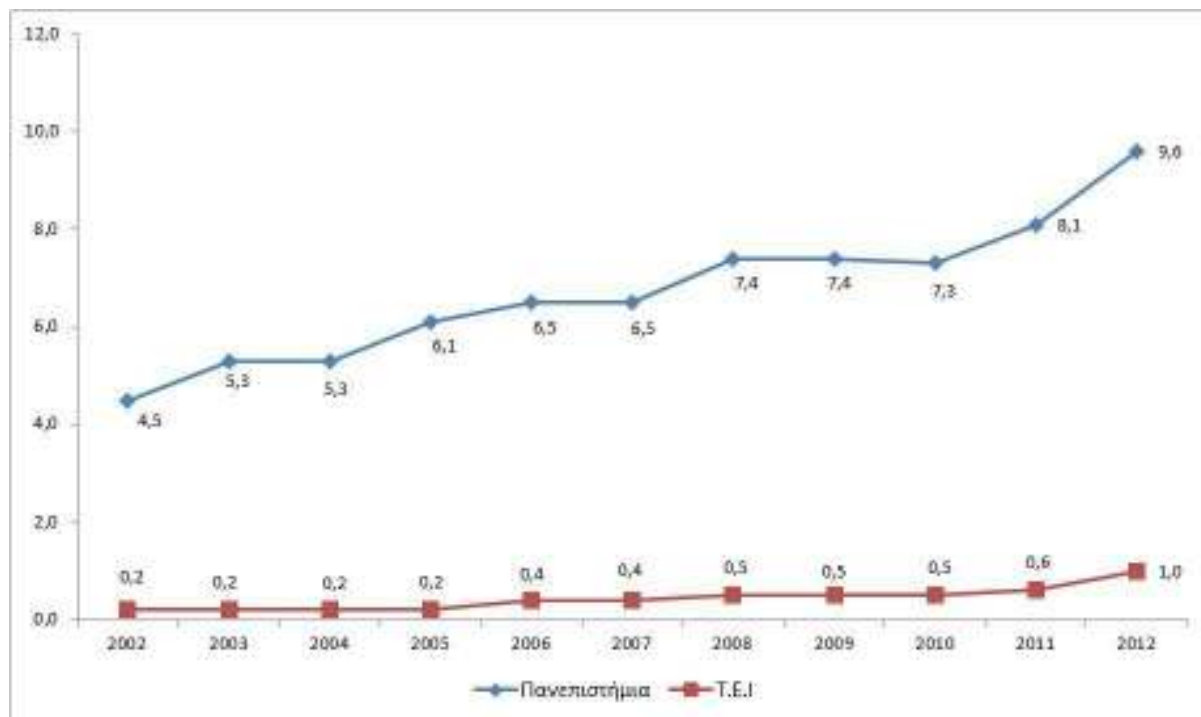
Σχήμα 19: Αριθμός δημοσιεύσεων, αριθμός αναφορών και σχετικός δείκτης απήχησης των ελληνικών δημοσιεύσεων στα έξι κύρια επιστημονικά πεδία σε σχέση με τις δημοσιεύσεις σε παγκόσμιο επίπεδο στα ίδια επιστημονικά πεδία, για την πενταετία 2008-2012.

Πηγή: Σαχίνη Ε., Μάλλιου Ν., Χούσος Ν., Καραϊσκος Δ. (2014), Ελληνικές Επιστημονικές Δημοσιεύσεις 1998-2012: Βιβλιομετρική Ανάλυση Ελληνικών Δημοσιεύσεων σε Διεθνή Επιστημονικά Περιοδικά – Web of Science, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης

Επίσης, ο όγκος των ακαδημαϊκών επιστημονικών εκδόσεων ανά 10 άτομα διδακτικού προσωπικού αυξάνεται σημαντικά με την πάροδο του χρόνου (Σχήμα 20), το οποίο αποτελεί ένδειξη για το γεγονός ότι η ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα γίνεται πιο αποτελεσματική και παράγει ερευνητικά επιτεύγματα υψηλής ποιότητας που κατορθώνουν να δημοσιεύονται σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά, σε μεγάλη συχνότητα.

Σχήμα 20: Αναλογία επιστημονικών εκδόσεων ανά 10 άτομα διδακτικού προσωπικού, χρονικό διάστημα μεταξύ 2002-2012

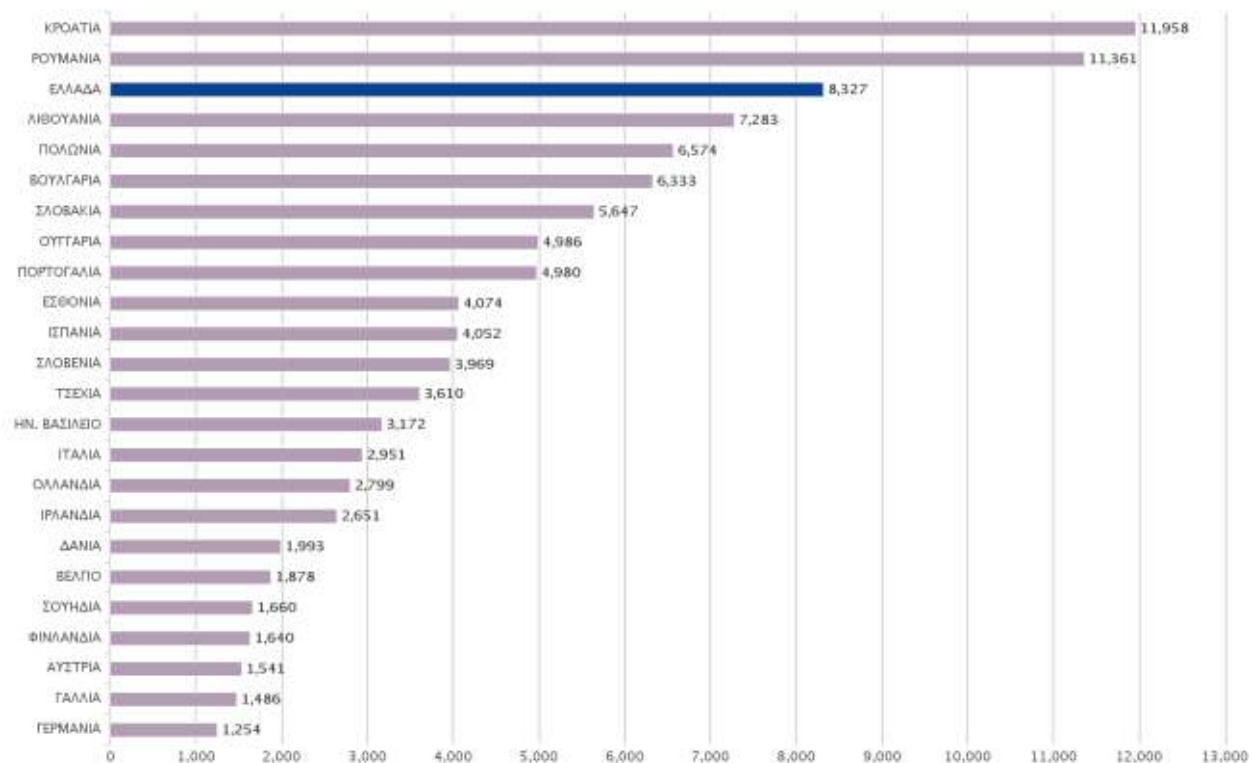

Πηγή: Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις 2008-2012: Βιβλιομετρική ανάλυση ελληνικών εκδόσεων (Web of Science). Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Η ολοένα και πιο βελτιωμένη ποιότητα και απόδοση του ελληνικού ακαδημαϊκού συστήματος (σύμφωνα με τις μετρήσεις επιστημονικών δημοσιεύσεων και βιβλιογραφικών αναφορών) πραγματοποιείται υπό συνθήκες πολύ περιορισμένης χρηματοδότησης και μεγάλων περικοπών που υφίσταται η Ανώτατη Εκπαίδευση κατά την διάρκεια των τελευταίων έξι ετών. Υπό αυτή την έννοια, η Ελλάδα είναι μία από τις πιο παραγωγικές χώρες στην Ε.Ε., καθώς το επίπεδο των δημοσιεύσεων είναι πολύ υψηλό σε σύγκριση με την χρηματοδότηση που δίδεται στην έρευνα.

Το Σχήμα 21 αποτυπώνει τον αριθμό των δημοσιεύσεων για κάθε εκατομμύριο νομισματικής μονάδας που δαπανάται για Ε&Α στις χώρες της ΕΕ. Η Ελλάδα βρίσκεται στην τρίτη θέση, ακολουθώντας την Κροατία και τη Ρουμανία.

Σχήμα 21: Αριθμός δημοσιευμάτων ανά εκατ. Δαπανών για Έρευνα & Ανάπτυξη στις χώρες της ΕΕ γι το έτος 2012.

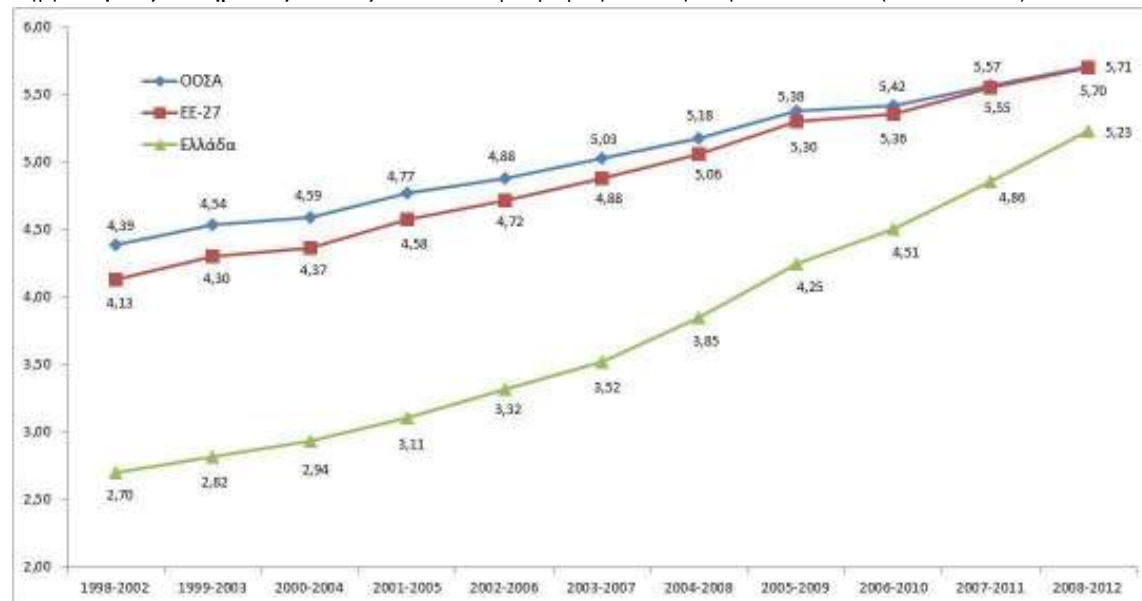
Πηγή: Eurostat, Web of Science, 1998 -2012

Παρ' όλη την έλλειψη χρηματοδότησης και των περικοπών στον προϋπολογισμό της Έρευνας & Ανάπτυξης (R&D) και της Ανώτατης Εκπαίδευσης κατά τα τελευταία χρόνια, το ελληνικό ακαδημαϊκό σύστημα διατηρεί τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του και προσεγγίζει με γοργό ρυθμό την Ε.Ε. και τους δείκτες του ΟΟΣΑ υπό όρους απόδοσης.

Όπως φαίνεται στο Σχήμα 22, η απόδοση της Ελλάδας σύμφωνα με τον Παράγοντα Επιρροή των εκδόσεων έχει σχεδόν φθάσει τον μέσο όρο της Ε.Ε. και του Ο.Ο.Σ.Α. ακολουθώντας μια διαδικασία γρήγορης σύγκλισης σε ένα σχετικά μικρό χρονικό διάστημα και μάλιστα κάτω από πολύ αντίξοες συνθήκες.

Σχήμα 22: Δείκτης επιρροής επιστημονικών εκδόσεων στην Ελλάδα, τα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε., τον ΟΟΣΑ, σε επιλεγμένες χρονικές περιόδους.

Πηγή: Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις 2008-2012: Βιβλιομετρική ανάλυση ελληνικών εκδόσεων (Web of Science).

Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Το ερευνητικό προσωπικό σε σχέση με το σύνολο του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα είναι χαμηλότερο του μέσου όρου της Ε.Ε.-27 (το 2011 το ποσοστό του προσωπικού Ε&Α σε Ισοδύναμο Πλήρους Απασχόλησης (Ι.Π.Α) στη συνολική απασχόληση ήταν στην Ελλάδα 0.9%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της ΕΕ-27 ήταν 1.2%). Ωστόσο, τόσο ο αριθμός των ερευνητών, όσο και οι νέοι αποκτήσαντες διδακτορικό δίπλωμα ανά 1.000 νέους ηλικίας 25-34 ετών αυξήθηκαν κατά την περίοδο 2000-08 με ταχύτερο ρυθμό από τους αντίστοιχους Ευρωπαϊκούς ΜΟ. Οι περισσότεροι διδάκτορες ακολουθούν ακαδημαϊκή καριέρα και μόνον μικρό ποσοστό απασχολείται στις επιχειρήσεις, γεγονός που αντανακλά τη γενική και χρόνια έλλειψη «ερευνητικής κουλτούρας» στις ελληνικές επιχειρήσεις και τη χαμηλή εκ μέρους τους ζήτηση για ερευνητές. Η βραχυχρόνια κινητικότητα προς το εξωτερικό για λόγους σπουδών παραμένει υψηλή: Ο αριθμός Ελλήνων που μετακινούνται σε μια άλλη χώρα μέλος της ΕΕ για διδακτορικές σπουδές, σε σχέση με τους υποψήφιους διδάκτορες της χώρας τους, είναι ο μεγαλύτερος μετά την Ιρλανδία, ο υψηλός όμως αριθμός Ελλήνων που σπουδάζει στο εξωτερικό, σταδιακά μειώνεται. Υπολογίζεται πως το 10% των Ελλήνων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μεταναστεύει στο εξωτερικό, ποσοστό που θεωρείται εξαιρετικά υψηλό σε σχέση όχι μόνο με άλλες αναπτυγμένες χώρες (π.χ. στη δεκαετία του 1990, η Βρετανία, η Ιταλία, η Γερμανία, η Γαλλία και η Ισπανία είχαν κατά μέσο όρο 0,4% έως 2,5%,

αλλά και σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες που εκτιμάται ότι είχαν κατά μέσο όρο 7%. Περιττό να αναφερθεί ότι λόγω των υψηλών προσόντων και κατάρτισης αυτών των επιστημόνων, η «σχετική ζημία» για την Ελλάδα είναι πολύ υψηλότερη.⁶

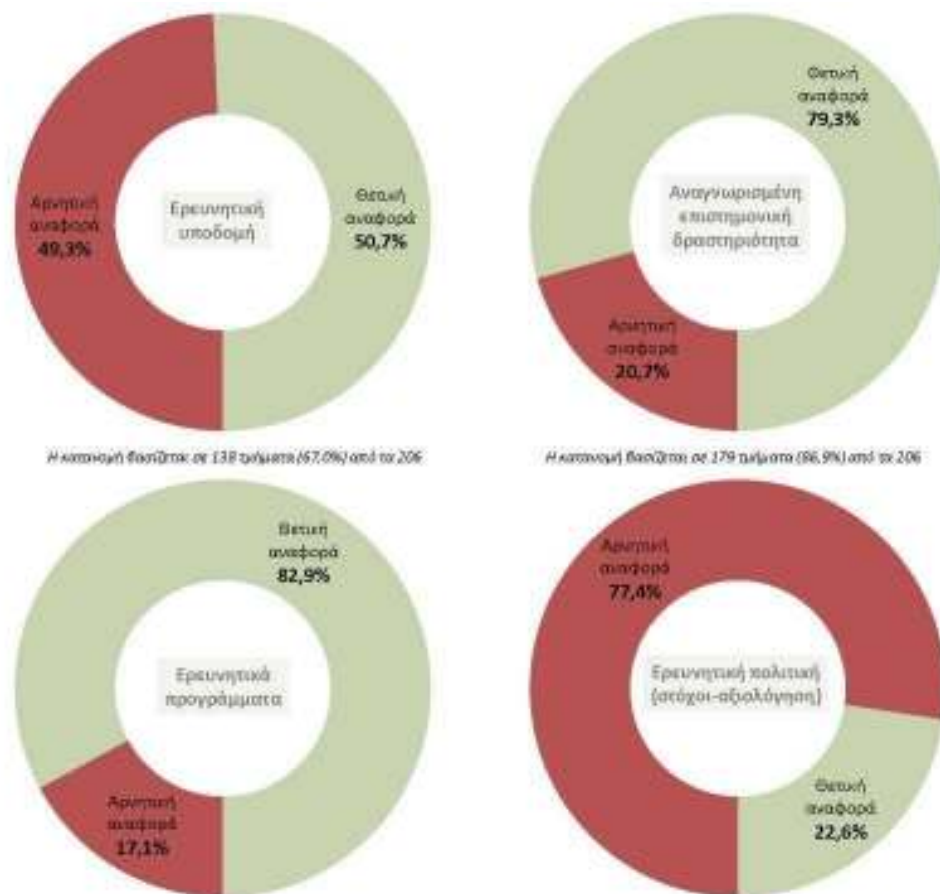
Στο ακόλουθο Σχήμα 23 αποτυπώνεται η αξιολόγηση των τμημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε κάθε ένα από τα τέσσερα χαρακτηριστικά της Έρευνας για το 2014.

Συνολικά, οι διαθέσιμοι δείκτες απόδοσης δείχνουν ότι το ελληνικό ακαδημαϊκό σύστημα έχει κατορθώσει να βελτιώσει αισθητά την ποιότητα της Έρευνας κατά την τελευταία δεκαετία, σε σύγκριση με τους μέσους δείκτες της Ε.Ε. και του Ο.Ο.Σ.Α., υπό όρους επιστημονικού αντικτύπου και συνάφειας. Αυτή η ανάπτυξη που συντελείται, παρά τα δεδομένα της κρίσης και της σοβαρής υποχρηματοδότησης της Α.Ε., απεικονίζεται επίσης στις εξωτερικές αναφορές αξιολόγησης των Ανώτατων Ερευνητικών Ιδρυμάτων.

Η συντριπτική πλειοψηφία των εξωτερικών αναφορών αξιολόγησης διαπιστώνει ότι τα Πανεπιστήμια και τα ακαδημαϊκά τμήματα έχουν αξιόλογα ερευνητικά προγράμματα σε λειτουργία καθώς και μια διεθνώς αναγνωρισμένη ερευνητική δράση, παρά το γεγονός ότι σχεδόν τα μισά από αυτά δεν έχουν επαρκείς ερευνητικές υποδομές και η πλειονότητα αυτών στερείται καθορισμένων ερευνητικών στόχων.

⁶ Lois Labrianidis , *Mobilities* (2013): Investing in Leaving: The Greek Case of International Migration of Professionals, *Mobilities*, DOI: 10.1080/17450101.2013.813723

Σχήμα 23: Ποιοτικά χαρακτηριστικά Έρευνας στο σύνολο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 2014.

Πηγή: Α.Δι.Π (2014) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Δείκτες συνολικής απόδοσης και διεθνείς συγκρίσεις

Ένας αριθμός διεθνών αξιολογήσεων Α.Ε.Ι. που παρουσιάστηκαν τα τελευταία χρόνια και κατατάσσουν την ποιότητα των Α.Ε.Ι. διεθνώς με την χρήση ποικίλων μεθόδων που αξιολογούν την ακαδημαϊκή απόδοση με την χρήση μετρήσιμων δεικτών στην έρευνα και την εκπαίδευση. Η πλειοψηφία των ελληνικών δημοσίων Πανεπιστημίων κατέχουν υψηλή θέση στις περισσότερες από τις πιο γνωστές λίστες κατάταξης, αν και κάποια από τα νέα περιφερειακά Πανεπιστήμια ιδρύθηκαν μόνο 2-3 δεκαετίες νωρίτερα και δεν είχαν τον απαραίτητο χρόνο ώστε να εξελίξουν πλήρως τις δυνατότητές τους.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση του «Webometrics» (Πίνακες 7 & 8) παρατηρείται ότι δεκαοκτώ (18) ελληνικά Πανεπιστήμια περιλαμβάνονται στη λίστα των Πανεπιστημίων με το 10% των

καλύτερων Πανεπιστημίων διεθνώς, για το 2015. Πιο συγκεκριμένα, ένα Πανεπιστήμιο κατατάσσεται στο ανώτερο 1% και 9 Πανεπιστήμια στο ανώτερο 5% της παγκόσμιας κατάταξης. Λίγο πιο χαμηλά στην κατάταξη βρίσκονται 5 Τ.Ε.Ι. που περιλαμβάνονται στο ανώτερο 15% της παγκόσμιας κατάταξης.

Σε ευρωπαϊκά δεδομένα η Ελλάδα έχει κατορθώσει να εντάξει δεκατρία (13) Πανεπιστήμια στα καλύτερα εκατό (100) των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων. Σε σχέση (αλλά επίσης με απόλυτους) όρους καταλαμβάνει την 11^η θέση, ακριβώς μετά την Γερμανία (Πίνακας 8) φανερώνοντας μια σχετικά καλή απόδοση.

Αυτή είναι μια σημαντική ένδειξη ότι το σύστημα της Ανώτατης Παιδείας στην Ελλάδα περιλαμβάνει έναν μεγάλο αριθμό Ιδρυμάτων που κατατάσσονται στα καλύτερα του κόσμου και παρέχουν υψηλής ποιότητας παιδεία και έρευνα προς όφελος των φοιτητών και της χώρας.

Πίνακας 7: Παγκόσμια Κατάταξη των Ελληνικών Πανεπιστημίων (2011-2015)

Εθνική Κατάταξη	Πανεπιστήμιο	2011	2012	2013	2014	2015	% της Παγκόσμιας Κατάταξης
1	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	407	158	194	235	234	< 1%
2	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	340	369	417	333	301	1 -3%
3	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	430	351	268	317	321	
4	Πανεπιστήμιο Πάτρας	685	327	556	529	559	
5	Πανεπιστήμιο Κρήτης	631	516	460	649	562	
6	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	1.047	731	802	584	691	
7	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	1.639	1.041	1.318	1.197	965	3 -5%
8	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	920	865	726	1.079	970	
9	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	1.306	867	831	1.168	984	
10	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	978	1.263	1.358	1.759	1.015	
11	Πολυτεχνείο Κρήτης	1.904	1.125	1.255	1.417	1.206	5-10%
12	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1.151	1.043	1.269	1.286	1.208	
13	Πανεπιστήμιο Πειραιώς	1.745	1.379	1.608	1.484	1.359	
14	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	2.179	1.382	1.869	1.647	1.642	
15	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	4.316	2.584	2.440	2.490	2.073	
16	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	2.652	2.560	1.735	2.434	2.238	
17	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	2.648	2.214	2.593	2.694	2.281	
18	Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	4.094	2.780	3.030	2.786	2.364	

19	Ιόνιο Πανεπιστήμιο	2.06 0	2.63 7	3.074	3.933	2.985	10-25%
20	Πάντειο Πανεπιστήμιο	3.40 3	4.02 0	3.802	2.899	3.380	
21	Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών	6.80 9	7.37 4	6.494	7.525	7.119	25-33%
22	Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος	9.81 0	8.05 4	6.725	7.017	7.476	
Μέσος		1.69 2	1.19 4	1.338	1.451	1.207	

Πηγή: Webometrics, 2014.

Πίνακας 8: Χώρες με Α.Ε.Ι στη κορυφή του 10% της Ευρώπης

Κατάταξη	Χώρα	ΑΕΙ στο κορυφαίο 10%	Μερίδιο των ΑΕΙ στη χώρα
1	Σουηδία	19	38,8
2	Λουξεμβούργο	1	33,3
3	Αγγλία	90	30,1
4	Ισπανία	54	22,9
5	Ιταλία	54	22,8
6	Φιλανδία	10	20,8
7	Ισραήλ	7	20
8	Μάλτα	1	20
9	Τσεχία	15	18,3
10	Γερμανία	70	16,9
11	Ελλάς	13	16,5
12	Ιρλανδία	8	16,3
13	Αυστρία	12	15,8
14	Τουρκία	24	14,5
15	Πορτογαλία	15	13,8
16	Ουγγαρία	10	13,3
17	Ελβετία	13	12,6
18	Ισλανδία	1	12,5
19	Σλοβακία	4	12,1
20	Εσθονία	4	11,8
21	Νορβηγία	7	11,1
22	Γαλλία	61	10,4
23	Βέλγιο	9	10,1
24	Ολλανδία	14	9,7
25	Δανία	8	9,6

26	Σερβία	4	8,3
27	Λιθουανία	3	6,5
28	Κύπρος	1	5,9
29	Ρουμανία	6	5,4
30	FYROM	1	5,3
31	Σλοβενία	2	5,1
32	Πολωνία	22	5
33	Βουλγαρία	1	1,8
34	Κροατία	1	1,7
35	Λετονία	1	1,7
36	Λευκορωσία	1	1,7
37	Ρωσία	17	1,4
38	Ουκρανία	2	0,3
	Σύνολο	586	

Σύνδεση της ανώτατης εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας

Η ισχνή σύνδεση της ανώτατης εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας φαίνεται ότι συνιστά κρίσιμο παράγοντα για την περιορισμένη συμβολή της ανώτατης εκπαίδευσης στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

Η απασχόληση των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο των κατόχων βασικού τίτλου σπουδών όσο και αυτών που έχουν ολοκληρώσει μεταπτυχιακές ή διδακτορικές σπουδές παρουσιάζει σημαντική μείωση τα τελευταία χρόνια της κρίσης. Το 2007 το 70,1% των αποφοίτων 20-34 ετών είχε απασχόληση για διάστημα από 1 έως 3 χρόνια, όμως το 2013 το ποσοστό αυτό διαμορφώθηκε στο 45,4%, δείχνοντας την τρομακτική αύξηση της ανεργίας των νέων. Αντίστοιχη μείωση παρατηρείται και για την απασχόληση που εκτείνεται πέραν των 3 χρόνων, όπου το 2007 ανερχόταν στο 86,4% των αποφοίτων και το 2013 έφτασε στο 67,9%. Ειδικότερα, σημειώνεται ότι μεγάλο μέρος της ηλικιακής ομάδας 24-29 ετών που είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά δεν εργάζονται ούτε συμμετέχουν σε προγράμματα κατάρτισης συνδιαμορφώνουν τα πολύ υψηλά ποσοστά NEETs (Not in Education, Employment, or Training) στην Ελλάδα.

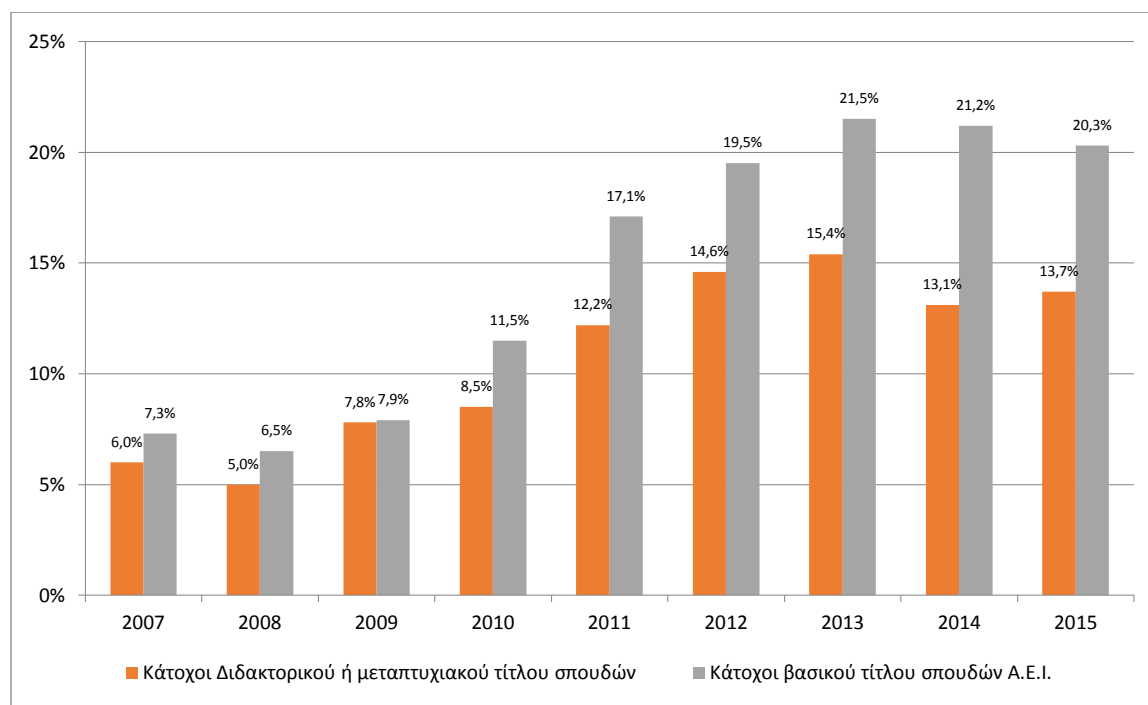
Ανά κύκλο σπουδών στοιχειοθετούνται σημαντικές διαφορές στην ανεργία των αποφοίτων, ωστόσο κοινός παρονομαστής είναι η αύξηση της ανεργίας από το 2007 έως σήμερα. Για τους αποφοίτους Α.Ε.Ι. η ανεργία διαμορφώθηκε, το 2015, στο 20,3% και είναι μεγαλύτερη από ότι στους κατόχους μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου (13,7%). Συγκριτικά, το 2007 τα ποσοστά αυτά ανέρχονταν στο 7,3% για τους αποφοίτους Α.Ε.Ι. και στο 6,0% για τους κατόχους μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου (Πίνακας 9, Σχήμα 20).

Πίνακας 9: Ανεργία (%) στους αποφοίτους ανώτατης εκπαίδευσης.

Έτος	Κάτοχοι Διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών	Κάτοχοι βασικού τίτλου σπουδών Α.Ε.Ι.
2007	6,0%	7,3%
2008	5,0%	6,5%
2009	7,8%	7,9%
2010	8,5%	11,5%
2011	12,2%	17,1%
2012	14,6%	19,5%
2013	15,4%	21,5%
2014	13,1%	21,2%
2015	13,7%	20,3%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Σχήμα 24: Εξέλιξη της ανεργίας (%) στους αποφοίτους ανώτατης εκπαίδευσης.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Η ανεργία ανά φύλο, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο εκπαίδευσης, πλήττει διαχρονικά περισσότερο τις γυναίκες σε σχέση με τους άντρες, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, και

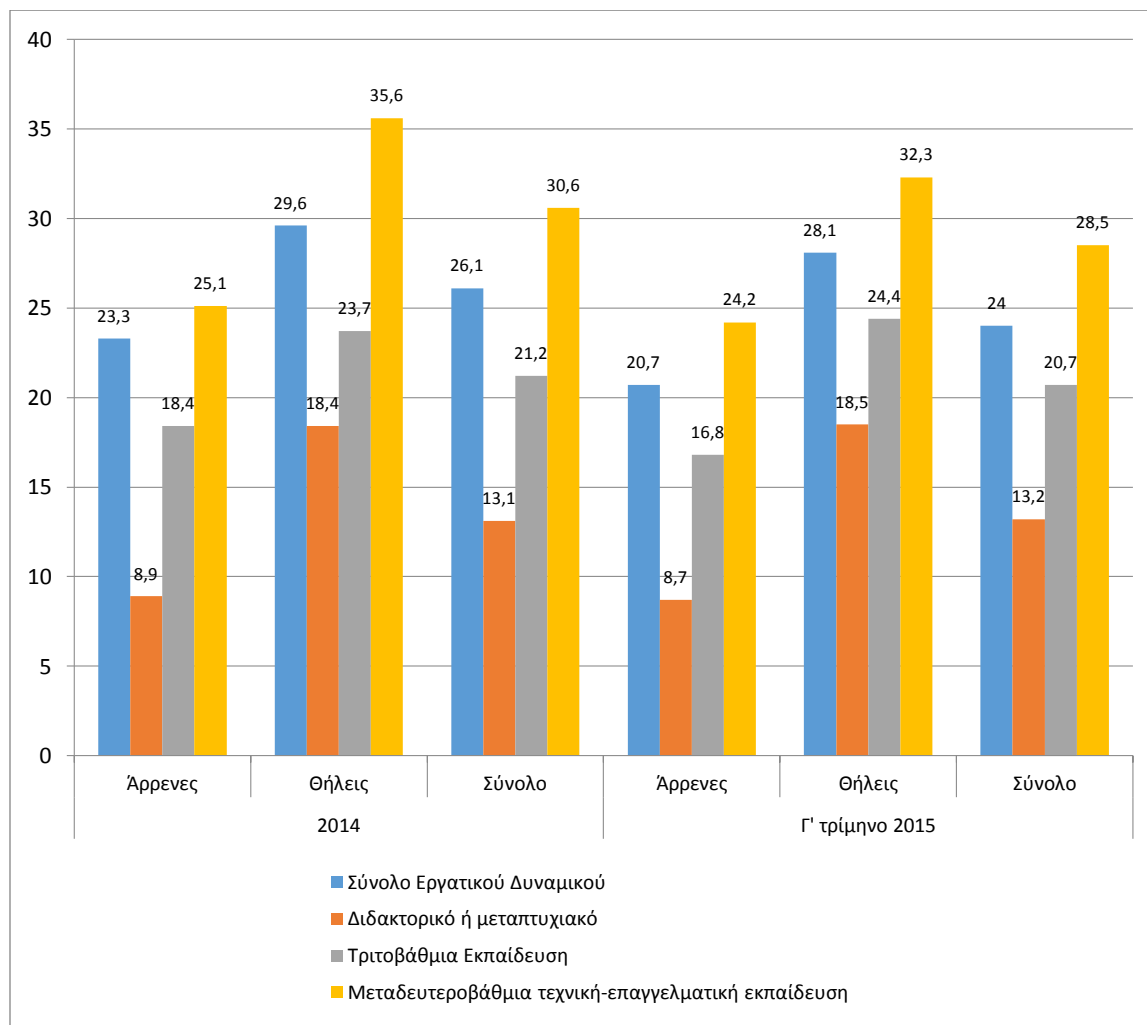
διαμορφώνεται στο τέλος του Γ' τριμήνου του 2015 στο 28,1% για τις γυναίκες, στο 20,7% για τους άνδρες και στο 24% για το σύνολο του εργατικού δυναμικού (Πίνακας 10).

Πίνακας 10: Ανεργία (%) κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

Επίπεδο εκπαίδευσης	2014			Γ' τρίμηνο 2015		
	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Σύνολο Εργατικού Δυναμικού	23,3	29,6	26,1	20,7	28,1	24,0
Διδακτορικό ή μεταπτυχιακό	8,9	18,4	13,1	8,7	18,5	13,2
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	18,4	23,7	21,2	16,8	24,4	20,7
Μεταδευτεροβάθμια τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση	25,1	35,6	30,6	24,2	32,3	28,5
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	24,9	34,8	28,9	21,2	32,0	25,5
Απολυτήριο Τριτάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	28,3	33,4	30,1	24,0	32,7	27,1
Απολυτήριο Δημοτικού	24,6	25,6	25,0	23,6	22,8	23,3
Μερικές τάξεις Δημοτικού	35,8	57,6	43,0	29,0	41,4	33,3
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	39,8	42,4	41,0	40,9	53,6	46,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Σχήμα 25: Ανεργία (%) κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης ανώτερο της δευτεροβάθμιας.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Σταχυολογώντας τα ανωτέρω δεδομένα (Σχήμα 25), η ανεργία στις γυναίκες στο τρίτο τρίμηνο του 2015, καταγράφεται μεγαλύτερη, σε σχέση εκείνης των αντρών, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης ανώτερα της δευτεροβάθμιας **και κρίνεται ανησυχητική** (λαμβάνοντας υπόψη τα αντίστοιχα ποσοστά και απόλυτα νούμερα πτυχιούχων κατά φύλο και ανά επίπεδο σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης για την τελευταία δωδεκαετία που προαναφέρθηκαν, καθώς και τα επί μέρους ποσοστά ανεργίας ανά ηλικιακή ομάδα (Πίνακας 11)) **για τους κατόχους διδακτορικού τίτλου σπουδών.**

Πίνακας 11. Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών

Ηλικία	2014			Γ' τρίμηνο 2015		
	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Σύνολο	23,3	29,6	26,1	20,7	28,1	24,0
15-24	46,6	56,9	51,5	43,7	54,5	48,8
25-29	39,4	43,0	41,1	30,5	38,8	34,3
30-44	21,4	28,7	24,7	19,3	28,2	23,4
45-64	17,6	21,5	19,3	16,7	20,8	18,4
65+	13,2	5,8	10,9	11,9	9,2	10,8

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία: Μονάδα Α Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ - Τομέα Παιδείας, ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Βασικός στόχος σε αυτό το σημείο είναι η εκπαίδευση να είναι περισσότερο στοχευμένη στις ανάγκες και τη ζήτηση της αγοράς εργασίας, δημιουργώντας και αξιοποιώντας τους δεσμούς μεταξύ Πανεπιστημίων/Τ.Ε.Ι./ερευνητικών κέντρων και του ιδιωτικού τομέα, δίνοντας παράλληλα έμφαση στην ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας.

2. Στρατηγική ανάλυση (SWOT analysis - Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)

Θετικά, ισχυρά σημεία

Τα Α.Ε.Ι.:

- S1.** Παρέχουν ανοιχτή πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, γεγονός που επιτυγχάνεται κυρίως λόγω της απουσίας διδασκτρων στον 1^ο και 3^ο κύκλο σπουδών και της ύπαρξης μεγάλου αριθμού επιλογών στους υποψηφίους, τόσο γεωγραφικά, όσο και θεματικά.
- S2.** Ως προς τη συγκρότησή τους παράγουν όλες τις βασικές ειδικότητες των επιστημονικών κατευθύνσεων
- S3.** Βρίσκονται, κατά κανόνα, σε συντονισμό με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- S4.** Εξακολουθούν να λειτουργούν ικανοποιητικά, με τις προσπάθειες του προσωπικού τους, παρά τη δημόσια υποχρηματοδότηση.
- S5.** Σε όλα έχουν εγκατασταθεί και βρίσκονται σε αρχικό στάδιο λειτουργίας τα εσωτερικά Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας. Δημιουργείται σταδιακά κουλτούρα ποιότητας.
- S6.** Ορισμένα από τα Τμήματά τους κατέχουν ικανοποιητικές θέσεις στις διεθνείς κατατάξεις.
- S7.** Εμφανίζουν ικανοποιητική ερευνητική δραστηριότητα ως προς το πλήθος των δημοσιεύσεων, τη διεθνή αναγνώριση και τις επιδόσεις στην ανάληψη ανταγωνιστικών χρηματοδοτούμενων ευρωπαϊκών ερευνητικών έργων.

Αδυναμίες

Τα Α.Ε.Ι.:

- W1.** Υστερούν σε υποδομές φοιτητικής μέριμνας.
- W2.** Μεγάλο ποσοστό φοιτητών αδυνατεί να ανταπεξέλθει στο υψηλό επίπεδο σπουδών.
- W3.** Οι φοιτητές παρουσιάζουν καθυστέρηση αποφοίτησης, η οποία πιθανώς εντείνεται για όσους φοιτούν μακριά από τον τόπο διαμονής της οικογένειάς τους (οικονομικές δυσκολίες στέγασης, σίτισης, μετακίνησης), λόγω και της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης.

- W4.** Παρόλο που ο μέσος ρυθμός αποφοίτησης από αυτά παραμένει σταθερός κατά την τελευταία πενταετία, εντούτοις σημειώνονται αρνητικές αποκλίσεις μεταξύ ορισμένων τμημάτων τους.
- W5.** Δεν διαθέτουν μηχανισμό καταγραφής που να αποτυπώνει το ακριβές μέγεθος αλλά και τους αιτιολογικούς παράγοντες που οδηγούν διάφορες ομάδες πληθυσμού σε καθυστέρηση αποφοίτησης και εγκατάλειψη σπουδών.
- W6.** Δε διαθέτουν επαρκή συστήματα παρακολούθησης της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των αποφοίτων και ως εκ τούτου εμφανίζουν αδυναμία σύνταξης στρατηγικής για πρόσβαση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.
- W7.** Οι υπάρχουσες δομές υποστήριξης ανάπτυξης οριζόντιων δεξιοτήτων/ δεξιοτήτων διαχείρισης ζωής και σταδιοδρομίας δεν έχουν λειτουργήσει σε ικανοποιητικό επίπεδο, κυρίως όσον αφορά συντονισμό δράσεων, βιωσιμότητα και παρακολούθηση αποτελεσματικότητας των δράσεων.
- W8.** Παρουσιάζουν προβληματική αναλογία μεταξύ αριθμού εισακτέων και δυνατότητας εκπαίδευσής τους, λόγω αριθμητικής ανεπάρκειας διδακτικού προσωπικού και κατάλληλων υποδομών.
- W9.** Εμφανίζουν συνεχή μείωση του διδακτικού προσωπικού και θέσεων απασχόλησης, λόγω συνταξιοδοτήσεων, παγώματος των προσλήψεων και διαρροής ενεργού διδακτικού προσωπικού στο εξωτερικό.
- W10.** Σε ορισμένες περιπτώσεις διαθέτουν πενιχρές υποδομές σχετιζόμενες με την εκπαιδευτική και ερευνητική αποστολή τους.
- W11.** Υφίστανται δημόσια υποχρηματοδότηση και δημοσιονομικούς περιορισμούς κατά την ανάλωση των δαπανών.
- W12.** Τα περισσότερα χαρακτηρίζονται από έλλειψη εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης
- W13.** Εμφανίζουν πολυδιάσπαση ανθρώπινων και υλικών πόρων.
- W14.** Ορισμένα εμφανίζουν εσωστρέφεια και δεν έχουν σταθερούς δεσμούς με τους παραγωγικούς φορείς.

Ευκαιρίες- Προοπτικές

- O1.** Αύξηση της ζήτησης για πτυχία Ανώτατης Εκπαίδευσης και της συμμετοχής ανθρώπων διαφορετικών ηλικιών στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης και εναλλακτικών μορφών φοίτησης (εξ αποστάσεως και μερική φοίτηση).
- O2.** Βελτίωση της ανοιχτότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, λόγω αυξημένου ενδιαφέροντος για ένταξη στη τριτοβάθμια εκπαίδευση παιδιών μεταναστών 2ης γενιάς και μέσω ένταξης ειδικών ομάδων πληθυσμού, όπως αιτούντων άσυλο.

- 03.** Βελτίωση της πρόσβασης μέσω θεσμικής μέριμνας για την κύρωση μη τυπικής και άτυπης μάθησης στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης.
- 04.** Αύξηση της προοπτικής προσέλκυσης ξένων φοιτητών λόγω της γενικευμένης τάσης για ανώτατες σπουδές.
- 05.** Ενίσχυση της κινητικότητας των φοιτητών αλλά και του ακαδημαϊκού προσωπικού στα πλαίσια του προγράμματος ERASMUS+, στηριζόμενοι στην ήδη υπάρχουσα επιτυχή εμπειρία.
- 06.** Προοπτική χρηματοδότησης από εξωτερικές πηγές κοινών διεθνών προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών.
- 07.** Προοπτική χρηματοδότησης από εξωτερικές πηγές κοινών διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων
- 08.** Προοπτική χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων καινοτομίας και μεταφοράς τεχνολογίας από ευρωπαϊκές πηγές.
- 09.** Προοπτική χρηματοδότησης των κρίσιμων αναγκών της Ανώτατης Εκπαίδευσης από το ΕΣΠΑ.
- 010.** Προοπτική εξασφάλισης πρόσθετων πόρων των Ιδρυμάτων από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων δια βίου μάθησης και άλλων μορφών εκπαίδευσης (εξ αποστάσεως εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση κ.λπ.).
- 011.** Δυνατότητα εξεύρεσης πόρων για επένδυση σε επιστημονικές υποδομές με ανταποδοτικότητα.
- 012.** Ύπαρξη ισχυρών φορέων ή ενώσεων των ευρωπαϊκών ΑΕΙ, ευρωπαϊκών δικτύων για θέματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- 013.** Αυξημένη δυνατότητα των ΑΕΙ για τη βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης και τη διασύνδεσή τους με τα ευρωπαϊκά και διεθνή συστήματα διασφάλισης ποιότητας.

Κίνδυνοι-Απειλές

- T1.** Κίνδυνος μεγάλης και παρατεταμένης αύξησης του ποσοστού φοιτητών που αδυνατούν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους λόγω της οικονομικής κρίσης.
- T2.** Κρίση και υπογεννητικότητα με μελλοντικές επιπτώσεις στον αριθμό των υποψηφίων για Ανώτατη Εκπαίδευση.
- T3.** Κίνδυνος οικονομικού μαρασμού των Ιδρυμάτων, ως αποτέλεσμα αποστέρησης των εθνικών πιστώσεων.

- T4.** Δυσλειτουργική διαχείριση του ΕΣΠΑ ως σημαντικής πηγής χρηματοδότησης των Α.Ε.Ι., με κίνδυνο απώλειας πόρων.
- T5.** Κίνδυνος μεγάλης απώλειας πνευματικού κεφαλαίου από τα ελληνικά Α.Ε.Ι. προς το εξωτερικό, εξαιτίας της μακροχρόνιας οικονομικής κρίσης και των οικονομικά ελκυστικών προγραμμάτων διδακτορικών και μεταδιδακτορικών σπουδών.
- T6.** Κίνδυνος δραματικής συρρίκνωσης του διδακτικού προσωπικού των Ιδρυμάτων από τη γήρανση του προσωπικού τους και από την αδυναμία αντικατάστασής του.

Πλαίσιο Διάγνωσης Στρατηγικής

Ιδιαίτερα θετικές προοπτικές (S - O) S1, S2, S5 & O1-O4 Λόγω της απουσίας διδάκτρων, της ευρύτητας πεδίων και την ύπαρξη συστημάτων διαχείρισης ποιότητας υπάρχει η δυνατότητα βελτίωσης της πρόσβασης λόγω της αυξημένης ζήτησης από ευρείες ομάδες πληθυσμού, εντός και εκτός της χώρας. S1, S2, S4, S5 – O1, O3, O10 Ανάπτυξη δραστηριοτήτων δια βίου μάθησης και εναλλακτικών μορφών εκπαίδευσης, λόγω αυξημένης ζήτησης και παροχής καλής ποιότητας σπουδών όλων των ειδικοτήτων. Ανάπτυξη ειδικών δράσεων για τους φοιτητές και τους αποφοίτους με σκοπό την καλύτερη πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας, αλλά και την ενίσχυση των οριζόντιων δεξιοτήτων. S3, S6, S7 – O4-O8, O12 Ανάπτυξη της εξωστρέφειας των Ιδρυμάτων και διευκόλυνση πρόσβασής τους στον ΕΧΑΕ (δικτύωση και διεθνοποίηση). Συνεχής βελτίωση των σπουδών, της έρευνας και της καινοτομίας, με την παραγωγή όλο και υψηλότερων επιδόσεων, μέσω της χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ 2014-2020. S3, S6, S7 & O6-O9 Οι ικανότητες και οι υψηλές επιδόσεις του ελληνικού ερευνητικού δυναμικού των ΑΕΙ, σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης, μπορούν να οδηγήσουν στην προσέλκυση και αξιοποίηση νέων πρόσθετων εξωτερικών χρηματοδοτήσεων για έρευνα & καινοτομία.	Αντιμετωπίσιμες απειλές (S - T) S3, S4, S6, S7 & T3, T5, T6 Ο κίνδυνος αποξένωσης των Ιδρυμάτων από το διεθνές περιβάλλον και ο κίνδυνος μείωσης των ακαδημαϊκών επιδόσεων που συνεπάγεται η απώλεια ανθρώπινου δυναμικού λόγω μετανάστευσης και συνταξιοδότησης χωρίς αναπλήρωση, μπορούν να αντιμετωπιστούν με την αξιοποίηση των δυναμικών ερευνητικών ομάδων διεθνούς κύρους αλλά και με την προϋπόθεση ότι τα Ιδρύματα θα λάβουν την κατάλληλη θεσμική και οικονομική υποστήριξη από την πολιτεία και το ΕΣΠΑ. S3, S6, S7 & T3 Σημαντικό μέρος του δυναμικού της Ανώτατης Εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλλει στην άμυνα της χώρας μας εναντίον της κρίσης, μέσω της ανάπτυξης της έρευνας. Η έλλειψη δημόσιων πιστώσεων μπορεί εν μέρει να καλυφθεί από αυτοχρηματοδότηση των Ιδρυμάτων, μέσω της ενεργοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού και της πιστοποιημένης εκπαίδευσης, μέσα από χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ καθώς και μέσα από τη δόμηση εσωτερικών αποτελεσματικών συστημάτων διαχείρισης των πόρων τους. Σοβαροί κίνδυνοι (W-T) W1-W7, W10 & T1, T2, T3 Κίνδυνος μείωσης των φοιτητών και των αποφοίτων, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, η οποία οδηγεί σε σοβαρή διαρροή προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψηφίων διδασκόντων από τα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα με δεδομένη και τη δημογραφική

Πιθανές χαμένες ευκαιρίες (W-O) W9-W14 – O4, O6-O11 Η μείωση του ανθρώπινου δυναμικού σε συνδυασμό με την ήδη δυσμενή αναλογία διδασκόντων και φοιτητών, μαζί και με τις πενιχρές – σε κάποιες περιπτώσεις – υποδομές, συνιστούν αρνητικές προϋποθέσεις για την αξιοποίηση ευκαιριών χρηματοδότησης από εξωτερικές πηγές, τόσο όσον αφορά διεθνή διδακτικά και ερευνητικά προγράμματα και δραστηριότητες καινοτομίας όσο και πόρων από ανάπτυξη δραστηριοτήτων δια βίου μάθησης, λόγω της υπερφόρτωσης του ανθρώπινου δυναμικού με εκπαιδευτικές αλλά και διοικητικές υποχρεώσεις. Για να μη χαθούν αυτές οι ευκαιρίες απαιτείται αφενός αναβάθμιση των υποδομών και κυρίως ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού.	κρίση. Ο κίνδυνος αυτός οδηγεί σε αντίστροφα αποτελέσματα για την επίτευξη του ευρωπαϊκού στόχου για επίτευξη ποσοστού 40% πτυχιούχων ΑΕΙ επί του πληθυσμού. Επιπλέον, η υστέρηση σε εργαστηριακές και υποδομές φοιτητικής μέριμνας, σε συνδυασμό με τις αδυναμίες των προγραμμάτων σπουδών καθώς και την ανεπάρκεια υποστήριξης της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των αποφοίτων θα δημιουργήσουν αρνητικούς ρυθμούς αποφοίτησης, γεγονός το οποίο απομακρύνει από τον παραπάνω στόχο του 40%. Χρειάζεται να ενισχυθούν οι υποδομές και οι υπηρεσίες φοιτητικής μέριμνας, να αναβαθμιστούν οι εκπαιδευτικές υποδομές, οι υπηρεσίες και να βελτιωθεί το σύστημα διαχείρισής τους. W8-W14 & T3-T6 Οι συνεχώς μειούμενοι υλικοί και ανθρώπινοι πόροι των ΑΕΙ είτε λόγω συνταξιοδότησης είτε λόγω διαρροής επιστημόνων προς το εξωτερικό, σε συνδυασμό με την απειλή συνέχισης της οικονομικής κρίσης, μπορούν να οδηγήσουν το εθνικό σύστημα Ανώτατης Εκπαίδευσης σε παρακμή. Πρέπει να ληφθούν δραστικά μέτρα για τη συγκράτηση του επιστημονικού δυναμικού των Ιδρυμάτων, αλλά και την δυνατότητα ένταξης νέων επιστημόνων στο δυναμικό αυτό, με τη δημιουργία προϋποθέσεων δημιουργικής απασχόλησης, δίκαιων οικονομικών απολαβών και βελτίωση του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος.

3.Η Στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση: Το όραμα

Η επένδυση στη γνώση αναγνωρίζεται ως ένας αξιόπιστος δρόμος για την πρόοδο της κοινωνίας ώστε η σύγχρονη παραγωγική βάση να μπορέσει να διατηρήσει ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο και να δημιουργήσει προοπτικές οικονομικής ανάκαμψης μέσα στις υπάρχουσες συνθήκες κρίσης. Η ανώτατη εκπαίδευση μπορεί και πρέπει να συμβάλλει τα μέγιστα στην ώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας της χώρας.

Η Στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση υιοθετεί ως όραμα της, την ανάπτυξη ενός ποιοτικού, αποτελεσματικού και ανοιχτού χαρακτήρα συστήματος ώστε η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση να καταστεί ικανή να ανταποκριθεί θετικά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα στο υπάρχον δυσμενές κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον και παράλληλα να συμβάλλει στη στήριξη των εγχώριων αναπτυξιακών αναγκών και να προετοιμάσει ένα ανθρώπινο δυναμικό νέων επιστημόνων ικανών να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου της αγοράς εργασίας.

Σκοπός της Στρατηγικής είναι να ληφθούν υπόψη οι υπάρχουσες συνθήκες στην Ανώτατη Εκπαίδευση με βάση τα πραγματικά δεδομένα και να καθοριστούν τα επόμενα βήματα/δράσεις μέσω ρεαλιστικών στόχων και σχεδίου δράσης που θα καθορίσουν το μέλλον της. Καταγράφονται συγκεκριμένες παρεμβάσεις, οι οποίες θα υλοποιηθούν σε συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο ξεκινώντας άμεσα και προχωρώντας με ορίζοντα το 2020.

Η στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση πρέπει να απαντά σε δύο ερωτήσεις:

- (1) Πού βρισκόμαστε σήμερα και πού θέλουμε να πάμε μέσα στην επόμενη δεκαετία.
- (2) Πώς σχεδιάζουμε να φτάσουμε εκεί, ποιος συνδυασμός πολιτικών ή δράσεων που πρέπει να εφαρμοστούν προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι με το ελάχιστο δημοσιονομικό κόστος και σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Στρατηγικοί Στόχοι

Λαμβάνοντας υπόψη το ρόλο που δύναται να διαδραματίσει η Ανώτατη Εκπαίδευση στην αναγέννηση της παραγωγικής βάσης και την ενίσχυση του κοινωνικού ιστού της χώρας, τίθενται για τα έτη 2016-2020 οι ακόλουθοι Στρατηγικοί Στόχοι (Σ.Σ.) στα πλαίσια επίτευξης του οράματος:

Σ.Σ.Ι. Βελτίωση της ποιότητας των σπουδών και της μάθησης και ενίσχυση της πρόσβασης και του ανοικτού χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Σ.Σ.ΙΙ. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και του ρόλου της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας.

Η πρόκληση για την στρατηγική είναι να καταφέρει να εκπληρώσει τους στόχους που θέτει μέσα από την υιοθέτηση παρεμβάσεων που θα ανταποκρίνονται στις νέες προκλήσεις του διεθνοποιημένου περιβάλλοντος, θα ενισχύουν το ρόλο της Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας εντός του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και θα ενδυναμώσουν τον ανοιχτό χαρακτήρα, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητά της.

Οι Επιχειρησιακοί Στόχοι για την Ανώτατη Εκπαίδευση που εξειδικεύουν τους Στρατηγικούς Στόχους ανταποκρίνονται στους βασικούς πυλώνες της ανώτατης εκπαίδευσης, που είναι η διδασκαλία και τα μαθησιακά αποτελέσματα, η έρευνα-καινοτομία, η σύνδεση με την κοινωνία και τον κόσμο της εργασίας. Συνυπολογίζοντας την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας, την υφιστάμενη χρηματοδότηση αλλά και τη διερεύνηση νέων πηγών χρηματοδότησης, όπου αυτό είναι εφικτό, σχεδιάζεται ακολούθως ένα πλάνο μέτρων για τα έτη 2016-2020, που ικανοποιούν τους Επιχειρησιακούς Στόχους της στρατηγικής.

Επιχειρησιακοί στόχοι

Η επίτευξη των Στρατηγικών Στόχων σχεδιάζεται να πραγματοποιηθεί με τους Επιχειρησιακούς Στόχους, που αναλύονται παρακάτω.

Ο πρώτος Στρατηγικός Στόχος ***Βελτίωση της ποιότητας των σπουδών και της μάθησης και ενίσχυση της πρόσβασης και του ανοικτού χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης*** εξειδικεύεται μέσα από τους ακόλουθους επιχειρησιακούς στόχους:

ΕΣ.Ι.1: Αναβάθμιση και διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση και ενίσχυση του ανοικτού χαρακτήρα της.

Η Ελλάδα έχει το πλεονέκτημα να παρέχει ανοιχτή πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε όλους τους πολίτες γεγονός που επιτυγχάνεται κυρίως λόγω της απουσίας διδάκτρων στον πρώτο και τρίτο κύκλο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, προβλέπεται να ενισχυθεί ο ανοιχτός χαρακτήρας της Ανώτατης Εκπαίδευσης και να μπορούν να ενταχθούν στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση άτομα που προέρχονται από ειδικές ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι πρόσφυγες μέσω Σχέδιου δράσης με θέμα την “Ένταξη νεο-αφιχθέντων προσφύγων στην Ανώτατη Εκπαίδευση” βασισμένο στις καλές πρακτικές της Ε.Ε. Αντίστοιχη θεσμική μέριμνα λαμβάνεται ώστε να ανοίξει ο δρόμος για την κύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης.

Σε διεθνές επίπεδο, η συνεργασία των πανεπιστημίων και οι ανταλλαγές σε επίπεδο φοιτητών, καθηγητών θα συνεχιστούν και θα διευκολυνθούν, ενισχύοντας τις διαδικασίες διεθνοποίησης των ελληνικών πανεπιστημίων. Μια σειρά μέτρων για τη διεθνοποίηση προτείνεται με στόχο:

- α) να προωθηθεί η δημιουργία διμερών σχέσεων με ξένα Α.Ε.Ι. σε όλους τους τομείς της ακαδημαϊκής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων ανταλλαγής φοιτητών και ακαδημαϊκού προσωπικού, κοινών ερευνών, συνεδρίων, εκπαιδευτικών δράσεων ή ανταλλαγής εμπειριών και καλών πρακτικών,
- β) να αυξηθεί το ποσοστό της κινητικότητας των φοιτητών αλλά και του ακαδημαϊκού προσωπικού στα πλαίσια του προγράμματος ERASMUS+,
- γ) να βελτιστοποιηθεί η ποικιλία του συστήματος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών σε ξένες γλώσσες (κυρίως στα αγγλικά) σε τομείς στους οποίους η χώρα μπορεί να έχει ή μπορεί να αναπτύξει μια ειδικευση ή ένα πλεονέκτημα στην διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα. Τα Προγράμματα σπουδών θα πρέπει είναι αναγνωρισμένα από την Α.ΔΙ.Π, σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που υπάρχει και όπως αυτό θα εξελίσσεται για να καλύψει ανάγκες ποιοτικής αναβάθμισης των ΠΜΣ, για τη διδακτέα ύλη, το προσωπικό και την συνολική οργάνωση ώστε να ανταποκρίνονται και να διατηρούν πολύ υψηλά διεθνή πρότυπα, και
- δ) να ενισχυθούν τα Κέντρα Διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας που παρέχουν μαθήματα εκμάθησης ελληνικών ως ξένης γλώσσας σε επισκέπτες φοιτητές ή/και αλλοδαπούς φοιτητές που ενδιαφέρονται.

Προς την κατεύθυνση της αναβάθμισης της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, προβλέπεται σειρά μέτρων που θα ενισχύσουν την ποιότητα σπουδών και έρευνας στην Ελλάδα. Τα μέτρα αφορούν σε υποδομές έρευνας και εκπαίδευσης και συνιστούν αδιαμφισβήτητη επένδυση στη γνώση προκειμένου να καλύψουν τις υφιστάμενες ελλείψεις τόσο σε πλαίσιο υποδομών όσο και επιστημονικού εξοπλισμού που όπως είδαμε είναι σημαντικές στα περισσότερα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας. Επιπλέον προβλέπονται μέτρα για την ανάπτυξη νέων/αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού) με επικέντρωση στις επιμέρους ανάγκες όπως καταγράφονται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπου αποδεδειγμένα προκύπτει ανάγκη ενίσχυσης υφιστάμενων υποδομών.

Επιπρόσθετα σχεδιάζονται δράσεις που θα επιφέρουν βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας, ώστε η εκπαίδευση να είναι περισσότερο ελκυστική, να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις μάθησης και να είναι ανοιχτή και προσβάσιμη. Τέτοια μέτρα δυνητικά περιλαμβάνουν την χρήση και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία, ανοιχτές και ψηφιοποιημένες εκπαιδευτικές πηγές και μεθόδους, την κινητικότητα εκπαιδευτικού

προσωπικού με στόχο την εκμάθηση νέων και καλών πρακτικών διδασκαλίας-σχεδιασμού προγραμμάτων, ανταλλαγής τεχνογνωσίας, καθώς και, όπου είναι εφικτό, την επιμόρφωση καθηγητών σε ζητήματα μεθοδολογιών διδασκαλίας και σχεδιασμού καινοτόμων προγραμμάτων κ.α.

Στην κατεύθυνση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης σχεδιάζεται επίσης μια σειρά μέτρων που θα ενισχύσει την παραγωγή του ερευνητικού έργου ώστε να διατηρηθεί αλλά και να αυξηθεί το παραγόμενο ερευνητικό έργο της χώρας μας. Ενδεικτικές δράσεις μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν την οικονομική ενίσχυση με τη μορφή υποτροφιών σε προπτυχιακούς, μεταπτυχιακούς φοιτητές και διδακτορικούς και μεταδιδακτορικούς ερευνητές. Η διάσταση της ισότιμης συμμετοχής των δυο φύλων περιλαμβάνεται στο σχεδιασμό των παρεμβάσεων που αφορούν στο ερευνητικό πεδίο ώστε τα μειωθούν οι διαφορές που παρατηρούνται ανάμεσα στη συμμετοχή ανδρών και γυναικών.

Παράλληλα, μέσω του επιχειρησιακού στόχου επιδιώκεται η ανάπτυξη και βελτίωση του εθνικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση που θα σχετίζεται με την αξιολόγηση της παρεχόμενης ποιότητας του διδακτικού και ερευνητικού έργου, των προγραμμάτων σπουδών και λοιπών υπηρεσιών (διοικητικών υπηρεσιών, φοιτητικής μέριμνας, υποδομών ΤΠΕ, διαφάνειας στη διαχείριση των οικονομικών πόρων, κ.λπ.).

ΕΣ.Ι.2: Βελτίωση των επιπέδων φοίτησης και επιτυχίας ολοκλήρωσης των σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση από όλες τις ομάδες πληθυσμού.

Η εξασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής και πρόσβασης των πολιτών στην τριτοβάθμιας εκπαίδευση οφείλει να είναι μια από τις βασικές προτεραιότητες της στρατηγικής. Δεδομένου ότι η εκπαίδευση καθορίζει σημαντικά την ανάπτυξη ευκαιριών ζωής στον άνθρωπο, η ενίσχυση της ισότητας στην εκπαίδευση ενισχύει συνακόλουθα και την ισότητα των ευκαιριών στη ζωή (ΟΟΣΑ, 2007α).

Πολλοί φοιτητές στην Ευρωπαϊκή Ένωση εγκαταλείπουν τις σπουδές τους πριν ολοκληρώσουν τον κύκλο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα σχετικής έρευνας (2013) που διεξήχθη σε χώρες της Ε.Ε. Στους παράγοντες που ωθούν τους φοιτητές να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους περιλαμβάνονται οι κοινωνικοί-οικονομικοί, διαθρωτικοί, πολιτικής, θεσμικοί, προσωπικοί και μαθησιακοί παράγοντες. Η προέλευση από χαμηλό κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον είναι ο πλέον σημαντικός παράγοντας που οδηγεί στην εγκατάλειψη των σπουδών, παράγοντας που φαίνεται να επισκιάζει το φύλο και την εθνικτική καταγωγή.

Στη χώρα μας δεν υπάρχει επίσημη καταγραφή στατιστικών στοιχείων που να αποτυπώνει το ακριβές μέγεθος αλλά και τους αιτιολογικούς παράγοντες που οδηγούν διάφορες ομάδες

πληθυσμού σε εγκατάλειψη σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτή η έλλειψη θεωρείται βαρύνουσα σημασίας και προβλέπεται να καλυφθεί με την υιοθέτηση συγκεκριμένων δράσεων που θα προσφέρουν μια πληρέστερη αξιολόγηση και εκτίμηση του φαινομένου που εμφανίζει ανησυχητικές διαστάσεις ήδη σε πολλές χώρες της Ε.Ε. Για την κάλυψη αυτού του κενού προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η λήψη μέτρων όπως ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα που θα αποτυπώνει τα στοιχεία στην αντιμετώπιση του φαινομένου της πρόωρης εγκατάλειψης των σπουδών και παράλληλα θα συμβάλει στη μείωση της υπάρχουσας γραφειοκρατίας που παρατηρείται σε διοικητικά θέματα που διαχειρίζονται τα Α.Ε.Ι.

Παρά την έλλειψη στοιχείων που αποτυπώνουν τα επίπεδα εγκατάλειψης σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση σε εθνικό επίπεδο, υπάρχουν επαρκή στοιχεία που διαφωτίζουν ως προς τις διαστάσεις του ζητήματος όπως οι ιδρυματικές εκθέσεις αξιολόγησης των ΜΟΔΙΠ. Στην έκθεση της ΜΟΔΙΠ του ΕΚΠΑ για το 2015⁷ αναφέρεται:

Όπως προαναφέρθηκε, ο αριθμός των φοιτητών που έχουν τελειώσει τα προβλεπόμενα από το νόμο έτη σπουδών και οφείλουν μαθήματα έχει διπλασιαστεί την τελευταία δωδεκαετία στα Πανεπιστήμια και στα Τ.Ε.Ι. Η μη έγκαιρη ολοκλήρωση των σπουδών των φοιτητών αποδίδεται κατά κύριο λόγο σε δύο σημαντικούς παράγοντες:

- (1ον) Στον μεγάλο αριθμό φοιτητών με ελάχιστα προσόντα που εισάγονται στο Πανεπιστήμιο. Η διαδικασία των Πανελλαδικών Εξετάσεων δυστυχώς δεν ελέγχει μια σειρά από γνωστικές, ερευνητικές αλλά και κοινωνικές δεξιότητες, απαραίτητες για την παρακολούθηση ακαδημαϊκών σπουδών αλλά απλώς την στείρα απομνημόνευση μερικών σελίδων. Αποτέλεσμα αυτού πολλοί νέοι φοιτητές να μην μπορούν να ανταπεξέλθουν στο υψηλό επίπεδο σπουδών και να εγκαταλείπουν το Πανεπιστήμιο. Επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις επιλέγονται σχολές οι οποίες εντάσσονται στο μηχανογραφικό δελτίο σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Οι υποψήφιοι μπορεί να επιτύχουν σε μια σχολή, όμως το πρόγραμμα σπουδών να περιλαμβάνει μαθήματα άσχετα με τα μαθήματα στα οποία εξετάστηκαν στις πανελλαδικές. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι ο φοιτητής να έχει σημαντικά κενά και να μην μπορεί να καταλάβει θεμελιώδη μαθήματα και έννοιες του προγράμματος σπουδών στο οποίο επέτυχε και εγγράφηκε. Επίσης, ειδικά στα ξενόγλωσσα τμήματα αφενός η βάση εισαγωγής διαμορφώνεται σε χαμηλά επίπεδα αφετέρου το επίπεδο γλωσσομάθειας, (στις ξένες γλώσσες), που απαιτείται δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό με αποτέλεσμα να εισάγονται φοιτητές με μέσο όρο κάτω από 10.000 μόρια. Αυτό οδηγεί με βεβαιότητα

⁷

<http://modip.uoa.gr/ek8eseis/ek8esh-aytoa3iologhshs-ekpa.html>

στη διαμόρφωση ομάδων φοιτητών με αυξημένο κίνδυνο μη ολοκλήρωσης των σπουδών τους λόγω αντικειμενικής αδυναμίας ανταπόκρισης.

- (2ον) Τα τελευταία πέντε χρόνια, η παρατεταμένη οικονομική κρίση έχει επιδράσει αρνητικά στην προσπάθεια των φοιτητών να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους. Πολλοί εξ αυτών, εγκαταλείπουν τις σπουδές τους επειδή η οικογένεια δεν μπορεί πλέον να συνδράμει, υποαπασχολούνται σε εργασίες άσχετες με τις σπουδές τους για να εξοικονομήσουν εισόδημα, επιλέγουν να μην παραστούν σε εξεταστικές λόγω του κόστους διαμονής και μετακινήσεων (φοιτητές από την επαρχία). Αποτέλεσμα η περαιτέρω επιβράδυνση του ρυθμού ολοκλήρωσης σπουδών ή / και η εγκατάλειψη της φοίτησης.

Τα τελευταία χρόνια, η δραματική αύξηση των ποσοστών της ανεργίας και των νοικοκυριών που διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας δεν μπορεί παρά να επηρεάζει αρνητικά τα ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών. Έτσι, παρότι οι σπουδές στη χώρα μας παρέχονται δωρεάν, δεν είναι λίγοι οι νέοι που αναγκάζονται να αναβάλλουν τη φοίτηση τους ή αδυνατούν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους λόγω του επιπλέον κόστους που επιφέρει η φοίτηση ως προς θέματα σίτισης και στέγασης, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου απαιτείται μετεγκατάσταση από το μόνιμο τόπο διαμονής των φοιτητών.

Οι υπάρχουσες ελλείψεις σε υποδομές φοιτητικής μέριμνας αλλά και οι ανάγκες αναβάθμισης υφιστάμενων κτηριακών υποδομών επιβάλλουν το σχεδιασμό παρεμβάσεων ώστε να καλυφθούν καλύτερα οι ανάγκες μεγαλύτερου αριθμού φοιτητών, με προτεραιότητα στα άτομα με χαμηλά εισοδηματικά κριτήρια και από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, με καλύτερη αξιοποίηση της υφιστάμενης χρηματοδότησης και των δημοσίων δαπανών ως προς τις παροχές φοιτητικής μέριμνας.

Η ενίσχυση της υποστήριξης προς τους φοιτητές ώστε να επιτύχουν την ολοκλήρωση των σπουδών τους περιλαμβάνει επίσης μια δέσμη ενεργειών για την παροχή οικονομικής ενίσχυσης (βλ. δράσεις υποτροφιών και υποστήριξης στέγασης) σε άτομα που προέρχονται από ειδικές κοινωνικές ομάδες πληθυσμού και αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα δυσμενείς κοινωνικές-οικονομικές συνθήκες, ιδιαίτερα όσον αφορά τον πρώτο κύκλο σπουδών στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Μέτρα/ Παρεμβάσεις

Για την επίτευξη των ανωτέρω Επιχειρησιακών Στόχων σχεδιάζονται μέτρα και παρεμβάσεις που σκοπό έχουν να:

- α)** βελτιώσουν τον ανοιχτό χαρακτήρα, την προσβασιμότητα και την ποιότητα της ανώτατης εκπαίδευσης και

- β) μειώσουν τα ποσοστά εγκατάλειψης των σπουδών και να αυξήσουν τη φοίτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από άτομα όλων των κοινωνικών ομάδων, με προτεραιότητα σε ομάδες πληθυσμού χαμηλών εισοδημάτων και άτομα που υποεκπροσωπούνται ή προέρχονται από περιθωριοποιημένες ομάδες πληθυσμού, ΕΚΟ, συμπεριλαμβανομένου των ΑΜΕΑ.

Στην πλειοψηφία τους, οι προτεινόμενες κατηγορίες παρεμβάσεων θα χρηματοδοτηθούν κυρίως μέσω της αξιοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση 2014 – 2020», της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, των ΠΕΠ και άλλων Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, όπως το Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία 2014-2020» και το Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020».

Τέλος, κάποιες κατηγορίες παρεμβάσεων που προετοιμάζουν το έδαφος για ή/και επιφέρουν θεσμικές αλλαγές, συντελούνται στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής μέσα από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων τηρώντας τις ανάλογες διαδικασίες χωρίς να υπάρχει ανάγκη επιπλέον χρηματοδότησης.

Παρακάτω περιλαμβάνονται ενδεικτικά μέτρα που συνδέονται με την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων (ΕΣ.Ι.1 ΕΣ.ΙΙ.2) της Στρατηγικής για τα έτη 2016-2020 ⁸ με προβλεπόμενες πηγές χρηματοδότησης τον κρατικό προϋπολογισμό, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, το Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση 2014 – 2020, το Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα 2014-2020, το πρόγραμμα HORIZON 2020, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το πρόγραμμα Erasmus+

- **Συστημικές παρεμβάσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας** στην Ανώτατη Εκπαίδευση που θα περιλαμβάνουν δράσεις για την υποστήριξη του έργου της Α.ΔΙ.Π ώστε να ανταποκριθεί στη λειτουργία της ως ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας για την Ανώτατη Εκπαίδευση και την υποστήριξη των Μονάδων Διασφάλισης Ποιότητας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΜΟΔΙΠ) για την αξιολόγησή τους.
- **Μέτρα για την ενίσχυση της ποιότητας του ερευνητικού έργου**, όπου συμπεριλαμβάνονται δράσεις για την ανανέωση της ηλεκτρονικής πρόσβασης σε διεθνή περιοδικά και εκδότες (HEALink) με προβλεπόμενη χρηματοδότηση από ΕΠΑΝΕΚ και από Π.Δ.Ε.
- **Μέτρα για τη Βελτίωση του θεσμικού και διοικητικού πλαισίου των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.** Προτεραιότητα δίνεται στις ενέργειες που θα στοχεύουν (1) στην εύρυθμη

⁸ Τα προτεινόμενα μέτρα επιλέγεται να παρουσιαστούν μετά την ανάλυση των δυο πρώτων επιχειρησιακών στόχων καθώς αρκετά μέτρα πληρούν συνδυαστικά κριτήρια των στόχων.

λειτουργία των ΑΕΙ, (2) στη μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών που απαιτούνται από τους φοιτητές για εγγραφή, σίτιση, στέγαση, κάρτα μετακινήσεων και (3) θα μπορούν να παράγουν σημαντικά στοιχεία για την ανώτατη εκπαίδευση που τώρα ελλείπουν στη χώρα μας, όπως είναι, για παράδειγμα, τα επίπεδα επιτυχούς φοίτησης, εγκατάλειψης των σπουδών σε σχέση και με δημογραφικά στοιχεία όπως είναι η κοινωνικό-οικονομική κατάσταση, ΑΜΕΑ, ΕΚΟ. Στο μέτρο περιλαμβάνεται ως προτεραιότητα η ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων που θα αντλεί μέσω διαλειτουργικότητας στοιχεία από υπάρχοντα πληροφοριακά συστήματα και θα συμβάλλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου της πρόωρης εγκατάλειψης των σπουδών.

- **Μέτρα παροχής οικονομικών κινήτρων**, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων δράσεις για την παροχή υποτροφιών σε προπτυχιακούς φοιτητές καθώς και παροχή οικονομικής υποστήριξης της στέγασης των φοιτητών. Τα μέτρα στοχεύουν να ενισχύσουν την αύξηση του ποσοστού της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών, ιδιαίτερα σε φοιτητές που ανήκουν σε χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις ή/και προέρχονται από υποεκπροσωπούμενες- μειονεκτούσες ομάδες, ΕΚΟ συμπεριλαμβανομένου των ΑΜΕΑ. Στην κατηγορία μέτρων προβλέπονται και υποστηρικτικές ενέργειες όπως η κατάρτιση οικονομοτεχνικών μελετών που αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση στην φοιτητική μέριμνα των Α.Ε.Ι. (κόστος παροχής υπηρεσιών, προτάσεις για καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων που δαπανούνται ετησίως, προτάσεις θεσμικών αλλαγών).
- **Μέτρα για την ανάπτυξη νέων/αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού)** με επικέντρωση στις επιμέρους ανάγκες όπως καταγράφονται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπου αποδεδειγμένα προκύπτει ανάγκη ενίσχυσης υφιστάμενων υποδομών.
- **Μέτρα νέων υποδομών διδασκαλίας και έρευνας, έργων αποκατάστασης και ενεργειακής αναβάθμισης και έργων φοιτητικής μέριμνας** με βάση τις υφιστάμενες ανάγκες και τα πορίσματα τεχνικών μελετών. Στόχος είναι να δοθεί έμφαση στην παροχή κινήτρων για την μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σπουδών μέσα από παροχές φοιτητικής μέριμνας προς τους φοιτητές ώστε σταδιακά να μειωθούν οι παροχές οικονομικής στήριξης στέγασης.
- **Μέτρα για την ενίσχυση της κινητικότητας και της διεθνοποίησης της Ανώτατης Εκπαίδευσης.** Σχεδιάζεται η αξιοποίηση του πλαισίου του νέου Erasmus+ για τους φοιτητές, τις σχολές των ανώτατων ιδρυμάτων και το προσωπικό και επέκταση των δικτύων των συνεργαζόμενων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης με φορείς από την διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην κινητικότητα των φοιτητών ώστε ως το 2020 να συμμετέχει τουλάχιστον το 20% των φοιτητών σε προγράμματα κινητικότητας (Erasmus+) ή σε κάποιο άλλο ευρωπαϊκό ή διεθνές

πρόγραμμα πρακτικής άσκησης (π.χ. Horizon 2020). Μέτρα επίσης θα ληφθούν με στόχο τη χάραξη πλαισίου και ορισμού συνθηκών και απαραίτητων προϋποθέσεων θα επιτρέψουν την λειτουργία Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων σπουδών σε ξένες γλώσσες ώστε να γίνουν ελκυστικά σε φοιτητές από άλλες χώρες.

- **Μέτρα για την βελτίωση της ποιότητας στη διδασκαλία** που περιλαμβάνουν πιλοτικά προγράμματα με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας στην εποχή της απεριόριστης πρόσβασης στην πληροφόρηση και έρευνα για τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, την περαιτέρω ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε στις διδασκαλίες (σύγχρονο, ασύγχρονο e-learning, ψηφιακές πλατφόρμες μάθησης κ.λ.π.) σε όλες τις περιφέρειες σε συνεργασία με τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου και τα ερευνητικά κέντρα που υλοποιούν αντίστοιχα έργα, κατάρτιση εκπαιδευτικού προσωπικού σε θέματα νέων μορφών διδασκαλίας και σχεδιασμού προγραμμάτων σπουδών συμπεριλαμβανομένης της διάστασης της διεθνοποίησης, καθώς και ολοκλήρωση ενεργειών για τις απαιτούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις ως προς το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Ο Στρατηγικός Στόχος II. **Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και του ρόλου της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας**, εξειδικεύεται μέσα από τους ακόλουθους επιχειρησιακούς στόχους:

Ε.Σ.ΙΙ.1: Ενδυνάμωση της σύνδεσης ανάμεσα στην ανώτατη εκπαίδευση την έρευνα και την καινοτομία

Η ποιότητα της έρευνας και παραγωγής νέας γνώσης είναι πρωταρχική για τα Α.Ε.Ι.. Τα Πανεπιστήμια και τα Τ.Ε.Ι. ακολουθούν διεθνή πρότυπα (προτεινόμενα από την Α.ΔΙ.Π) για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας και προχωρούν στις αναγκαίες ενέργειες για την ενίσχυση του ποιοτικού τους έργου. Η διαδικασία αυτή έχει ήδη προχωρήσει, μέσω των διαδικασιών εξωτερικής αξιολόγησης Τμημάτων και Ιδρυμάτων. Στις εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης των Τμημάτων/Ιδρυμάτων προτείνονται σειρές μέτρων, προσαρμοσμένες στις συνθήκες και ανάγκες εκάστου Ιδρύματος, που αφορούν στοχευμένες δράσεις σύνδεσης ανάμεσα στην Ανώτατη Εκπαίδευση την Έρευνα. Αυτές οι προτάσεις πρέπει να μελετηθούν σε επόμενο διάστημα από τα Ιδρύματα και να οδηγήσουν σε αντίστοιχες ενέργειες.

Από την πλευρά της θεσμικής ενίσχυσης της παραπάνω διαδικασίας θεωρείται κρίσιμη η δημιουργία του Ενιαίου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας. Αυτή η διαδικασία θα ξεκινήσει με την δημιουργία κοινού διοικητικού και ακαδημαϊκού πλαισίου σε όλα τα ερευνητικά κέντρα, σε εναρμόνιση με το πλαίσιο των Α.Ε.Ι.. Κυριότερος στόχος είναι η δημιουργία ενός ευέλικτου συστήματος, το οποίο θα παρέχει την δυνατότητα κοινής χρήσης υποδομών και κινητικότητας προσωπικού μεταξύ φορέων και ιδρυμάτων. Έτσι θα προκύψουν

οικονομίες κλίμακας, λόγω της ύπαρξης πολλές φορές συμπληρωματικού εξοπλισμού για την διεξαγωγή έρευνας και θα αξιοποιηθούν καλύτερα τα ήδη επενδυμένα σε εξοπλισμό κεφάλαια. Συμπληρωματικά με τα παραπάνω, αλλά ταχύτερης υλοποίησης και ενδεχομένως πιο άμεσης αποτελεσματικότητας κρίνονται μέτρα για την απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών για την οικονομική λειτουργία ερευνητικών προγραμμάτων και την εξάλειψη γραφειοκρατικών εμποδίων που ενδεχομένως να μην είναι συμβατά με την κοινοτική νομοθεσία. Σχεδιάζονται επίσης μέτρα που ενθαρρύνουν και ανταμείβουν την υψηλής ποιότητας έρευνα και συμμετοχή των Α.Ε.Ι. σε εξέχοντα Ευρωπαϊκά και Διεθνή Ερευνητικά Δίκτυα με παροχή οικονομικών κινήτρων, για τη διεξαγωγή διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας.

Για έναν καλύτερο προγραμματισμό στη στρατηγική προσέγγιση της Ανώτατης Εκπαίδευσης και της σύνδεσής της με την αγορά εργασίας προβλέπεται συστηματική συνεργασία μεταξύ των συναρμόδιων Υπουργείων (Ανάπτυξης, Εργασίας, Παιδείας) και επιτελικών φορέων. Σκοπός της συνεργασίας είναι η εναρμόνιση και ο καλύτερος συντονισμός των συναφών δράσεων με στόχο την ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων, προγραμμάτων σύνδεσης της έρευνας και εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής για τη μετεξέλιξη ερευνητικών αποτελεσμάτων σε υψηλής ποιότητας προϊόντα, την προώθηση της σύνδεσης έρευνας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τομείς της οικονομίας που έχουν αναπτυξιακή δυναμική, (όπως π.χ. τουρισμός, αγροδιατροφικός τομέας, πολιτισμός, νέες τεχνολογίες) και μπορούν να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, την δημιουργία συστάδων και δικτύων καινοτομίας σε πεδία όπου τα ανώτατα ιδρύματα έχουν αποδεδειγμένα συγκριτικό πλεονέκτημα και διευκόλυνσης της δράσης των Α.Ε.Ι. στην ίδρυση επιστημονικών πάρκων και κοιτίδων επιχειρηματικότητας με τη συνεργασία ερευνητικών κέντρων και καινοτόμων επιχειρήσεων.

Ε.Σ.ΙΙ.2: Βελτίωση της σύνδεσης της Ανώτατης Εκπαίδευσης με την κοινωνία και την αγορά εργασίας.

Μέσα από μια σειρά μέτρων επιδιώκεται η ενίσχυση της δικτύωσης του παραγόμενου ακαδημαϊκού έργου με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, η διατήρηση και προστασία (συντήρηση –συγκράτηση) του ανθρώπινου δυναμικού στα Α.Ε.Ι., η αποτροπή της απώλειας του επιστημονικού προσωπικού στο εξωτερικό, η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ της επιστημονικής κοινότητας, της παραγωγικής βάσης της χώρας και των κοινωνικών-πολιτιστικών ομάδων ώστε να ενισχυθεί η παραγωγική ανασυγκρότηση. Ιδιαίτερη μέριμνα δίνεται στο σχεδιασμό μέτρων που θα συμβάλλουν στη διατήρηση, προστασία και ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στα πανεπιστημιακά ιδρύματα καθώς και την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας (βλ. παρακάτω δράσεις ενίσχυσης της έρευνας, αλλά και το πρόγραμμα για την ενίσχυση του ακαδημαϊκού προφίλ νέων διδασκόντων μέσω της διδασκαλίας αυτοδύναμων μαθημάτων στα Α.Ε.Ι.). Οι παρεμβάσεις που αναπτύσσονται συμβάλλουν συμπληρωματικά στις δράσεις που αναπτύσσονται από τη

Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων για την αποτροπή του φαινομένου διαρροής επιστημόνων (brain- drain) που αντιμετωπίζει έντονα τα τελευταία χρόνια η χώρα μας.

Ο σύγχρονος κόσμος της αγοράς εργασίας στην Ευρώπη επιζητά συνεχώς περισσότερους πτυχιούχους με γνώσεις και δεξιότητες από την Ανώτατη Εκπαίδευση. Συγκεκριμένα μέτρα προβλέπεται να ληφθούν ώστε να διασφαλιστεί ότι οι απόφοιτοι θα είναι πραγματικά εφοδιασμένοι όχι μόνο με γνώσεις αλλά και με εκείνες τις ικανότητες και δεξιότητες που θα τους καταστήσουν ικανούς να ανταποκριθούν επαρκώς στη ζήτηση αυτή.

Τα ελληνικά Α.Ε.Ι. οφείλουν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου της αγοράς εργασίας αναπτύσσοντας δράσεις σύνδεσης με τον κόσμο της αγοράς εργασίας αλλά και συνεργασιών μεταξύ πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων. Η πρόκληση είναι να συνδεθεί η καινοτομία και το παραγόμενο υλικό της έρευνας με τον κόσμο της αγοράς εργασίας προσδίδοντας μια δυναμική διάσταση στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας. Ιδιαίτερη μέριμνα χρειάζεται επίσης να δοθεί στην παρακολούθηση της επαγγελματικής πορείας των φοιτητών/αποφοίτων και της καλύτερης και αποδοτικότερης σύνδεσης της ανώτατης εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Ένα σύνολο μέτρων σχεδιάζεται σε αυτή την κατεύθυνση, όπου ενδεικτικά συμπεριλαμβάνονται δράσεις για απόκτηση εργασιακής και ακαδημαϊκής εμπειρίας, ανάπτυξης συνεργασιών-συμπράξεων ακαδημαϊκού/ερευνητικού/επιχειρηματικού κόσμου.

Η διάσταση της ισότιμης συμμετοχής των δυο φύλων θα περιληφθεί στο σχεδιασμό των παρεμβάσεων που αφορούν στην ερευνητική και ακαδημαϊκή εμπειρία ώστε να μειωθούν οι διαφορές που παρατηρούνται στη συμμετοχή ανδρών και γυναικών.

Οι ευκαιρίες για την ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ικανότητα να διαχειριστεί κανείς τη ζωή αλλά και την επαγγελματική και ακαδημαϊκή του πορεία βρίσκονται σε όλες τις διεργασίες μάθησης συμπεριλαμβανόμενου της τυπικής, της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης. Στο πλαίσιο της Ανώτατης Εκπαίδευσης σχεδιάζονται μέτρα για την ενίσχυση των παρεχόμενων υπηρεσιών συμβουλευτικής σταδιοδρομίας των φοιτητών και των αποφοίτων. Οι υπηρεσίες σταδιοδρομίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν ένα φάσμα πληροφόρησης σχετικά με τις διαθέσιμες υποτροφίες, τις σπουδές στο εξωτερικό ή συμβουλές που να αφορούν τις διαθέσιμες επιλογές μετά την αποφοίτηση, τη διασύνδεση με την τοπική και εγχώρια αγορά εργασίας, καθώς και δράσεις επιμόρφωσης των φοιτητών σε θέματα διαχείρισης σταδιοδρομίας και ανάπτυξης οριζόντιων δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένου της κατάρτισης σε θέματα επιχειρηματικότητας (π.χ. νέες μορφές επιχειρηματικότητας, κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις, κοινωνικής οικονομίας κ.ά.). Η παροχή συμβουλευτικής μπορεί να σχετίζεται με προσωπικά ζητήματα, δυσκολίες που προέκυψαν ή προβλήματα που αντιμετώπισαν στις σπουδές τους με στόχο την διευκόλυνση της επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών. Θα πρέπει να στελεχώνονται με πεπειραμένο και ειδικευμένο προσωπικό.

Περαιτέρω σχεδιάζεται ανάπτυξη ενιαίας δομής ΔΑΣΤΑ (σύμφωνα με το άρ. 52 του Ν Ν4009/2011) για παροχή υποστηρικτικών δράσεων για τους φοιτητές και τους αποφοίτους με σκοπό την καλύτερη πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας αλλά και την επιχειρηματικότητα καθώς και για διευκόλυνση για την επιτυχή περάτωση των σπουδών τους (συμβουλευτική

στήριξη, πρακτική άσκηση, Γραφεία διασύνδεσης, Γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας, ΜΟΚΕ, κ.λπ.). Η ενιαία δομή Απασχόλησης Σταδιοδρομίας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης» ΔΑΣΤΑ θα περιλαμβάνει τις ακόλουθες τρεις μονάδες: τη Μονάδα Σταδιοδρομίας φοιτητών και Αποφοίτων, τη Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΜΟΚΕ), τη Μονάδα Αξιοποίησης Ερευνητικού Δυναμικού.

Η ΔΑΣΤΑ θα λειτουργεί ως ενιαία ως μοναδικό σημείο εξυπηρέτησης (one-stop-shop) για τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας (φοιτητές, ερευνητές, προσωπικό κ.λπ.) και τους φορείς του δημοσίου, τις επιχειρήσεις, τους κοινωνικούς φορείς και τους πολίτες, για θέματα σταδιοδρομίας, υποστήριξης στην ανάπτυξη ερευνητικών έργων και συνεργασιών και στην αξιοποίηση της έρευνας, στην αναζήτηση προσωπικού, λύσεων και τεχνολογικής υποστήριξης εκ μέρους της παραγωγής και των κοινωνικών φορέων. Η ΔΑΣΤΑ έχει το συντονισμό των τριών Μονάδων και μεταξύ άλλων σκοπό έχει :

- Να παρέχει στους φοιτητές και σε αποφοίτους των ιδρυμάτων πληροφόρηση για ζητήματα σταδιοδρομίας και υπηρεσίες συμβουλευτικής σταδιοδρομίας υποστηρίζοντας τους τόσο τη διάγνωση κλίσεων και δεξιοτήτων όσο και σε ζητήματα επιλογής σταδιοδρομίας, περαιτέρω σπουδών και στην εξεύρεση εργασίας καθώς και κατάρτιση σε θέματα επιχειρηματικότητας συμπεριλαμβανομένου θεμάτων κοινωνικής οικονομίας (ΚΟΙΝΣΕΠ)
- Να μεριμνά την πρακτική άσκηση των φοιτητών σε συνεργασία με το Γραφείο Πρακτικής Άσκησης
- Να οργανώνει σεμινάρια, διαλέξεις συμβουλευτικής, επαφές με μέντορες για τους φοιτητές και αποφοίτους των ιδρυμάτων σε ζητήματα καινοτομίας και κοινωνικής δράσης και εν γένει να προωθούν καινοτόμες ιδέες φοιτητών που μπορούν να αξιοποιηθούν σε επαγγελματικές ή κοινωνικές δραστηριότητες
- Να οργανώνει κάθε είδους δραστηριότητες προώθησης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας
- Να παρέχει υπηρεσίες υποστήριξης φοιτητών με σκοπό την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς αυτούς για την ομαλή ένταξή τους στην ανώτατη εκπαίδευση και την υποστήριξη φοιτητών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες για την επιτυχή περάτωση των σπουδών τους.
- Να μεριμνά για τη άμεση επαφή με την επιχειρηματική κοινωνία, την επιχειρηματική κοινότητα και τους τοπικούς φορείς, μέσω επισκέψεων σε παραγωγικούς φορείς και αξιοποίησης καταξιωμένων επιχειρηματιών/υψηλόβαθμων στελεχών επιχειρήσεων
- Να υποστηρίζει δράσεις δημιουργικότητας, κοινωνικής πρωτοβουλίας, επιστημονικής ανακάλυψης (όπως συμμετοχή σε διαγωνισμούς π.χ. πληροφορικής, εκδηλώσεις για νέους ερευνητές κ.λπ.).

Τα μέτρα του παρόντος επιχειρησιακού στόχου, στο σύνολό τους, ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ της επιστημονικής κοινότητας, της παραγωγικής βάσης της χώρας και των κοινωνικών-

πολιτιστικών ομάδων ώστε να επιτευχθεί η παραγωγική ανασυγκρότηση και οι μεταρρυθμίσεις που θα επιλύουν κοινωνικά ζητήματα.

Ενδεικτικά μέτρα που συνδέονται με την επίτευξη των ανωτέρω επιχειρησιακών στόχων (Ε.Σ.ΙΙ.1- Ε.Σ.ΙΙ.2) περιλαμβάνουν:

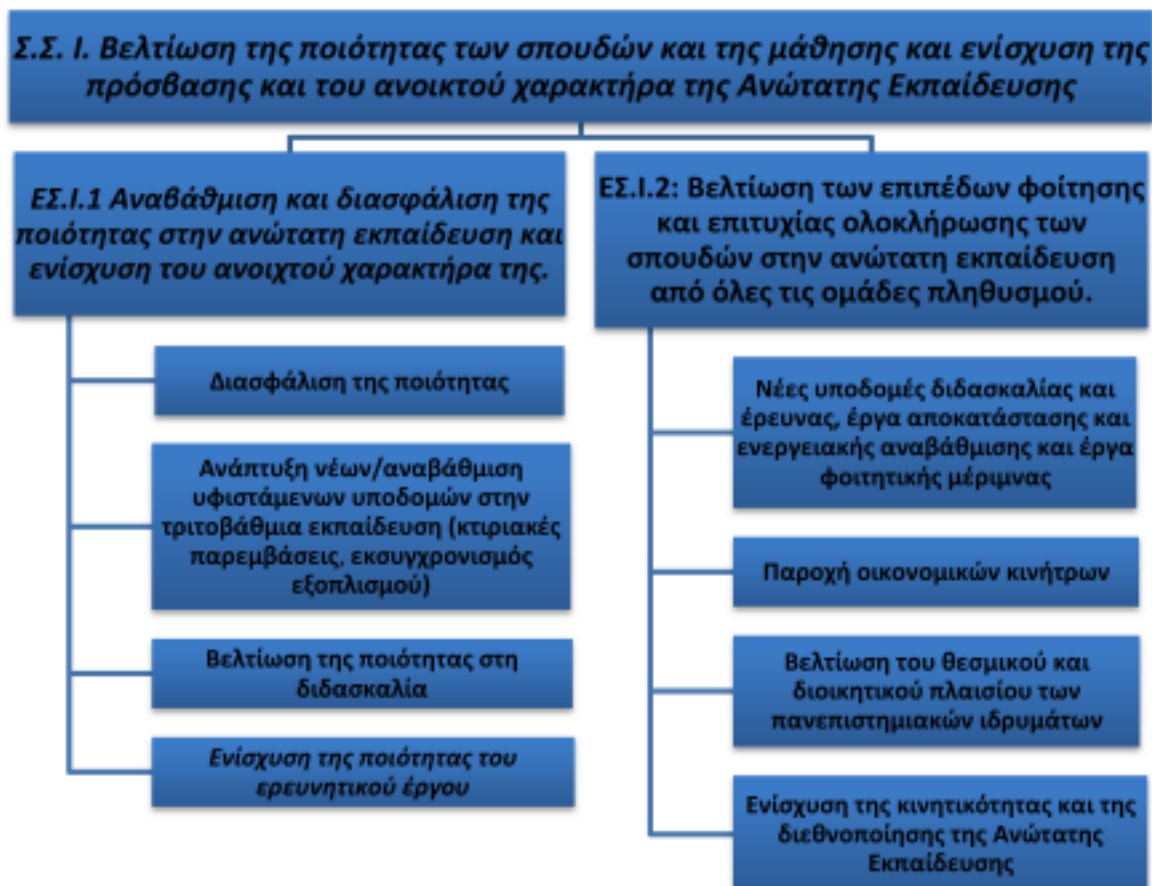
- **Μέτρα για την ενίσχυση του ερευνητικού έργου** που περιλαμβάνουν ένα σύνολο δράσεων με στόχο την υποστήριξη γραφείων μεταφοράς τεχνολογίας, την ενδυνάμωση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού, την ενίσχυση των ερευνητικών δεξιοτήτων των νέων ερευνητών με στόχο στην παραγωγή ερευνητικών αποτελεσμάτων υψηλής ποιότητας αλλά και ερευνητών σε μεταπτυχιακό επίπεδο, και σε επίπεδο διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας, ιδίως σε τομείς που συνδέονται θετικά με τις αναπτυξιακές ανάγκες της Ελλάδας. Ιδιαίτερη μέριμνα σε επιμέρους παρεμβάσεις θα δοθεί ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή των γυναικών στον ακαδημαϊκό και ερευνητικό πεδίο καθώς και σε άτομα που πληρούν χαμηλά εισοδηματικά κριτήρια, ΕΚΟ και ΑμΕΑ..
- **Μέτρα για την προώθηση της απόκτησης ακαδημαϊκής εμπειρίας** σε νέους επιστήμονες, κατόχους διδακτορικού διπλώματος. Στόχος των μέτρων είναι η απόκτηση διδακτικής εμπειρίας με παράλληλη ενίσχυση του δυναμικού χαρακτήρα των προγραμμάτων σπουδών των ανώτατων ιδρυμάτων.
- **Μέτρα για την υψηλής ποιότητας έρευνα**, την ενίσχυση στη συμμετοχή των Α.Ε.Ι. σε εξέχοντα Ευρωπαϊκά και Διεθνή Ερευνητικά Δίκτυα, την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και καινοτομίας προς όφελος των αναγκών της χώρας, τη διαμόρφωση συνθηκών για την ανάδειξη νέων ερευνητών
- **Μέτρα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας, σύνδεσης με την αγορά εργασίας.** Συγκεκριμένες παρεμβάσεις περιλαμβάνουν βραχύχρονη απόκτηση εμπειρίας εργασίας (πρακτική άσκηση) σε πραγματικό περιβάλλον των φοιτητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ενσωματωμένη στο Πρόγραμμα Σπουδών των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, την αξιοποίηση υφιστάμενου υλικού των μονάδων καινοτομίας, την υλοποίηση μαθημάτων επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο ενίσχυσης των οριζόντιων δεξιοτήτων των φοιτητών, την παροχή συμβουλευτικής καθοδήγησης σε θέματα επιχειρηματικότητας και δικτύωσης με την αγορά εργασίας.
- **Μέτρα για την προώθηση επιχειρηματικών δράσεων σε επίπεδο αυτοαπασχόλησης νέων επιστημόνων.** Στόχος είναι η υποστήριξη πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ανέργων και αυτοαπασχολούμενων για την έναρξη/υποστήριξη της άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητά τους και την οργάνωση αυτοτελούς επαγγελματικού χώρου. Επιδίωξη είναι η μείωση της ανεργίας των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της αυτοαπασχόλησης, με την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητα τους και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας .
- **Μέτρα για την αύξηση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας.** Μέσα από εξειδικευμένες κατηγορίες παρεμβάσεων δίνεται έμφαση στην προώθηση καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών και την αξιοποίηση της γνώσης που προκύπτει από ερευνητική δραστηριότητα, την αναβάθμιση ερευνητικού δυναμικού και τη διάδοση νέων τεχνολογιών,

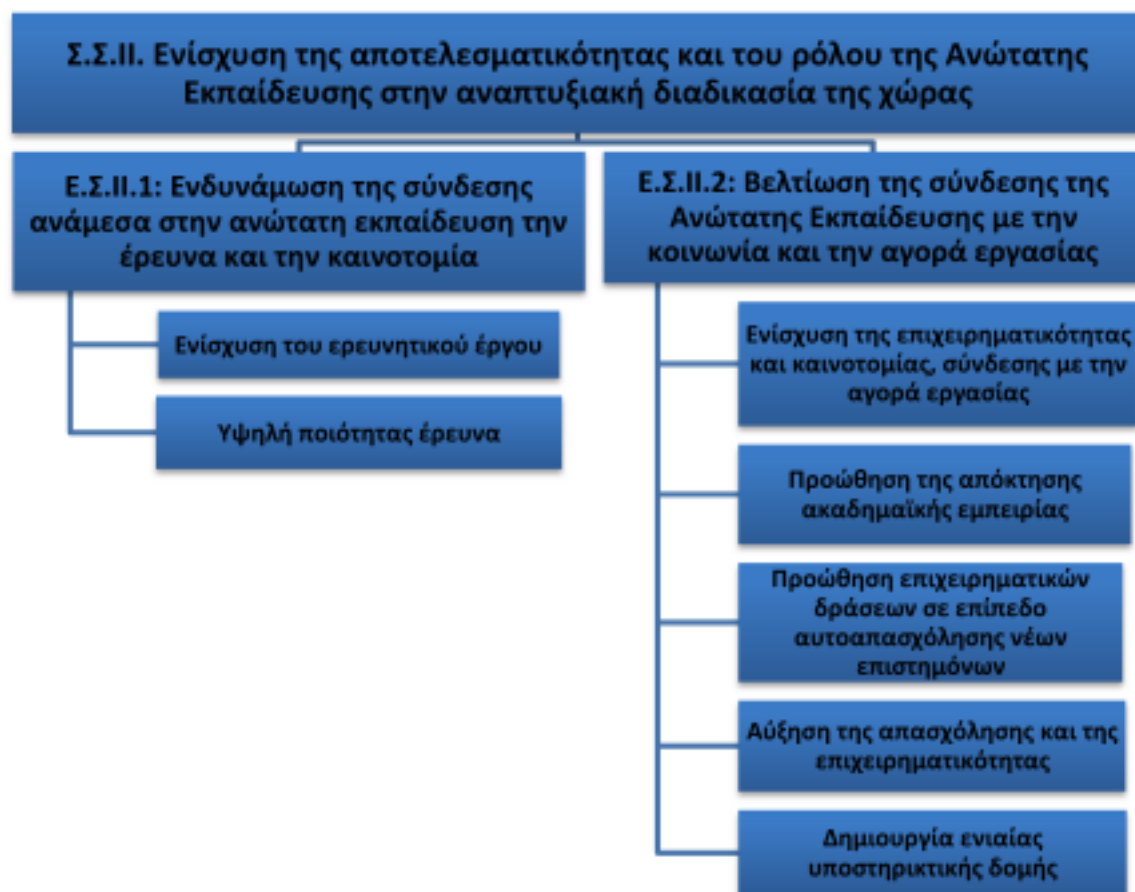
την ανάπτυξη σύνδεσης του επιχειρηματικού κόσμου με ακαδημαϊκά/ερευνητικά κέντρα, την ενίσχυση της δημιουργίας και ανάπτυξης συστάδων ή συμπράξεων επιχειρήσεων-ερευνητικών και εκπαιδευτικών οργανισμών, και τη ενίσχυση συνεργασιών με εργαστήρια Α.Ε.Ι. και ερευνητικών ιδρυμάτων.

- **Μέτρα για την δημιουργία ενιαίας υποστηρικτικής δομής (ΔΑΣΤΑ)** ως μοναδικό σημείο εξυπηρέτησης (one-stop-shop) για στα ανώτατα ιδρύματα. Μεταξύ άλλων η δομή μεριμνά για την ενίσχυση της σύνδεσης με την αγορά εργασίας σε τοπικό και εγχώριο επίπεδο, την ανάπτυξη συμπράξεων με τον επιχειρηματικό κόσμο, την επέκταση και δημιουργία σύγχρονης βάσης δεδομένων καταγραφής θέσεων εργασίας. Στη λειτουργία της ενιαίας δομής υποστηρίζονται προγράμματα επιμόρφωσης με στόχο την ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων/δεξιοτήτων διαχείρισης ζωής και σταδιοδρομίας, την κατάρτιση φοιτητών σε θέματα επιχειρηματικότητας (συμπεριλαμβανομένου θεμάτων κοινωνικής οικονομίας-ΚΟΙΝΣΕΠ) και την υποστήριξη των φοιτητών-αποφοίτων για ένταξη στην αγορά εργασίας. Παράλληλα η δομή θα παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής για φοιτητές για την ομαλή ένταξή τους και την διευκόλυνση επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών. Κατά περιπτώσεις προβλέπεται και υποστήριξη με το απαιτούμενο προσωπικό και εφαρμογές ΤΠΕ, της συμβουλευτικής των φοιτητών

**Συνοπτική Απεικόνιση μέτρων ανά επιχειρησιακό στόχο της στρατηγικής,
2016-2020**

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 2016-2020		
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ/ΜΕΤΡΑ
Σ.Σ. Ι. Βελτίωση της ποιότητας των σπουδών και της μάθησης και ενίσχυση της πρόσβασης και του ανοικτού χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης	ΕΣ.Ι.1 Αναβάθμιση και διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση και ενίσχυση του ανοιχτού χαρακτήρα της.	1. Συστημικές παρεμβάσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση που θα περιλαμβάνουν δράσεις για την υποστήριξη του έργου της Α.ΔΙ.Π ώστε να ανταποκριθεί στη λειτουργία της ως ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας για την Ανώτατη Εκπαίδευση και την υποστήριξη των Μονάδων Διασφάλισης Ποιότητας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΜΟΔΙΠ) για την αξιολόγησή τους. 2. Μέτρα για την ανάπτυξη νέων/αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού) με επικέντρωση στις επιμέρους ανάγκες όπως καταγράφονται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπου αποδεδειγμένα προκύπτει ανάγκη ενίσχυσης υφιστάμενων υποδομών. 3. Μέτρα για την βελτίωση της ποιότητας στη διδασκαλία που περιλαμβάνουν πιλοτικά προγράμματα με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας στην εποχή της απεριόριστης πρόσβασης στην πληροφόρηση και έρευνα για τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, την περαιτέρω ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε στις διδασκαλίες (σύγχρονο, ασύγχρονο e-learning, ψηφιακές πλατφόρμες μάθησης κ.λ.π.) σε όλες τις περιφέρειες σε συνεργασία με τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου και τα ερευνητικά κέντρα που υλοποιούν αντίστοιχα έργα, κατάρτιση εκπαιδευτικού προσωπικού σε θέματα νέων μορφών διδασκαλίας και σχεδιασμού προγραμμάτων σπουδών συμπεριλαμβανομένης της διάστασης της διεθνοποίησης, καθώς και ολοκλήρωση ενεργειών για τις απαιτούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις ως προς το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων της Ανώτατης Εκπαίδευσης 4. Μέτρα για την ενίσχυση της ποιότητας του ερευνητικού έργου, όπου συμπεριλαμβάνονται δράσεις για την ανανέωση

		της ηλεκτρονικής πρόσβασης σε διεθνή περιοδικά και εκδότες (HEAllink)
	ΕΣ.Ι. 2. Βελτίωση των επιπέδων φοίτησης και επιτυχίας ολοκλήρωσης των σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση από όλες τις ομάδες πληθυσμού.	1. Μέτρα νέων υποδομών διδασκαλίας και έρευνας, έργων αποκατάστασης και ενεργειακής αναβάθμισης και έργων φοιτητικής μέριμνας με βάση τις υφιστάμενες ανάγκες και τα πορίσματα τεχνικών μελετών. Στόχος είναι να δοθεί έμφαση στην παροχή κινήτρων για την μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σπουδών μέσα από παροχές φοιτητικής μέριμνας προς τους φοιτητές ώστε σταδιακά να μειωθούν οι παροχές οικονομικής στήριξης στέγασης. 2. Μέτρα παροχής οικονομικών κινήτρων, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων δράσεις για την παροχή υποτροφιών σε προπτυχιακούς φοιτητές καθώς και παροχή οικονομικής υποστήριξης της στέγασης των φοιτητών. Τα μέτρα στοχεύουν να ενισχύσουν την αύξηση του ποσοστού της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών, ιδιαίτερα σε φοιτητές που ανήκουν σε χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις ή/και προέρχονται από υποεκπροσωπούμενες-μειονεκτούσες ομάδες, ΕΚΟ, συμπεριλαμβανομένου των ΑΜΕΑ. Στην κατηγορία μέτρων προβλέπονται και υποστηρικτικές ενέργειες όπως η κατάρτιση οικονομοτεχνικών μελετών που αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση στην φοιτητική μέριμνα των Α.Ε.Ι. (κόστος παροχής υπηρεσιών, προτάσεις για καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων που δαπανούνται ετησίως, προτάσεις θεσμικών αλλαγών). 3. Μέτρα για τη Βελτίωση του θεσμικού και διοικητικού πλαισίου των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Προτεραιότητα δίνεται στις ενέργειες που θα στοχεύουν (1) στην εύρυθμη λειτουργία των Α.Ε.Ι., (2) στη μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών που απαιτούνται από τους φοιτητές για εγγραφή, σίτιση, στέγαση, κάρτα μετακινήσεων και (3) θα μπορούν να παράγουν σημαντικά στοιχεία για την ανώτατη εκπαίδευση που τώρα ελλείπουν στη χώρα μας, όπως είναι, για παράδειγμα, τα επίπεδα επιτυχούς φοίτησης, εγκατάλειψης των σπουδών σε σχέση και με δημογραφικά στοιχεία όπως είναι η κοινωνικό-οικονομική κατάσταση, ΑΜΕΑ, ΕΚΟ. Στο μέτρο περιλαμβάνεται ως προτεραιότητα η ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων που θα αντλεί μέσω

		διαλειτουργικότητας στοιχεία από υπάρχοντα πληροφοριακά συστήματα και θα συμβάλλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου της πρόωρης εγκατάλειψης των σπουδών 4. Μέτρα για την ενίσχυση της κινητικότητας και της διεθνοποίησης της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Σχεδιάζεται η αξιοποίηση του πλαισίου του νέου Erasmus+ για τους φοιτητές, τις σχολές των ανώτατων ιδρυμάτων και το προσωπικό και επέκταση των δικτύων των συνεργαζόμενων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης με φορείς από την διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα. Ιδιαίτερη βαρύτατη θα δοθεί στην κινητικότητα των φοιτητών ώστε ως το 2020 να συμμετέχει τουλάχιστον το 20% των φοιτητών σε προγράμματα κινητικότητας (Erasmus+) ή σε κάποιο άλλο ευρωπαϊκό ή διεθνές πρόγραμμα πρακτικής άσκησης (π.χ. Horizon 2020). Μέτρα επίσης θα ληφθούν με στόχο τη χάραξη πλαισίου και ορισμού συνθηκών και απαραίτητων προϋποθέσεων θα επιτρέψουν την λειτουργία Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων σπουδών σε ξένες γλώσσες ώστε να γίνουν ελκυστικά σε φοιτητές από άλλες χώρες.
Σ.Σ.ΙΙ. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και του ρόλου της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας.	Ε.Σ.ΙΙ.1. Ενδυνάμωση της σύνδεσης ανάμεσα στην ανώτατη εκπαίδευση την έρευνα και την καινοτομία	1.Μέτρα για την ενίσχυση του ερευνητικού έργου που περιλαμβάνουν ένα σύνολο δράσεων με στόχο την υποστήριξη γραφείων μεταφοράς τεχνολογίας, την ενδυνάμωση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού, την ενίσχυση των ερευνητικών δεξιοτήτων των νέων ερευνητών με στόχο στην παραγωγή ερευνητικών αποτελεσμάτων υψηλής ποιότητας αλλά και ερευνητών σε μεταπτυχιακό επίπεδο, και σε επίπεδο διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας, ιδίως σε τομείς που συνδέονται θετικά με τις αναπτυξιακές ανάγκες της Ελλάδας. Ιδιαίτερη μέριμνα σε επιμέρους παρεμβάσεις θα δοθεί ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή των γυναικών στον ακαδημαϊκό και ερευνητικό πεδίο καθώς και σε άτομα που πληρούν χαμηλά εισοδηματικά κριτήρια, ΕΚΟ και ΑμΕΑ. 2. Μέτρα για την υψηλής ποιότητας έρευνα, την ενίσχυση στη συμμετοχή των Α.Ε.Ι. σε εξέχοντα Ευρωπαϊκά και Διεθνή Ερευνητικά Δίκτυα, την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και καινοτομίας προς όφελος των αναγκών της χώρας, τη διαμόρφωση συνθηκών για την ανάδειξη νέων

		ερευνητών.
	Ε.Σ.ΙΙ.2.Βελτίωση της σύνδεσης της ανώτατης εκπαίδευσης με την κοινωνία και την αγορά εργασίας.	1. Μέτρα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας, σύνδεσης με την αγορά εργασίας. Συγκεκριμένες παρεμβάσεις περιλαμβάνουν βραχύχρονη απόκτηση εμπειρίας εργασίας (πρακτική άσκηση) σε πραγματικό περιβάλλον των φοιτητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ενσωματωμένη στο Πρόγραμμα Σπουδών των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, την αξιοποίηση υφιστάμενου υλικού των μονάδων καινοτομίας, την υλοποίηση μαθημάτων επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο ενίσχυσης των οριζόντιων δεξιοτήτων των φοιτητών, την παροχή συμβουλευτικής καθοδήγησης σε θέματα επιχειρηματικότητας και δικτύωσης με την αγορά εργασίας. 2.Μέτρα για την προώθηση της απόκτησης ακαδημαϊκής εμπειρίας σε νέους επιστήμονες, κατόχους διδακτορικού διπλώματος. Στόχος των μέτρων είναι η απόκτηση διδακτικής εμπειρίας με παράλληλη ενίσχυση του δυναμικού χαρακτήρα των προγραμμάτων σπουδών των ανώτατων ιδρυμάτων. σε νέους επιστήμονες, 3. Μέτρα για την προώθηση επιχειρηματικών δράσεων σε επίπεδο αυτοαπασχόλησης νέων επιστημόνων. Στόχος είναι η υποστήριξη πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ανέργων και αυτοαπασχολούμενων για την έναρξη/υποστήριξη της άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητά τους και την οργάνωση αυτοτελούς επαγγελματικού χώρου. Επιδίωξη είναι η μείωση της ανεργίας των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της αυτοαπασχόλησης, με την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητα τους και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας . 4. Μέτρα για την αύξηση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας. Μέσα από εξειδικευμένες κατηγορίες παρεμβάσεων δίνεται έμφαση στην προώθηση καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών και την αξιοποίηση της γνώσης που προκύπτει από ερευνητική δραστηριότητα, την αναβάθμιση ερευνητικού δυναμικού και τη διάδοση νέων τεχνολογιών, την ανάπτυξη σύνδεσης του επιχειρηματικού κόσμου με ακαδημαϊκά/ερευνητικά κέντρα, την ενίσχυση της δημιουργίας και ανάπτυξης συστάδων ή συμπράξεων

		επιχειρήσεων- ερευνητικών και εκπαιδευτικών οργανισμών, και τη ενίσχυση συνεργασιών με εργαστήρια Α.Ε.Ι. και ερευνητικών ιδρυμάτων. 5. Μέτρα για την δημιουργία ενιαίας υποστηρικτικής δομής (ΔΑΣΤΑ) ως μοναδικό σημείο εξυπηρέτησης (one-stop-shop) για στα ανώτατα ιδρύματα. Μεταξύ άλλων η δομή μεριμνά για την ενίσχυση της σύνδεσης με την αγορά εργασίας σε τοπικό και εγχώριο επίπεδο, την ανάπτυξη συμπράξεων με τον επιχειρηματικό κόσμο, την επέκταση και δημιουργία σύγχρονης βάσης δεδομένων καταγραφής θέσεων εργασίας. Στη λειτουργία της ενιαίας δομής υποστηρίζονται προγράμματα επιμόρφωσης με στόχο την ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων/ δεξιοτήτων διαχείρισης ζωής και σταδιοδρομίας, την κατάρτιση φοιτητών σε θέματα επιχειρηματικότητας (συμπεριλαμβανομένου θεμάτων κοινωνικής οικονομίας ΚΟΙΝΣΕΠ) και την υποστήριξη των φοιτητών-αποφοίτων για ένταξη στην αγορά εργασίας. Παράλληλα η δομή θα παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής για φοιτητές για την ομαλή ένταξή τους και την διευκόλυνση επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών. Κατά περιπτώσεις προβλέπεται και υποστήριξη με το απαιτούμενο προσωπικό και εφαρμογές ΤΠΕ, της συμβουλευτικής των φοιτητών.